

พัฒนาการไอทีในประเทศไทย

บทคัดย่อ
ของ
ฉัตรมงคล ชาแท่น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา
มีนาคม 2547

นิตยมงคล ชาแท่น. (2547). พัฒนาการไอคิโดในประเทศไทย. ปริญญาโท กศ.ม.

(พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ปรีชา ตันจริยานนท์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร. นำชัย เลวลย์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพัฒนาการไอคิโดในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.
2504 จนถึง พ.ศ. 2546 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเรื่องราวเกี่ยวกับพัฒนาการ
ไอคิโดในประเทศไทยจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ ดังนี้

ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์อาจารย์และผู้ฝึก
ไอคิโดในยุคแรกเริ่มของไอคิโดในประเทศไทย

จากแหล่งทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับ
พัฒนาการไอคิโดจากห้องสมุดและสถานที่ต่าง ๆ ที่มีเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการ
ไอคิโดจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิมาทำการรวบรวมสรุปผลการวิจัยใน
แบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

การฝึกไอคิโดในประเทศไทยนั้นมีการเริ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2504 และมีการขอจัดตั้งเป็น
สมาคมไอคิโดประเทศไทย เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2518 ซึ่งได้รับการจดทะเบียนเป็น
สมาคมไอคิโดประเทศไทยในวันที่ 5 สิงหาคม 2518 มีอาจารย์โมโตฮิโร ฟูกากุซา (Mr. Motohiro
Fukakusa) เป็นนายกสมาคมไอคิโดประเทศไทยคนแรก และดำรงตำแหน่งเรื่อยมาจนถึง
ปัจจุบันนี้ (พ.ศ. 2547) หลังจากก่อตั้งเป็นสมาคมไอคิโดแล้วได้มีการกำหนดให้มีการสอบเลื่อน
ชั้นสายจากรองสายดำชั้น 10 – 1 สายดำโชดงโฮ และสายดำชั้น 1 – 10 โชดง

สถานที่ฝึกไอคิโดในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นสถานที่ฝึกของสถานศึกษาและ
หน่วยงานราชการ ซึ่งสถานที่ฝึกของเอกชนมีอยู่ 2 แห่ง คือ สมาคมไอคิโดประเทศไทยและ
สมบูรณโธม

หนังสือและตำราเรียนไอคิโดในประเทศไทยมีการรวบรวมขึ้นเป็นรูปเล่มทั้งหมด
6 เล่ม ด้วยกันดังนี้

1. หนังสือ “ไอคิโดเบื้องต้น” เรียบเรียงโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นำชัย เลวลย์
2. หนังสือ “ศิลปะการป้องกันตัว” เรียบเรียงโดยรองศาสตราจารย์สุนทร แมนสงวน
3. หนังสือ “ไอคิโด” เรียบเรียงโดยรองศาสตราจารย์ ดร.ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธิ์
และอาจารย์ยุวดี ลักษณะพิสุทธิ์
4. “เอกสารฉลองครบรอบ 30 ปี นายกสมาคมไอคิโดประเทศไทย” เรียบเรียงโดย
สมาคมไอคิโดประเทศไทย

5. “เอกสารคำสอนวิชาไอคิโด” เรียบเรียงโดยรองศาสตราจารย์ปรีชา ตันจริยานนท์

6. “เอกสารคู่มือฉลองครบรอบ 40 ปี สมาคมไอคิโดประเทศไทย” เรียบเรียงโดย
สมาคมไอคิโดประเทศไทย

ความสำคัญของไอคิโดต่อการพัฒนาเข้าสู่หลักสูตรพลศึกษา ไอคิโดมีความสำคัญที่จะ
นำเข้ามาสอนในวิชาพลศึกษา เพราะวัตถุประสงค์ในการสอนไอคิโดนั้น มีความสอดคล้องกับ
ปรัชญาพลศึกษา ความมุ่งหมายของหลักสูตรพลศึกษาในระดับอุดมศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2545 – 2559 และแผนพัฒนาการกีฬาแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2545 - 2549

บทบาทของไอคิโดต่อสังคมไทย ไอคิโดได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทย ในรูปแบบของ
โครงการช่วยพัฒนาสังคมของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน เช่น
โครงการของกรมพลศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

แนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญกับการพัฒนาไอคิโด

จุดประสงค์ของการเผยแพร่ไอคิโดในประเทศไทยผู้สอนมีความต้องการที่จะเผยแพร่
ปรัชญาการต่อสู้และเทคนิคของไอคิโดเป็นหลัก

การขยายตัวของสำนักฝึกไอคิโดในประเทศไทยนั้นมาจากปริมาณของผู้ฝึกวิชาไอคิโด
มีปริมาณเพิ่มขึ้นและมีนักไอคิโดที่มีความสามารถเป็นอาจารย์ผู้สอนมีจำนวนมากขึ้น จึงต้องการ
เปิดสำนักฝึกเป็นของตัวเอง ทำให้เกิดการขยายตัวของสำนักฝึกเพิ่มมากขึ้น

แนวคิดในการเผยแพร่ไอคิโดของนายกสมาคมไอคิโดประเทศไทย และผู้สอนไอคิโด
ตามสถานที่ต่าง ๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่ว่าควรที่จะนำไอคิโดเข้าสู่ระบบการศึกษา
ในชั่วโมงพลศึกษา มีการเผยแพร่ให้กับประชาชนทั่วไปให้รู้จักและเข้าใจไอคิโดอย่างถูกต้อง
โดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ นิตยสาร และจัดสาธิตไอคิโด ตามโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ส่งเสริม
ให้มีการก่อตั้งสหพันธ์ไอคิโดขึ้นภายในประเทศและตั้งศูนย์ฝึกในแต่ละจังหวัด และพัฒนาให้มี
การสอนไอคิโดเป็นอาชีพให้มากขึ้น

THE DEVELOPMENT OF AIKIDO IN THAILAND

AN ABSTRACT

BY

CHATMONGKOL CHATAN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master degree of Education in Physical Education
at Srinakharinwirot University

March 2004

Chatmongkol Chatan. (2004). *The Development of Aikido in Thailand*. Master thesis. M.Ed. (Physical Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Preecha Tungariyanond, Asst. Prof. Dr.Namchai Lewan.

The purpose of this research was to study the development of Aikido in Thailand from year 1961 to 2003. The data were collected from both primary and secondary sources.

From primary sources the interviews were used to gather information from Aikido instructors and practitioners in the early days of Aikiolo in Thailand.

From secondary sources the data were collected from text books, journals, documents, printed materials and relevant subjects from public libraries and other places.

All data were then analyzed and concluded to report in form of Descriptive Analysis.

The results of this research can be concluded as follows :

Aikido was first practiced in Thailand in 1961. An application to establish a local Aikido association was submitted on June 10, 1975 and was officially registrated as Aikido Association of Thailand on August 5, 1975. The first president, Mr. Motohiro Fukakusa, has maintained his position until the present (2004). Since then, the examinations to qualify 10 – 1 kyu, Shodan Ho and Shodan 1 – 10 were determined.

Aikido Training centers in Thailand mostly belong to Public Universities and Governmental organizations. There are only two centers that are operated by private sectors, namely, Aikido Association of Thailand and Somboon Home.

There are presently six Tha : printed text books and manuals on Aikido as follows :

1. "Primary Aikido" by Asst. Prof. Dr. Namchai Lewan.
2. "Self - defense" by Asst. Prof. Soontorn Mansa-nguan.
3. "Aikido" by Asst. Prof. Dr. Prapat Laksanapisut and Yuwadee Laksanapirsut.
4. "30th Anniversary of the President of Aikido Association of Thailand" by Aikido Association of Thailand.

5. "Teaching of Aikido" by Assoc. Prof. Preecha Tungariyanont.
6. "40th Anniversary of Aikido Association of Thailand" by Aikido Association of Thailand.

Aikido has been incorporated in the Thai Physical Education curriculum because its teaching is based on the same principles as those of the Thai Physical Education Philosophy, Thai Physical Education curriculum in undergraduate level, The National Education Plan year 2002 – 2016 and The 3rd National Sports Development Plan year 2002 – 2006.

Aikido also plays a role in Thai society by developing individuals through Non – violent approach and self – defense projects organized by governmental and Private organizations such as Department of Physical Education, National Police Bureau etc.

The interviews with Aikido experts in Thailand can be concluded as follows :

The objective in developing Aikido in Thailand is to teach its philosophy and self-defense techniques to interested students without seeking commercial advantages.

The expansion of training centers in Thailand is a result of the increasing number of Aikido practitioners and instructors.

President of Aikido Association of Thailand and local instructors suggested that Aikido should be incorporated in the Thai Physical Education curriculum since Primary level as a Physical Education class. It should also be promoted to general public through various mass media and demonstrations, so that people can get to know and understand the concept of Aikido. Furthermore Aikido should be developed by establishing a link among local organizations and expanding training centers in every province nation wide. And lastly, Aikido training should be developed into a full profession.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
พัฒนาการไอคิวในประเทศไทย

ของ
นายฉัตรยมงคล ชาแท่น

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)
วันที่ เดือน พ.ศ. 2547

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ปรีชา ตันจริยานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นำชัย เลวลัย)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมรรถชัย น้อยศิริ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจียมศักดิ์ พานิชชัยกุล)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีจากความกรุณาอย่างสูง จาก
รองศาสตราจารย์ปรีชา ตันจริยานนท์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร. นำชัย เลวลีย์ กรรมการควบคุม ที่กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนชี้แนะแนวทางในการ
ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาอันยาวนานในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมรรถชัย น้อยศิริ และผู้ช่วยศาสตราจารย์
เจียมศักดิ์ พานิชชัยกุล ที่กรุณาร่วมเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ และให้คำแนะนำเพื่อ
ปรับปรุงปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สุวรรณี แพขาว และ อาจารย์ประพันธ์ จิตตะปุตตะ ที่เอื้อเฟื้อ
ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์สุวรรณี
แพขาว เป็นผู้ที่มีสอนให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงวิชาไคโดอย่างแท้จริง และสามารถทำปริญญานิพนธ์
ฉบับนี้ได้อย่างเข้าใจ

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อสุวิทย์ ชาแท่น คุณแม่สมพาน ชาแท่น ที่คอยสนับสนุน
ส่งเสริมการศึกษาและช่วยเหลือ เป็นกำลังใจให้เสมอมา ขอขอบคุณ คุณพรอูมา ไม้ทองงาม
และคุณวิไล พิพัฒน์โยธะพงศ์ ที่ช่วยพิมพ์และปรับปรุงแก้ไขปริญญานิพนธ์ ขอขอบคุณ คุณภักดี
ภักดีผล ที่ให้ความอนุเคราะห์เกี่ยวกับอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดพิมพ์ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้
และขอขอบคุณ คุณกฤตชนา หุตะสิงห์ ที่ช่วยเหลือเรื่องการแปลเอกสารภาษาต่างประเทศ

ประโยชน์และคุณค่าของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแต่
บิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรัก ความเมตตา และประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้
แก่ผู้วิจัยตลอดมา

ฉัตรยมงคล ชาแท่น

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ต้นกำเนิดของการต่อสู้	5
ความหมายของการต่อสู้	6
ความเป็นมาของไอคิโด	9
ความหมายของไอคิโด	12
รากฐานปรัชญาไอคิโด	14
ชีวประวัติของปรมาจารย์มอริเฮิ ่อเอชิบา	14
ไอคิโดในประเทศไทย	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
งานวิจัยในต่างประเทศ	22
งานวิจัยในประเทศ	24
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	29
ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 พัฒนาการไอคิโดในประเทศไทย	31
การฝึกไอคิโดในประเทศไทย	31
สถานที่ฝึกไอคิโดในประเทศไทย	39
หนังสือและตำราเรียนไอคิโดในประเทศไทย	43
ความสำคัญของไอคิโดต่อการพัฒนาเข้าสู่หลักสูตรพลศึกษา	44
บทบาทของไอคิโดต่อสังคมไทย	49
ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการพัฒนาไอคิโดในประเทศไทย	54
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	60
สรุปผล	60
อภิปรายผล	63
ข้อเสนอแนะ	65
บรรณานุกรม	66
ภาคผนวก	70
ประวัติย่อผู้วิจัย	144

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 รูปแบบชั้นฝึกไอคิโด	33
2 โคไตเกชิ	72
3 ชั้นเกียว	73
4 ยงเกียว	74
5 โกเกียว	76
6 คาไม	78
7 การนั่งเคารพ	79
8 การเดินด้วยเข่า	81
9 การนั่งเซซา	82
10 การล้มหลังครึ่งรอบ	85
11 การล้มม้วนหน้า	87
12 การล้มหลังเต็มรอบ	88
13 โซเม็ง อูจิ – อิกเกียว อุนโด	89
14 ฟุนาโคกิ อุนโด	89
15 เทนกัง อุนโด	90
16 อุเตฟูริ เทนกัง อุนโด	90
17 ชิโฮ นาเงะ	92
18 อิริมิ นาเงะ	94
19 โคคิวโฮ	95
20 เทนจิ นาเงะ	96
21 สถานที่ฝึกสมาคมไอคิโดประเทศไทย	98
22 สถานที่ฝึกชมรมไอคิโดศูนย์เยาวชนไทยญี่ปุ่นดินแดง	98
23 สถานที่ฝึกสมบูรณโฮม	99
24 สถานที่ฝึกชมรมไอคิโดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	99
25 สถานที่ฝึกชมรมไอคิโดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ	100
26 สถานที่ฝึกมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	101
27 สถานที่ฝึกมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	101
28 สถานที่ฝึกจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	102

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
29 อาจารย์ผู้สอนไอคิโดชาวญี่ปุ่นในประเทศไทย	139
30 ปริมาจารย์ มอริเฮอิ อุเอชิบา	141
31 คิสโซมารุ อุเอชิบา	142
32 มอริเทรุ อุเอชิบา	143

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวนั้นนับว่ามีบทบาทสำคัญสำหรับคนไทยในอดีตที่จำเป็นจะต้องฝึกเพื่อการสงครามเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งพลกำลังและจิตใจ กิจกรรมพลศึกษาจึงได้แก่ มวยไทย กระบี่กระบอง (ถนอมวงศ์ กฤษณ์เพ็ชร. 2525 : ก) ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของประเทศไทยทั้งสองอย่างนี้ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์สำคัญที่ทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติ ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวทั้งสองมีพัฒนาการและเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การต่อสู้ของบรรพชนมาช้านานแล้วในอดีตกาลที่จำเป็นจะต้องฝึกเพื่อใช้ในการศึกสงคราม แม้แต่ในปัจจุบันก็ยังมีการนำมาฝึกอย่างแพร่หลายเพื่อพัฒนาร่างกาย และจิตใจของผู้ฝึก

นอกเหนือจากศิลปะการต่อสู้ประจำชาติไทยแล้วตลอดระยะเวลาที่ผ่านมายังมีการนำเอาศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของชาติอื่นเข้ามาฝึกเช่นเดียวกับศิลปะการต่อสู้ของไทยจนถึงปัจจุบันศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวเหล่านี้ได้เป็นที่นิยมและแพร่หลายออกไปอย่างรวดเร็วทั้งในหน่วยงานและสถานศึกษาต่าง ๆ หนึ่งในศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของต่างชาติ ไอคิโดก็เป็นศิลปะการต่อสู้ชนิดหนึ่งที่นำมาฝึกกันเป็นเวลานานแล้วไอคิโดถือเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่เก่าแก่ของประเทศญี่ปุ่น กำเนิดจากชาวญี่ปุ่นที่ชื่อ มอริเฮอิ อุเอชิบา (Morihei Uyeshiba) เป็นผู้พัฒนามาจากศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบเก่า กล่าวกันว่าไอคิโดปัจจุบันมีต้นกำเนิดมาจากสำนักไดโต ไอคิ ยูยิตสึ (Daito Ryu Aiki Jujutsu) วิชานี้ได้ถูกถ่ายทอดต่อกันมาตามลำดับจนถึง ชินรา ซาบุโร โยชิมิตสึ (Shinra Saburo Yoshimitsu) คนในตระกูลมินาโมโตะ (Minamoto) เทคนิคส่วนใหญ่ที่ท่านคิดขึ้นใช้นั้น เกิดจากท่านเห็นแมงมุมสร้างใยเป็นกับดักแมลงต่าง ๆ เป็นอาหาร นอกจากนั้นท่านโยชิมิตสึยังศึกษาวิชากายวิภาคโดยการผ่าศพของนักโทษและทหารที่ตายในการรบประกอบกับตัวของท่านปรมาจารย์ มอริเฮอิ อุเอชิบา ผู้ที่ได้พัฒนาวิชาไอคิโดได้ศึกษา วิชาป้องกันตัวแขนงอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ยูยิตสึ ไอคิยูยิตสึ ที่สุดของการพัฒนาและผสมผสานกันออกมาเป็นวิชาไอคิโดจนถึงปัจจุบัน (ปรีชา ตันจรรย์านนท์. 2541 : 3)

ไอคิโดได้มีการเผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2504 โดยมีสเตอร์ไวท์ ชิโดนี (Mr. White Shidony) นักหนังสือพิมพ์ชาวอเมริกันมีการสอนครั้งแรกที่วิทยาลัยพลศึกษา สนามกีฬาแห่งชาติเป็นครั้งแรก และได้รับการช่วยเหลือทางด้านเทคนิคจากสำนักงานใหญ่ นับตั้งแต่ไอคิโดได้แพร่เข้ามาในประเทศไทยนั้นได้มีการฝึกและเป็นที่แพร่หลายในหน่วยงาน

สถานศึกษาต่าง ๆ มากมาย เช่น โรงเรียนดลวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายร้อย จปร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ การไฟฟ้านครหลวงวัดเลียบศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย - ญี่ปุ่น) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงเรียนวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ค่ายทหารจังหวัดอุบลราชธานี (สมาคมไอคิโดประเทศไทย. 2546 : 35) จากจำนวนสถานที่ฝึกเหล่านี้ที่ทางสมาคมติดต่อรับรองโดยมีการส่งครูฝึกของสมาคมไปทำการสอน จะเห็นได้ว่าตลอดเวลาที่ผ่านมามีวิชาไอคิโดเป็นที่นิยมและรู้จักในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

การฝึกไอคิโดมีจุดมุ่งหมายสำหรับป้องกันตัวจากการเข้ากระทำทุกรูปแบบทั้งมือเปล่ากับมือเปล่า มือเปล่ากับอาวุธในระยะการเข้ากระทำที่ประชิดตัว ไอคิโดถือเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวอย่างแท้จริง เพราะไอคิโดจะไม่เน้นการโจมตีหรือเข้ากระทำฝ่ายตรงข้ามก่อน ส่วนมากจะเป็นทำป้องกันในลักษณะของการหลบหลีก และเข้าจับกุมควบคุมนำพา ล็อค ทุ่ม ทุ่มแล้วล็อค กระทั่งการหักข้อต่อต่าง ๆ ของร่างกาย ไม่มีการปะทะ วิธีการป้องกันตัวจะใช้แรงของคู่ต่อสู้ที่ถล่มเข้ามาทำร้ายกลับไปทำร้ายตัวเอง จากลักษณะท่าทาง การป้องกันตัวที่รัดกุมในวิชาไอคิโดทำให้สามารถป้องกันตัวจากการเข้ากระทำแม้กระทั่งผู้เข้ากระทำมีอาวุธหรือไม่ก็ตาม ในแง่ของการพัฒนาสุขภาพ จิตใจ ร่างกาย ของผู้ฝึกไอคิโด มีจุดมุ่งหมายในการฝึกเพื่อยกระดับทางจิตใจของผู้ฝึกอีกด้วย

สมาคมไอคิโดประเทศไทยได้ระบุเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการฝึกไว้ว่า ไอคิโดเป็นเอกลักษณ์อีกแบบหนึ่งของศิลปะป้องกันตัว โดยเฉพาะวิธีควบคุมแรงและจงใจคู่ต่อสู้พร้อมกับฝึกจิตใจให้เป็นผู้มีน้ำใจเป็นนักกีฬา (สมาคมไอคิโดประเทศไทย. 2537 : 17) จากจุดมุ่งหมายดังที่สมาคมไอคิโดประเทศไทยได้ระบุไว้เป็นการยืนยันได้อย่างดีว่าวิชาไอคิโดเป็นวิชาที่นอกเหนือจากการป้องกันตัวแล้วยังมุ่งที่จะทำให้ผู้ฝึกพัฒนาจิตใจของตนเองโดยใช้ วิชาไอคิโดเป็นสื่อ นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาสุขภาพ สามารถฝึกได้ทุกเพศทุกวัย เนื่องจากการฝึกไอคิโดไม่เน้นการปะทะหรือการใช้กำลังกายเป็นหลัก การใช้เทคนิคต่าง ๆ ทำให้แม้แต่ผู้ที่มีความแข็งแรงน้อยกว่าก็สามารถร่วมฝึกกับผู้ที่มีความแข็งแรงมากกว่าได้ สำหรับการใช้นิเทศต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพก็ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการฝึก ก็ต้องฝึกอยู่บ่อย ๆ และทำซ้ำ ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญ ทำให้การใช้เทคนิคมีประสิทธิภาพและทำให้ร่างกายได้เคลื่อนไหว ถือเป็นกิจกรรมการออกกำลังกาย และได้พัฒนาสุขภาพไปพร้อม ๆ กันด้วย

ปัจจุบันวิชาไอคิโดเข้ามามีบทบาทกับหลักสูตรพลศึกษาโดยมีการพัฒนาเข้ามาสู่วิชาเรียนในชั่วโมงพลศึกษาในสถานศึกษาต่าง ๆ หลายแห่ง สาเหตุและความสำคัญของวิชาไอคิโดที่ได้มีการนำมาบรรจุไว้ในหลักสูตรวิชาพลศึกษาคือ จุดมุ่งหมายในการฝึกไอคิโดมุ่งฝึกจิตใจให้เป็นผู้มีจิตใจเป็นนักกีฬา เป็นการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยใช้การฝึกศิลปะป้องกันตัวไอคิโดเป็นสื่อ ซึ่งสอดคล้องกันกับจุดมุ่งหมายของวิชาพลศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการด้านร่างกายเป็นสำคัญโดยใช้กิจกรรมการออกกำลังกายเป็นสื่อ ผลพลอยได้ทั้ง

ตามมาคือพัฒนาการทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการใช้ปฏิบัติ และกิจกรรมที่นำมาเป็นสื่อ เป็นกิจกรรมที่ได้รับการเลือกเฟ้นมาเป็นอย่างดีแล้ว (วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. 2541 : 26) จากความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายดังกล่าว ทำให้วิชาไอคิโดถูกเลือกเข้ามาเป็นวิชาเรียนในชั่วโมงพลศึกษาของหลักสูตรพลศึกษาในสถาบันการศึกษาหลาย ๆ แห่ง

ไอคิโดเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศไทยมาเป็นเวลากว่า 40 ปี และวิชาไอคิโดมีแนวโน้มที่จะอยู่คู่กับสังคมไทย และการพลศึกษาไทยไปอีกนาน แต่เอกสารทางวิชาการและรายละเอียดต่าง ๆ ของพัฒนาการไอคิโดในประเทศไทยยังมิได้รวบรวมไว้อย่างเป็นสัดส่วน เพื่อเป็นหลักฐานทางวิชาการสำหรับผู้ที่มีความสนใจเกี่ยวกับวิชาไอคิโดจะได้ศึกษา และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต

จากสภาพการดังกล่าวและความตระหนักถึงประโยชน์ของไอคิโด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนาการไอคิโดในประเทศไทยเพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไว้เป็นเอกสารหลักฐานอ้างอิงทางวิชาการเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับไอคิโดในประเทศไทยต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อทราบพัฒนาการไอคิโดในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 จนถึง พ.ศ. 2546

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การที่ได้ศึกษาและทราบพัฒนาการของไอคิโดในประเทศไทยตั้งแต่เริ่มเผยแพร่เข้าสู่ประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2504 จนถึง พ.ศ. 2546 ทำให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถวางแผนปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พัฒนางานไอคิโดตลอดจนเผยแพร่วิชาไอคิโดไปในทิศทางที่ถูกต้อง และทำให้ทราบแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับไอคิโดในประเทศไทยอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นการเพิ่มแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับวิชาไอคิโดในประเทศไทยซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษเกี่ยวกับไอคิโดต่อไปในอนาคต

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ศึกษาและรวบรวมเกี่ยวกับพัฒนาการไอคิโดในประเทศไทยจากเอกสารและภาพถ่ายด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ สถานที่ฝึกไอคิโด พัฒนาการหนังสือ และตำราไอคิโดในประเทศไทย การฝึกไอคิโดในประเทศไทย บทบาทของไอคิโดต่อสังคมไทย ความสำคัญของวิชาไอคิโดต่อการพัฒนาเข้าสู่หลักสูตรพลศึกษา

ศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทต่อการพัฒนาวงการไอคิโด ด้วยการสัมภาษณ์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ จุดประสงค์ของการเผยแพร่ในประเทศไทย การขยายตัวของสำนักฝึกไอคิโดในประเทศไทย แนวความคิดในการเผยแพร่ไอคิโดของนายกสมาคมไอคิโดประเทศไทย และผู้สอนไอคิโดตามสถานที่ฝึกต่าง ๆ

นิยามศัพท์เฉพาะ

พัฒนาการไอคิโด หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากช่วงระยะเวลาหนึ่งไปอีกช่วงระยะเวลาหนึ่งของวิชาไอคิโดในประเทศไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 จนถึงปี พ.ศ. 2546 ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ การฝึกไอคิโดในประเทศไทย สถานที่ฝึกไอคิโดในประเทศไทย หนังสือและตำราเรียนไอคิโดในประเทศไทย ความสำคัญของไอคิโดต่อการพัฒนาเข้าสู่หลักสูตรพลศึกษา บทบาทของไอคิโดต่อสังคมไทย ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการพัฒนาไอคิโดในประเทศไทย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

ต้นกำเนิดของการต่อสู้
ความหมายของการต่อสู้
ความเป็นมาของไอคิโด
ความหมายของไอคิโด
รากฐานปรัชญาไอคิโด
ชีวประวัติของปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา
ไอคิโดในประเทศไทย
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
งานวิจัยในต่างประเทศ
งานวิจัยในประเทศ

ต้นกำเนิดของการต่อสู้

ประโยชน์ เจริญรัตน์ (ม.ป.ป. : 13 - 15) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์แห่งมนุษย์ คือ ประวัติแห่งการพัฒนา จากการค้นคว้าศึกษาของนักโบราณคดี นักมนุษยวิทยา นักธรณีวิทยา นักวิทยาศาสตร์ ทำให้เรารู้ว่ามนุษย์มีความเจริญขึ้นเรื่อย ๆ จากการที่มนุษย์รู้จักคิดรู้จักทำงาน ทำให้สมองของมนุษย์มีการฝึกฝนคิดค้นจากงานลักษณะหยาบไปสู่สภาพการขบคิดอย่างลึกซึ้ง และละเอียดอ่อนยิ่งขึ้น จึงเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ ประสบการณ์ สามารถเรียนรู้เงื่อนไขทางธรรมชาติ และทางสังคม เป็นเหตุให้มนุษย์สามารถปรับตัวต่อสู้กับธรรมชาติ มีชีวิตดำรงชีพอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้

การพัฒนาชีวิต และการต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ก่อให้เกิดบทเรียน สะสมประสบการณ์ และสะสมความชำนาญด้วยจิตใจที่เข้มแข็งไม่ท้อถอย นำเอาเหตุผลที่สะสมมาคิดค้นจนเกิดความสำเร็จชนะต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้การต่อสู้จึงเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์ ซึ่งตรงกับคำพังเพยว่า “ชีวิตคือการต่อสู้”

ทุกชีวิตที่เกิดขึ้นมาในโลกทุกวันนี้ ไม่ว่า มนุษย์ สัตว์ ตั้งแต่เล็กไปจนถึงใหญ่ รวมความทุกสิ่งมีชีวิต ที่เกิดขึ้นมาแล้วต้องต่อสู้ด้วยกันทั้งนั้นแล้วแต่สภาพของมนุษย์ สัตว์ พืช ที่มีการแปรเปลี่ยนและการเคลื่อนไหวไปตามวิถีแห่งชีวิต จากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่ง

ความจริงมีหลักฐานยืนยันอยู่ในประวัติของชีวิตมนุษยชาติ มนุษย์ระยะแรกได้อาศัยมือและเท้า สองข้าง เป็นความสามารถดั้งเดิมที่จะรักษาชีวิต ดำรงอยู่และพัฒนาไปสู่สภาพชีวิตในปัจจุบัน

จากการพัฒนาเป็นขั้นตอน โดยการใช้ มือ ใช้เท้า เป็นปัจจัยในการแสวงหา อาหารเพื่อการเป็นอยู่ ครั้นต่อมาเกิดปัญหาที่จะคิดค้น เก็บอาหารการกิน แสวงหาเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยจากการต่อสู้กับสภาพสิ่งแวดล้อมจากธรรมชาติ จากสัตว์ร้าย จากมนุษย์ด้วยกัน เกิดการสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ ที่พบเห็นในการต่อสู้ ของสัตว์ต่อสัตว์ คนต่อคน คนต่อสัตว์ จึงเกิดการเรียนรู้ จดจำทำตามผสมผสาน เปลี่ยนแปลงแก้ไข จนกลายมาเป็นวิธีการต่อสู้ และป้องกัน ที่มนุษย์ทุกคนต้องแสวงหาไว้กับตัว เพื่อรักษาชีวิตและทรัพย์สินให้คงอยู่เริ่มต้น การที่มนุษย์ใช้มือเปล่า เท้า ปาก ต่อสู้ ต่อมาก็ใช้ กรวด หิน ดิน ทราย กระดูก สัตว์ กิ่งไม้ ท่อนไม้ เมื่อมนุษย์เจริญยิ่งขึ้นก็คิดค้นประดิษฐ์อาวุธ นำมาใช้ประหัตประหารซึ่งกันและกัน เช่น ไม้ โลหะ เหล็ก หอก ดาบ ทวน ง้าว โล่ ตั้ง เป็นต้น การพัฒนาอย่างไม่สิ้นสุดของการ ผลิตเครื่องมือทำลายล้าง จนกลายมาเป็นปืน และระเบิด ที่มีประสิทธิภาพสูง สิ่งเหล่านี้ก็ล้วน แล้วเป็นเครื่องมือในการทำลายล้างของมนุษย์ที่คิดค้นขึ้นมาเพื่อการต่อสู้ทั้งสิ้น

ถึงแม้ว่าเวลาจะผ่านพ้นไปนานเพียงใด วิชาการต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาให้ก้าวไปไกล ขนาดไหนแล้วก็ตาม แต่หลักการพื้นฐานของยุทธศิลป์ก็ยังเกี่ยวพันกับการป้องกันตัวอยู่นั่นเอง

ความหมายของการต่อสู้

ประโยชน์ เจริญรัตน์ (ม.ป.ป. : 169 - 182) ได้อธิบายว่า คำว่า “การต่อสู้” พิจารณาตามศัพท์แล้ว คำนี้ประกอบด้วยสองคำคือ ต่อ และสู้ “ต่อ” หมายถึง การทำให้เป็น อันหนึ่งอันเดียวกันโดยการติด เชื่อม สมทบหรือรวมเข้าไป ส่วน “สู้” เป็นการกระทำการอย่างหนึ่ง ที่หมายถึงอันตราย หรือการเอาชนะชนะด้วยพลกำลัง ฉะนั้นความหมายรวมของทั้งสองคำนี้คือ “ต่อสู้” ก็เป็นการกระทำต่อการทำอันตรายด้วยการทำอันตรายเช่นเดียวกัน หรือกล่าวอีก อย่างหนึ่งก็คือ เป็นการทำอันตรายต่อกันและกัน เช่น เขาทำอันตรายเรา เราก็ทำอันตรายเขา เช่นเดียวกัน เป็นการตอบแทนกันไป การที่เราต่อหรือตอบ การทำอันตรายของเขาด้วยการ ทำอันตรายของเรานั้นก็เท่ากับทำอันตรายทั้งของเขาและของเราติดพันกันไป ฉะนั้นการกระทำ ในลักษณะเช่นนี้จึงเรียกว่า “การต่อสู้”

เมื่อพิจารณาตามพจนานุกรมแล้ว การต่อสู้ประกอบด้วยผู้ที่กระทำทั้งสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่ง เป็นเหตุให้เกิดการต่อสู้ และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผลที่เกิดจากเหตุ ฝ่ายที่เป็นเหตุนั้นเปรียบเหมือน ผู้เสนอ และฝ่ายที่รับเหตุเปรียบเหมือนผู้สนองเมื่อฝ่ายหนึ่งเสนอการต่อสู้ฝ่ายหนึ่งก็สนอง การต่อสู้กลับเช่นเดียวกัน เมื่อมีการเสนอและการสนองเช่นนี้จึงเป็นการต่อสู้กัน

อนึ่ง ผู้ที่กล่าวก็เป็นเหมือนผู้ที่อ่อนฝีมือกว่า จึงรีบหาโอกาสให้ได้เปรียบไว้โดยการ ชิงทำก่อนฉะนั้นผู้ที่ทำทีหลัง ถ้าเป็นผู้ที่มีฝีมือดีกว่าหรือคิดว่าจะสู้ได้ ก็เท่ากับต่อให้ผู้ที่มีฝีมือ

อ่อนกว่าทำก่อนตัวอย่างเช่น บิลเลียดมีการต่อแต้มกัน เพราะว่ามีฝีมือของผู้แข่งขันไม่เท่ากัน แต่การทำก่อนหรือการมีแต้มมากกว่าซึ่งเป็นการได้เปรียบนั้นก็ไม่แน่ว่าผู้นั้นจะชนะ หากว่าผู้ที่ทำทีหลังหรือผู้ที่ต่อให้จะสู้ด้วยความรู้ความสามารถเชื่อใจตนเองว่าจะสามารถเอาชนะได้ การต่อสู้ก็เช่นเดียวกันกับการเล่นบิลเลียด แต่การต่อสู้เป็นการทำอันตรายซึ่งกันและกันแม้ว่า ผู้ที่ทำก่อนจะกระทำการรุกราน หรือข่มเหงรังแก เพราะคิดว่าแข็งแรงหรือเก่งกาจ แต่เมื่อผู้ที่ถูกกระทำก่อนคิดสู้ด้วย เพราะคิดว่าตนก็แข็งแรงหรือเก่งกาจเหมือนกัน การต่อสู้ ก็ย่อมจะเกิดขึ้นเป็นการตัดสินว่าใครจะเก่งกว่ากัน

ว่ากันตามทีจริงแล้ว ในการต่อสู้แล้วฝ่ายที่ทำก่อนมักจะเสียเปรียบ ถ้าหากการทำก่อนนั้นปราศจากการป้องกันตัว หรือเป็นการทำจริงทีเดียว ทั้งนี้เพราะว่า ฝ่ายที่ถูกกระทำก่อนถ้าได้ระวังตัวก่อนอยู่แล้วก็ย่อมจะป้องกันตัวและแก้การกระทำที่ทำมาจริง ๆ นั้นได้ ฉะนั้นเมื่อเขาแก้การกระทำจริงนั้นได้แล้ว จะมีการกระทำอะไรอีกที่จะกระทำเขาได้จริง ๆ ตัวอย่างในเรื่องการทำก่อนเสียเปรียบนั้น จะเห็นได้จากเด็กที่วิวาทกันและก่อนจะต่อสู้ชกต่อยมักจะเกี่ยงให้ทำก่อนเสมอ เพราะว่าทั้งคู่รู้ว่าต่างคนก็ต่างระวังตัวกันอยู่ เพราะฉะนั้นจึงไม่ค่อยกล้าที่จะกระทำ

การต่อสู้เป็นการตอบแทนกัน คือ เมื่อสู้มาก็สู้ไป ถ้าไม่มีการตอบแทนกันแล้วการต่อสู้ก็ย่อมจะไม่เกิดเพราะไม่มีการทำต่อกันไป เมื่อการต่อสู้ได้เกิดขึ้นแล้ว ความได้เปรียบหรือเสียเปรียบในการทำก่อนหรือทำหลังถ้ายังไม่เกิดผลในขั้นแรกนั้นแล้ว ก็ย่อมจะไม่มีประโยชน์อะไร คงเหลืออยู่แต่ความพยายามที่จะเอาชนะกันโดยวิธีต่าง ๆ สุดท้ายแต่ใครจะสามารถป้องกันตัวและกระทำเขาได้ หรือทำเขาได้และป้องกันตัวได้ด้วย เพราะว่าการต่อสู้กันนั้นเป็นการทำอันตรายซึ่งกันและกัน ฉะนั้นจึงได้รับอันตรายด้วยกันทั้งสองฝ่ายถ้าต่างก็ไม่ป้องกันตัวกันทั้งสองฝ่าย ถ้าฝ่ายหนึ่งป้องกันตัวได้ดีโดยไม่เป็นอันตราย และสามารถทำอันตรายอีกฝ่ายหนึ่งได้มาก ผลของการต่อสู้คือความชนะก็ต้องเป็นของตน และในทำนองเดียวกันถ้าอีกฝ่ายหนึ่งไม่สามารถป้องกันตัวได้และทำอันตรายเขาไม่ได้ ผลของการต่อสู้คือความพ่ายแพ้ก็ต้องเป็นของตน แต่ถ้าต่างฝ่ายต่างทำอันตรายกันไม่ได้ เพราะต่างก็สามารถป้องกันตัวได้ ผลแห่งการต่อสู้นั้นก็ย่อมไม่มีแพ้หรือชนะ

การต่อสู้ คือการป้องกันตัว ตามปกติมนุษย์มีการป้องกันตัวอยู่ทุกขณะและพร้อมอยู่เสมอ การป้องกันตัวนี้เป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ

1. ป้องกันตัวโดยการต่อสู้
2. ป้องกันตัวโดยการหนีภัย

เนื่องจากคนเรามีอารมณ์และความนึกคิดไม่เหมือนกัน ฉะนั้นการป้องกันตัวของคนจึงไม่เหมือนกัน ดังที่กล่าวไว้สองอย่างนั้นทั้งนี้เพราะว่าสัญชาตญาณมีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์โดยใกล้ชิดและเป็นคู่กำกับกันไป เช่น สัญชาตญาณการป้องกันตัวโดยการต่อสู้กับอารมณ์ของความโกรธเดือดดาล สัญชาตญาณของการหนีภัยคู่กับความกลัว ฉะนั้นการป้องกัน

ความเป็นมาของไอคิโด

ไอคิโด คือศิลปะป้องกันตัวของชาวญี่ปุ่น ซึ่งท่านปรมาจารย์ มอริเฮอิ อุเอชิบา (Morihei Uyeshiba) เป็นผู้พัฒนามาจากศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบโบราณ ไอคิโดปัจจุบัน มีต้นกำเนิดมาจากสำนักไดโต ไอคิ ยูยิตสึ (Daito Aiki jujutsu) และผู้ที่วางรากฐานวิชาไอคิโด ก็คือ เจ้าชายองค์ที่ 6 ในจักรพรรดิเซอิวา (Seiwa) ระหว่างปี ค.ศ. 850 - 880 วิชานี้ได้ถูกถ่ายทอดต่อกันมาตามลำดับจนถึง ชินรา ซาบุโร โยชิมิตสึ (Shinra Saburo Yoshimitsu) คนในตระกูลมินาโมโตะ (Minamoto) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เป็นพิเศษ กล่าวกันว่า เทคนิคส่วนใหญ่ที่ท่านคิดขึ้นใช้นั้น เกิดจากการที่ท่านเห็นแมงมุมสร้างใยเป็นกับดักจับแมลงต่าง ๆ เป็นอาหารนอกจากนั้น ท่านโยชิมิตสึ ยังศึกษาวิชากายภาค โดยการผ่าศพของนักโทษ และทหารที่ตายในการรบ สำหรับชื่อของสำนักวิชานั้นท่านใช้ชื่อของฤๅษณ์ของท่านคือ ไดโต เป็นชื่อของสำนักวิชา

ต่อมาโยชิคิโย (Yoshikiyo) ซึ่งเป็นบุตรคนที่ 2 ของท่านโยชิมิตสึ อาศัยอยู่ที่เมืองทาเคดะ (Takeda) ในมณฑลคาคิ (Kai) เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้ที่รู้จักกันดี ในสมัยนั้นในนามของอาจารย์ทาเคดะ ต่อมาวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ของท่านก็ตกทอดสืบมา แต่ก็เข้าไปในลักษณะปกปิด เป็นศิลปะการต่อสู้ของตระกูลทาเคดะซึ่งผู้ที่เรียนได้ก็ต้องเป็นคนในตระกูลเท่านั้น

ในปี ค.ศ. 1574 คุนิซึกุ ทาเคดะ (Kunitsugu Takeda) ย้ายไปอยู่ที่เมืองอาฮิสึโทโดเม (Aizu Todome) และวิชานี้ก็มีการถ่ายทอดให้กับทายาทต่อ ๆ มา ในช่วงนี้วิชานี้เป็นวิชาที่รู้จักกันในนามว่า อาฮิสึ โทโดเม (Aizu - Todome) หลังจากนั้นวิชานี้ก็ยังเป็นวิชาที่ฝึกหัดกันเฉพาะซามูไร และสืบทอดกันเฉพาะสมาชิกครอบครัวของคนในตระกูลเท่านั้น

ในปี ค.ศ. 1868 ประเทศญี่ปุ่นเข้าสู่สมัยเมจิ (Meiji) อาจารย์โซคาคุ ทาเคดะ (Sokaku Takeda) เป็นหัวหน้าครอบครัวได้เผยแพร่วิชานี้ให้กับคนทั่วไปท่านได้เที่ยวสั่งสอนไปทั่วประเทศญี่ปุ่น จนสุดท้ายท่านได้ไปอาศัยอยู่ที่เกาะฮ็อกไกโด และบุตรของท่านคือ อาจารย์โทคิมูเน่ ทาเคดะ (Tokimune Takeda Sensei) ได้เปิดสำนักฝึกสอนวิชานี้ขึ้นเรียกว่า สำนักไดโตกัน (Daitokan Dojo) ที่เมือง อะบาชิริ (Abashiri) เกาะฮ็อกไกโด

ลูกศิษย์ที่มีความสามารถเด่นที่สุดของอาจารย์ โซคาคุ ทาเคดะ ก็คือท่าน มอริเฮอิ อุเอชิบา ซึ่งต่อมาได้พัฒนาและเป็นผู้ให้กำเนิดวิชาไอคิโดสมัยใหม่ แล้วเผยแพร่วิชาไอคิโดให้กับคนทั่วไป นับเป็นเวลาได้หลายสิบปีแล้ว (ปริชา ตันจริยานนท์. 2541 : 3)

สำหรับผู้ที่ไม่ทราบถึงลักษณะที่แท้จริงของ ไอคิโด อาจคิดว่าไอคิโดเป็นแค่ศิลปะป้องกันตัวแบบโบราณอย่างหนึ่งเท่านั้น ความจริง ท่านปรมาจารย์ มอริเฮอิ อุเอชิบาได้ศึกษาศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแขนงต่าง ๆ และใช้ประสบการณ์ของตัวเองสร้างและกำหนดเทคนิคต่าง ๆ ของไอคิโดขึ้นอย่างไรก็ตาม ไอคิโดไม่ใช่เป็นแค่เพียง การผสมผสานของศิลปะการต่อสู้

ป้องกันตัวแขนงต่าง ๆ เท่านั้น แต่ท่านปรมาจารย์ ได้อธิบายว่า ก่อนที่ท่านจะได้คิดวิชาไอคิโด ท่านได้ศึกษาศิลปะการต่อสู้ต่าง ๆ เช่น ยักกู ริว (Yagyū Ryū) ชินโย ริว (Shin'yō Ryū) ไคโต ริว (Kito Ryū) ไดโต ริว (Daitō Ryū) ชินคาเกะ (Shinkage) ฯลฯ แต่ ไอคิโด ไม่ใช่ ส่วนประกอบของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่ได้กล่าวมา เทคนิคทั้งหมดของไอคิโด กำเนิดจากพลังภายในหรือ “คิ” (Ki)

ส่วนใหญ่ผู้ที่ไม่เข้าใจวิชาไอคิโด มักจะสับสนระหว่างวิชาไอคิโดกับศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวชนิดอื่นที่ลักษณะคล้าย ๆ กัน ความเป็นจริงที่ว่า ท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา เคยเป็นศิษย์ของท่าน โซคาคุ ทาเคตะ (1895 - 1943) ท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา ได้เคยกล่าวเกี่ยวกับต้นกำเนิดของวิชาไอคิโดไว้ว่า ไอคิโดไม่ได้มีต้นกำเนิดมาจาก ไดโต ริว (Daitō Ryū) ของท่านโซคาคุ แต่ท่านโซคาคุเป็นผู้ที่ทำให้ท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา เข้าใจธรรมชาติที่แท้จริงของการต่อสู้ ลักษณะความสำคัญของไอคิโด ก่อนข้างแตกต่างจากศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวชนิดอื่นๆ

ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่สืบทอดกันมาของชาวญี่ปุ่นถือเป็น วัฒนธรรมที่สำคัญ และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ภายหลังจากการฟื้นฟูของสมัยเมจิ ในปี 1869 และการล่มสลายของนิกายซามูไร การเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก ก่อให้เกิดผลกระทบต่อศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

ท่านปรมาจารย์แห่งวิชายูโด จิโกโร คาโนะ เชื่อว่า ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของญี่ปุ่น ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ ด้วยความมานะพยายาม ท่านปรมาจารย์ จิโกโร คาโนะ จึงได้ก่อตั้ง สำนักฝึกยูโดขึ้น ชื่อว่า โคโดกัน ยูโด (Kodokan Judo) ซึ่งเสมือนเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่ดีที่สุดของญี่ปุ่น ในการอนุรักษ์ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของญี่ปุ่น ท่านปรมาจารย์ จิโกโร คาโนะ มีแนวคิดว่าการจัดการแข่งขันกีฬา ยูโดโดยใช้รูปแบบการแข่งขันกีฬาแบบตะวันตกจะช่วยให้ ศิลปะการต่อสู้ยูโดและศิลปะการต่อสู้แบบโบราณของญี่ปุ่นไม่สูญหายไป ในทางตรงกันข้ามท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา คิดว่าไม่ควรที่จะนำศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวมาทำการแข่งขันกันแบบตะวันตก

ในช่วงแรก ไอคิโดมีการพัฒนานั้นมีชื่อเรียกว่า ไอคิ - บูด (Aiki - Budo) ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึง กับ ยูยิตสู ที่มีมานานแล้วและศิลปะป้องกันตัวอีกหลายประเภท เช่น ไดโต ริว (Daitō Ryū) ไอคิ ยิตสู (Aiki Jutsu) ต่อมาไอคิโดได้มีการพัฒนาโดย มิโนรุ โมชิซุกิ ซึ่งเป็นลูกศิษย์คนแรกของท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา และท่านปรมาจารย์ จิโกโร คาโนะ ที่โคโดกัน ต่อมาท่าน โกโซ ชิโอะตะ ได้สอนวิชาไอคิโด ซึ่งท่านเป็นศิษย์ท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา เช่นกัน หลังจากสงครามได้สิ้นสุดลง ท่านชิโอะตะได้ถูกเชิญไปสอนและตั้งคณะที่รู้จักกันในนาม โยชิกัน (Yoshikan) โยชิกัน เป็นไอคิโด ซึ่งที่ถือว่าเป็นแบบที่ยากที่สุดเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการฝึกและเทคนิคที่ทำให้ร่างกายแข็งแรง ปัจจุบันไอคิโดแบบโยชิกัน ได้ถูกนำไปใช้ในกองกำลังตำรวจในหลายประเทศ ไอคิโดแบบนี้ได้ถูกสอนในหลาย ๆ ที่

และองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง โยชิกัน ไอคิโด (Yoshikan Aikido) เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายและมีสาขาย่อยทั่วโลก

ไอคิไก (Aikikai) เป็นชื่อทั่วไปของไอคิโด ที่มีท่านอาจารย์ โมริเทรุ อุเอชิบา เจ้าสำนักรุ่นที่สามซึ่งเป็นหลานชายของท่านปรมาจารย์เป็นผู้สืบทอดวิชาไอคิโดในปัจจุบัน

การแบ่งแยกที่เห็นได้ชัดมากที่สุดในโลกของไอคิโดเกิดขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1974 ท่าน โคชิ โทเฮะ (Kochi Tohei) ผู้ที่ซึ่งเคยเป็นหัวหน้าครูฝึกสอนที่ ไอคิไก ได้ลาออกและก่อตั้ง คิ โน เคนคิวไก (Ki No Kenkyukai) เพื่อสอนไอคิโดที่เน้นคติของ คิ (Ki) และไอคิโดในแขนงนี้มักเรียกตนเองว่า คิ ไอคิโด (Ki Aikido) ([HTTP://WWW.AIKIDOFAQ.COM/INTRODUCTION.HTML](http://www.aikidofaq.com/introduction.html). 2545 : 1 - 6)

วิชาไอคิโดนั้นมีรากฐานมาจากวิชาไคโตรีว หรือไอคิ ยูยิตสึ โดยท่านปรมาจารย์ ทาเคตะ ได้สอนวิชานี้ให้กับท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา ในปี 2459 ที่ฮอกไกโด ต่อมาท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา ได้เชื้อเชิญปรมาจารย์ ทาเคตะ มาสอนที่สำนัก ซึ่งในปีต่อมามีท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา ก็ได้สำเร็จวิชาไอคิ ยูยิตสึ ในระดับที่เรียกว่า โชเด็น และได้รับหนังสือรับรองจากท่านอาจารย์ ทาเคตะ ซึ่งต่อมา ท่านปรมาจารย์ โมริเฮิ อุเอชิบา ได้เปิดสอนวิชาไคโตรีว หรือไอคิ ยูยิตสึ ให้กับกลุ่มผู้นับถือลัทธิโอโมโตะเกียว จากนั้นท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา ก็นำหลักการของไคโตะ ริว หรือไอคิ ยูยิตสึ และวิชาการต่อสู้แขนงอื่นที่ได้เรียนมาพร้อมกับหลักความคิดแบบลัทธิโอโมโตะเกียว พัฒนาและก่อตั้งวิชาไอคิโดขึ้นจนกลายเป็นวิชาที่โด่งดังจนถึงทุกวันนี้ (Siam combat. 2546 : 46)

ไอคิโดเป็นศิลปะการป้องกันตัวที่ได้รับการพัฒนามาจากการต่อสู้ป้องกันตัวหลายแขนงในญี่ปุ่นที่ได้รับการพัฒนาโดยท่าน ปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา ซึ่งเป็นผู้คิดค้นวิชาไอคิโดขึ้น จากการที่ท่านเป็นคนที่น่าสนใจในการต่อสู้ป้องกันตัวจึงได้นำวิชาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาจากอาจารย์หลาย ๆ ท่าน มาผสมผสานกันเป็นวิชาไอคิโด โดยมีประวัติการศึกษาศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา ต่อไปนี้

1. เรียน ยูยิตสึ ที่โรงเรียนสอนศิลปะการต่อสู้ ไคโด้ (Kito) กับท่านปรมาจารย์ โตคุซาบุโร่ โตเจว่า (Tokusaburo Tojawa) ค.ศ.1901
2. ฟันดาบที่โรงเรียน ยาเกียว (Yagyū) กับท่านปรมาจารย์ มาซากาซึ นาไค (Masakatsu Nakai) ค.ศ.1910
3. เรียน ยูยิตสึ ที่โรงเรียน ไคโด้ (Daito) กับท่านปรมาจารย์ โชคาคุ ทาเคดะ (Sokaku Takeda) ค.ศ.1911 - 1916
4. เรียน ยูยิตสึ ที่โรงเรียน ซินคาเกะ (Sinkage) ค.ศ.1922
5. การต่อสู้ด้วยหอก (Spear Fighting) เมื่อปี ค.ศ. 1924

ท่านได้ศึกษาปรัชญาและศาสนา เช่น ต่อมาเมื่อ ค.ศ. 1918 – 1926 ท่านได้ใช้เวลาไปใกล้ชิดกับโรงเรียนสอนศาสนาและได้เผยแพร่ศาสนาในประเทศเกาหลี, จีน และแมนจูเรีย ปี ค.ศ. 1925 เป็นปีที่ท่านและลูกศิษย์ได้ค้นคว้าหาความหมายที่ลึกซึ้งและมิติใหม่ของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

ปี ค.ศ. 1927 สถานที่ฝึกของท่านได้ย้ายไปกรุงโตเกียวท่านทำการสอนไอคิโดจนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่สอง

จะเห็นได้ว่าไอคิโดเป็นศิลปะการต่อสู้ที่ท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา ได้พัฒนาขึ้นนั้นเป็นการต่อสู้ที่พัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจเพราะวิชามีรากฐานมาจากศาสนา (Ratti. 1970 : 29)

ความเป็นมาของวิชาไอคิโดสมัยปัจจุบัน มีต้นกำเนิดมาจาก วิชาไดโต ไอคิยิตสึ (Daito aikijutsu) ไทจุน (Teijun) ราชโอรสองค์ที่ 6 ของจักรพรรดิ ไชว้า (Seiwa) ต่อมาได้ถ่ายทอดผ่านโอรสของเจ้าชาย ซึเนโมโต (Tsunemoto) และได้ตกทอดมาถึงทายาทตระกูลมินาโมโต (Minamoto) ในเวลาต่อมา ไอคิโดได้ตกทอดมาถึง ทายาทคนหนึ่งตระกูลมินาโมโต นั้นก็ได้มีการวางรากฐานในวิชาไอคิโดในสมัยปัจจุบันมาแล้วต่อมากลายเป็นคนที่สองของตระกูล ท่าน โยชิชิโย (Yoshikiyo) ในที่สุดวิชานี้ได้ถูกถ่ายทอดไปยังผู้สืบทอดรุ่นหลัง ๆ ในนามศิลปะการต่อสู้ของบ้าน ทาเคดะ (Takeda) และสอนให้กับสมาชิกของตระกูลท่านนั้น

หลังจากนั้นศิลปะนี้ถือเป็นวิชาเฉพาะของ ซามูไร และถ่ายทอดในครอบครัว จนกระทั่งญี่ปุ่นก้าวเข้าสู่ช่วงระยะ เมจิ (Meiji) ค.ศ. 1868 ในขณะนั้นหัวหน้าครอบครัว คือ ท่านปรมาจารย์ โซคาคุ ทาเคดะ (Sokaku Takeda) ได้เริ่มสอนศิลปะไอคิโดให้กับลูกศิษย์นอกตระกูล โดยเดินทางไปทั่วญี่ปุ่น และได้ไปตั้งรกรากที่ เกาะฮอกไกโด ต่อมากลายของท่าน ได้เปิดสำนักฝึกและได้พัฒนาไอคิโดในฐานะครูใหญ่ของโรงเรียน

และในช่วงนั้นท่านปรมาจารย์ โซคาคุ เทเคดะ ได้พบท่าน มอริเฮิ อุเอชิบา ซึ่งเป็นคนที่มีความสามารถพิเศษและได้นำศิลปะการต่อสู้ชนิดอื่นของญี่ปุ่นมาสู่สำนักฝึกจึงทำให้มีการผสมผสานของวิชาขึ้นในช่วงนั้นจึงเป็นจุดกำเนิดของไอคิโดในยุคปัจจุบัน (Shioda. 1968 : 11 - 13)

ความหมายของไอคิโด

หลังจากช่วงเวลายาวนานในอดีตของทางประเทศซีกโลกตะวันออก ในช่วงเวลาที่ศิลปะการต่อสู้เป็นที่รู้จักเพียงในวงจำกัด ไอคิโด ได้ถูกขนานนามว่าเป็นหนึ่งในศิลปะการต่อสู้ที่อ่อนโยนและละเอียดอ่อนยิ่งแขนงหนึ่ง และในระดับสูง ๆ เป็นการฝึกฝนระเบียบวินัยในการพัฒนา การรวมพลัง และการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกำลังกาย ใจของมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ

สิ่งที่อาจจะแสดงให้เห็นในครั้งแรกอาจจะเห็นได้ว่าเป็นการใช้ยุทธวิธีในการป้องกันตนเองจากการโจมตีทุกรูปแบบซึ่งโดยความจริงแล้ว ไอคิโด ไม่เพียงเป็นการป้องกันตนเอง โดยการใช่วิธีการที่พัฒนามาจาก บูยิตสึ (Bujutsu) ศิลปะของนักรบญี่ปุ่นเท่านั้น แต่ยังมีจุดซึ่งดึงดูดผู้คนให้มาทำการฝึกฝนยังโดโจ (Dojo) หรือสถานที่ฝึก จุดดึงดูดดังกล่าวนี้ก็คือ “ระเบียบวินัยในการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน” เป็นวิธีการในการเพิ่มความแข็งแกร่งของร่างกายและจิตใจนี้จะช่วยให้ผู้ฝึกกลายเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ ดังนั้น ความหมายของคำว่า “ไอคิโด” หมายถึงวิธีการหรือวิถี (Do) การรวม หรือการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Ai) ของพลังทางจิตหรือพลังทางวิญญาณกับร่างกาย (Ki)

ศิลปะการต่อสู้พิเศษซึ่งพัฒนาขึ้นมาโดย ปรมาจารย์ โมริเฮอิ อุเอชิบา ซึ่งในญี่ปุ่นถูกเรียกว่าไอคิโดนี้ได้รวมเอาการป้องกันตัวต่อสู้ ซึ่งนำมาจาก การต่อสู้ด้วยดาบหอก ยูยิตสึ ไอคิยิตสึ และศิลปะการต่อสู้แบบโบราณอื่น ๆ ซึ่งมุ่งเน้นการฝึก แม้กระทั่งขณะเริ่มฝึกไปก็การรักษาศูนย์กลางทั้งด้านการคิดและการกระทำ และการขยายเพิ่มออกของพลังภายใน (Ki) วิธีการป้องกันตัว ไอคิโด จึงเป็นศิลปะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ไอคิโดเป็นยุทธวิธีเฉพาะตัวในการป้องกันตนเองจากการโจมตีของคน ๆ เดียว หรือหลายคน เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ดังกล่าว และเป็นจุดที่ทำให้คนทุกเพศ ทุกวัยสามารถฝึกฝนไอคิโดได้เหตุใดเราจึงกล่าวว่า ไอคิโด มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ศิลปะการป้องกันตัวเกือบทุกแขนงสามารถกล่าวได้ว่ามีประสิทธิภาพในทางการป้องกันตนเอง และสามารถฝึกได้ทุกเพศและวัยเช่นกัน สาเหตุที่ไอคิโดแตกต่างจากศาสตร์อื่น ๆ อยู่ที่แรงจูงใจ และลักษณะซึ่งแสดงออกในลักษณะการฝึก ซึ่งได้มุ่งเน้นที่หลักการข้างต้นที่ได้กล่าวมา และประกอบกับรายละเอียดดังต่อไปนี้ (สมาคมไอคิโดประเทศไทย. 2546 : 39 - 40)

1. ไอคิโด โดยเนื้อแท้ในการประยุกต์ใช้ เป็นศิลปะในการป้องกันตนเองที่มีความยืดหยุ่นและมีหลักปรัชญามาเกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้ไม่มีการเข้าทำร้ายก่อนในไอคิโด ไม่มีการแข่งขัน ไม่มีแพ้ ไม่มีชนะ เมื่อเทคนิคต่าง ๆ ถูกใช้โดยนักไอคิโดผู้ได้รับการฝึกฝนเป็นเวลานาน และมีความเชี่ยวชาญสูง ผู้ทำร้ายจะไม่สามารถเจ็บปวดหรือบาดเจ็บสาหัสในระหว่างการฝึก
2. มีการกล่าวอ้างถึงอย่างต่อเนื่อง ถึง “ฮาร่า” หรือ จุดศูนย์กลางของร่างกายมนุษย์ว่าเป็นจุดรวมของพลังให้มี คิ (Ki) เกิดขึ้น และมีการนำมาใช้ โดยในภายหลังได้มีการนำเอาแนวคิดนี้ไปใช้กับศาสตร์อื่น ๆ นอกเหนือจากขอบเขตของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว
3. ไอคิโด มีการนำเอาหลักแนวคิดของทรงกลมมาใช้ในการเคลื่อนที่ การเคลื่อนที่หรือเทคนิคต่าง ๆ (ภาพและรายละเอียดของการฝึกอยู่ในภาคผนวก ก.)

ไอคิโดคือศิลปะการป้องกันตัวที่ไม่ใช่การต่อสู้จะนั้นจึงไม่มีการรุก และการใช้แรงปะทะ แต่เป็นศิลปะการเปลี่ยนแรงปะทะให้กลับเป็นแรงสูกกลับ ตอบโต้ไปที่ผู้ส่งแรงปะทะมา การฝึกไอคิโด ต้องฝึกทั้งกายและใจ ผู้ที่ฝึกฝนกายและใจเป็นหนึ่งเดียวกันได้ จะสามารถฝึกศิลปะนี้ได้ดี ขณะฝึกเทคนิคนี้ทุกครั้งกายและจิตต้องประสานสอดคล้องกันไปทุกอิริยาบถจิต

ของเราต้องเคลื่อนไหวไปกับมือ เท้าและลำตัว ตลอดเวลา การฝึกอย่างนี้จะทำให้เกิดการสร้างพลังจิต สมาธิ ความเชื่อมั่น ความคล่องแคล่วว่องไว รวมทั้งความอ่อนตัว และความแข็งแรง ความมีสมรรถภาพร่วมของกายและจิต ลักษณะนี้จะทำให้เกิดพลังอันเร้นลับขึ้นมาโดยอัตโนมัติอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์. 2543 : 25)

รากฐานปรัชญาไอคิโด

ไอคิโดมีรากฐานทางด้านปรัชญาจากการที่ท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา ได้เรียนวิชาการต่อสู้ป้องกันตัวมาหลายชนิด ท่านก็ยิ่งรู้สึกว่ามีบางอย่างที่ขาดหายไปสำหรับท่าน ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวควรจะสื่อถึงวิถีการดำเนินชีวิต มากกว่าที่จะเป็นเพียงวิธีการต่อสู้เท่านั้น ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวจึงควรต้องมีปรัชญาที่มีความหมาย ท่านประจักษ์ว่าผู้ชนะในวันนี้สามารถเป็นผู้แพ้ในวันหน้า ผู้ที่แข็งแกร่งที่สุดก็จะพบผู้ที่แข็งแกร่งกว่า และการเอาชนะกันด้วยกำลังกายหรือความรุนแรงมักจะจบลงด้วยความอึดอัดเนื่องจากความสามารถทางกายภาพที่มีขีดจำกัด

ท่านรู้สึกยังไม่พอกับความสำเร็จที่ได้รับขณะนั้นเนื่องจากท่านรู้ว่าคู่ต่อสู้ที่น่ากลัวที่สุดของท่านคือตัวท่านเอง และวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวคือความสามารถระดับตนเองจากความต้องการและความทะเยอทะยาน ที่ต้องการเอาชนะ ซึ่งที่จริงแล้วเรามนุษย์ควรจะเอาชนะตนเองให้ได้เสียก่อน

ผลลัพธ์ของแนวคิดนี้คือ ศิลปะไอคิโด จะต้องมีการมีจริยธรรมที่ควรคู่กับการต่อสู้ป้องกันตัว ถึงจะถือว่าเป็นการต่อสู้ป้องกันตัวที่แท้จริง (Yoshimitsu. 1969 : 13)

ชีวประวัติของปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา

จากหนังสือไอคิโดเบื้องต้น (นำชัย เลวลีย์. 2531 : 5 - 14) กล่าวถึงประวัติของท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา ว่าท่านเป็นชาวญี่ปุ่นเกิดเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 1883 (พ.ศ.2426) ที่ทานาเบ (Tanabe) เมืองเล็กๆ ไม่ไกลจากโอซากาเท่าใดนัก ท่านเป็นบุตรชายคนที่ 4 ของโยโรกุ อุเอชิบา (Yoroku Ueshiba) ซึ่งเป็นชนชั้นผู้นำ ทำงานอยู่ในสภาเทศบาล ขณะที่ท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา อายุได้ 7 ขวบนั้น ท่านมีสุขภาพไม่สมบูรณ์ เจ็บป่วยกระเสาะกระแสะอยู่เสมอ นอกจากนั้นยังมีจิตใจอ่อนไหวตื่นตกใจง่าย อีกด้วยในช่วงนี้เอง ท่านได้มีโอกาสอ่านหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาซึ่งเขียนอย่างพิสดาร ทั้งยังได้ฟังเรื่องราวเกี่ยวกับอภินิหารทางจิตวิญญาณอีกมากมายทำให้ท่านหมกหมุ่นครุ่นคิดเรื่องเหล่านี้ อย่างเอาเป็นเอาตายสร้างความวิตกกังวลแก่ผู้เป็นบิดาเป็นอย่างยิ่ง ถึงกับยอมลงทุนลงแรงจับท่านมาฝึกซูโม่ (Sumo) และว่ายน้ำด้วยตัวเองเพื่อหวังให้บุตรชายลืมเรื่องราวเหล่านั้นและจะได้มีร่างกายแข็งแรงขึ้นอีกด้วย

ต่อมาท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา ก็ได้เริ่มเข้าโรงเรียน วิชาที่ท่านให้ความสนใจมากที่สุดคือเรื่องเกี่ยวกับการทำงานของร่างกายกับจิตใจ ครูของท่านคือ นาซุ ทาซาบูโร (Nasu Tasaburo) ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นบุคคลสำคัญทางศาสนาของประเทศญี่ปุ่น

เมื่อท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา อายุ 13 ปีก็เข้าเรียนในวิทยาลัยทานาเบ วิชาที่ท่านสนใจมากที่สุดคือ การคำนวณทุกรูปแบบ ท่านเป็นผู้ที่มีความสามารถสูงท่านใช้เวลาเรียนไม่ถึงปี ก็ได้เป็นผู้ช่วยของอาจารย์ที่สอน หลังจากที่เรียนอยู่ที่วิทยาลัยทานาเบจนครบปี ท่านก็ออกไปทำงานเป็นเจ้าหน้าที่การเงินเกี่ยวกับด้านภาษีอากร สังกัดเทศบาลเมืองทานาเบ ะยะนี้ท่านหันไปสนใจปัญหาของชาวนาและชาวประมงจนมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการประมงและเรื่องนี้เองที่สร้างแรงกดดันให้ท่านเป็นอย่างมาก ดังนั้นท่านจึงได้ลาออกแล้วเดินทางไปเผชิญโชคที่โตเกียว และได้ทำงานเป็นเด็กรับใช้

ในฤดูใบไม้ผลิ ค.ศ. 1902 ขณะที่ยังอายุได้ 18 - 19 ปี ท่านก็ได้เข้าที่ในย่าน อากากุซา ฝึก ยูยิตสึ (Jujutsu) ที่สำนักกิโต (Kito) ของอาจารย์ โตซาวา (Tozawa) และฝึกการฟันดาบ (Kenjutsu) ที่สำนักชินกาเกะ (Shinkage) ท่านตั้งใจฝึกอยู่หลายเดือน แต่เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่อง สุขภาพ ในที่สุดท่านจึงตกลงใจเดินทางกลับบ้านเดิมที่ทานาเบ

เมื่อกลับถึงทานาเบ ท่านก็พยายามฟื้นฟูสุขภาพด้วยการออกกำลังกาย และฝึก ร่างกายอย่างจริงจัง จนเกิดความก้าวหน้าอย่างมากเกี่ยวกับสภาวะทางด้านร่างกาย ขณะนั้น ท่านอายุได้ 20 ปี มีความสูงเพียง 154 เซนติเมตรเท่านั้น แต่สมรรถภาพทางกายของท่าน สูงมากเมื่อเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ย เท่านั้นท่านยังไม่พอใจจึงเดินทางไปเมืองซาคาย (Sakai) เพื่อฝึก ดาบกับอาจารย์นาไก (Nakai) แห่งสำนักยาเกียว (Yagyū)

ปี ค.ศ. 1903 เป็นช่วงสงครามญี่ปุ่นกับรัสเซีย ท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา ได้ถูกส่งไปประจำการที่เมืองโอซากา ท่านใช้เวลาไม่นานก็สามารถไต่เต้าขึ้นไปอยู่ในระดับ แนวหน้าเกี่ยวกับการฝึกทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อสู้ป้องกันตัวและฟันดาบท่านจึงถูกส่ง ไปราชการสงครามที่แมนจูเรีย และสร้างผลงานไว้มากจนได้เลื่อนยศเป็น “จ่า” และด้วย ความสามารถอันสูงส่งในการต่อสู้ จึงได้รับสมญานามว่า “เทพเจ้าแห่งทหารหาญ” แม้แต่ ผู้บังคับบัญชาก็ต้องการส่งเสริมให้ท่านเข้าเรียนต่อในโรงเรียนทหาร เพื่อจะได้เป็นทหารอาชีพ ต่อไป แต่ตัวท่านกลับไม่มีความกระตือรือร้นในด้านนี้ ดังนั้นเมื่อหมดภาระทางด้านทหาร ท่านจึง เดินทางกลับบ้านเพื่อดำเนินกิจการกรรมของท่านต่อไป

ในช่วง 4 ปีที่ไปราชการสงครามนั้น ท่านมิได้ละทิ้งการฝึกฝนตนเองแม้แต่น้อย ยังคงติดต่อกับอาจารย์นาไก แห่งสำนักยาเกียวอย่างสม่ำเสมอ ท่านจึงได้รับประกาศนียบัตร จากสำนักยาเกียวไปอย่างสมเกียรติ ในปี ค.ศ. 1908

นอกจากการฝึกฝนตนเองอย่างสม่ำเสมอแล้ว ท่านยังให้ความสนใจกับปัญหา การเมืองความเจริญของสังคมในท้องถิ่น ท่านได้ริเริ่มสร้างศูนย์สำหรับเยาวชน ซึ่งมีโรงฝึก หรือ

โดโจ (Dojo) อยู่ด้วย ทั้งนี้ให้เยาวชนในท้องถิ่นได้ออกกำลังกาย และฝึกฝนยูโด (Judo) กับอาจารย์คิโยอิชิ (Kiyoichi) นักยูโดสายดำชั้น 3 ท่านหนึ่งซึ่งเพิ่งย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองนี้

ปี ค.ศ.1910 รัฐบาลญี่ปุ่นต้องการส่งเสริมให้เกาะฮอกไกโด เป็นชุมชนที่ขยายตัวใหญ่ขึ้น จึงประกาศหาอาสาสมัครไปตั้งรกรากอยู่ที่เกาะนี้ ท่านปรมาจารย์ มอริเฮอิ อุเอชิบา เกิดความสนใจมากจึงรวบรวมผู้คนได้ประมาณ 80 คน อาสาไปเป็นรุ่นบุกเบิกใช้เวลาเดินทางทั้งหมด 2 เดือนก็ถึงเกาะฮอกไกโด ก่อตั้งชุมชนขึ้นเรียกว่า หมู่บ้าน ชิราตากิ (Shirataki)

จากการนำอย่างเอาจริงเอาจังของท่าน ทุกคนก็ช่วยกันบุกเบิกหักล้างพงอวยง ขยันขันแข็ง จนเวลาล่วงเลยไป 2 ปี ทุกอย่างก็เข้ารูปเข้ารอย ผู้คนได้รับผลตอบแทนจากการลงแรงไปอย่างน่าพอใจ โดยเฉพาะท่านเองมีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ให้กับชุมชนอย่างมากมาย เช่น การแนะนำให้ปลูกมินท์ (Mint) ส่งเสริมให้ปลูกป่า เลี้ยงม้า เลี้ยงวัว และส่งเสริมให้จัดตั้งสหกรณ์โคนม จากความอดสาหะอย่างสูงของท่าน ท้องถิ่นนี้จึงเป็นศูนย์กลางของการค้าขาย มีโรงเรียน สถานรักษาพยาบาล และวัดวาอารามที่ได้รับการพัฒนาอย่างดี ท่านจึงได้รับฉายาว่า “กษัตริย์แห่งชิราตากิ”

ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1915 ท่านเดินทางไปเมืองเอนการุ (Engaru) ในระหว่างทางได้พบกับอาจารย์โซคาคุ ทาเคตะ (Sokaku Takeda) ผู้โด่งดังแห่งสำนักไดโต (Daito) ในทันทีที่ท่านทั้งสองได้พบกันก็เกิดต้องอริยาศัยต่อกัน โดยเฉพาะท่านอาจารย์โซคาคุ ทาเคตะ ถึงกับปรารภว่า ท่านปรมาจารย์ มอริเฮอิ อุเอชิบา นั้นมีคุณลักษณะที่โดดเด่นเป็นพิเศษ จึงปรารถนาที่จะถ่ายทอดศิลปะชั้นสูงสุดยอดของสำนักไดโตให้ด้วยความยินดีท่านปรมาจารย์ มอริเฮอิ อุเอชิบา จึงเปลี่ยนแปลงจากที่ตั้งใจจะผ่านเมืองนี้เท่านั้นกลายเป็นที่ปักหลักอาศัย อยู่ที่เมืองเอนการุ เพื่อศึกษาศิลปะศาสตร์ จากท่านอาจารย์ โซคาคุ ทาเคตะ โดยเฉพาะเป็นเวลาถึง 1 เดือน

เมื่อกลับถึงชิราตากิ ก็เปิดโดโจ (Dojo) แล้วเชิญอาจารย์โซคาคุ ทาเคตะ มาอยู่ด้วย โดยท่านอาจารย์มอริเฮอิ อุเอชิบา อำนวยความสะดวกให้ทุกประการตั้งแต่สร้างบ้านเรือนให้อยู่อาศัย ดูแลเรื่องอาหารการกินทุกอย่าง แล้วท่านก็ได้ศึกษาศิลปะศาสตร์จากอาจารย์โซคาคุ ทาเคตะ ต่ออีกประมาณ 100 วัน ก็สำเร็จอย่างสมบูรณ์และได้รับประกาศนียบัตรที่มีชื่อเสียงมาจากสำนักไดโต

ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1919 ท่านปรมาจารย์ มอริเฮอิ อุเอชิบาได้รับข่าวร้ายจากทานาเบ ว่าบิดาของท่านป่วยหนัก ข่าวนี้สร้างความสะเทือนใจให้ท่านเป็นอย่างยิ่ง ด้วยความห่วงใยที่มีต่อบิดาท่านจึงตัดสินใจเดินทางกลับบ้านเดิม โดยละทิ้งถิ่นฐานทรัพย์สินสมบัติทั้งหมดไว้ที่ฮอกไกโด แล้วออกเดินทางกลับบ้านพร้อมกับครอบครัว

ระหว่างการเดินทางกลับนั้น ท่านได้บันทึกติดศัพท์เลื่องลือว่าที่เมืองอะยาเบ (Ayabe) มีเจ้าลัทธิที่มีอำนาจจิตสูงมาก ชื่อ วานิซาบุโร เดกูชิ (Wanisaburo Deguchi) ท่านจึงเบนเส้นทางเดินทางกลับบ้านให้ผ่านอะยาเบ จุดประสงค์เพื่อพบท่านวานิซาบุโร เดกูชิ เพื่อ

ขอให้ท่านสวดอ้อนวอนส่งจิตใจไปช่วยให้บิดาหายป่วยเพราะท่านเชื่อว่า แพทย์ทั่วไปรักษาได้ เฉพาะร่างกายของบิดาท่านเท่านั้น แต่ทางด้านจิตใจและวิญญาณของบิดาท่านนั้นยัง อ่อนแอ ไม่เข้มแข็งพอ จึงควรได้รับความช่วยเหลือทางด้านจิตวิญญาณจากท่านวานิชานุโร เดกุชิ

ท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา เดินทางกลับถึงบ้านเดิมที่ทานาเบ เมื่อวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1920 ปรากฏว่าบิดาของท่านได้ถึงแก่กรรมแล้วเมื่อวันที่ 2 มกราคม ค.ศ. 1920 เพียง 2 วันก่อนหน้าที่ท่านจะกลับถึงบ้าน เรื่องนี้สร้างความเสียใจให้กับท่านอย่างลึกซึ้ง จนถึงกับต้องทำสมาธิ สงบจิตใจอยู่หลายเดือน ความเศร้าเสียใจจึงค่อยบรรเทาเบาบางลง ในที่สุดท่านจึงตัดสินใจย้ายครอบครัวไปตั้งถิ่นฐานใหม่อยู่ที่เมืองอะยาเบ และศึกษากับอาจารย์ วานิซาบุโร ผู้นำลัทธิโอโมโต-เกียว (Omoto - Kyo) ซึ่งเป็นแขนงหนึ่งของศาสนาชินโต (Shinto)

เนื่องจากมีผู้คนศรัทธา เลื่อมใสในตัวอาจารย์วานิชานุโรอย่างมากมาย ท่านจึงถูก เพ่งเล็งจากทางการและถูกจำคุกหลายครั้งในข้อหาอาชญากรรมและหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ อย่างไรก็ตามท่านก็มีบทบาทสำคัญในการเขียนตำรา วรรณกรรม และงานด้านสังคม สงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเด็กกำพร้าและคนชรา นอกจากนั้นได้ริเริ่มสร้างสมาคมเพื่อความรัก อันเป็นสากล และได้พยายามติดต่อกับลัทธิต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อสร้าง “สหพันธ์ศาสนาแห่งโลก” ขึ้น

ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1924 ท่านอาจารย์วานิชานุโร เดกุชิ ได้ถูกบีบบังคับให้ออกจากประเทศญี่ปุ่น ไปอยู่ที่มองโกเลีย พร้อมกับผู้เลื่อมใสจำนวนหนึ่ง มีท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา รวมอยู่ด้วย โดยมีจุดประสงค์ว่าจะไปก่อตั้งอาณาจักรแห่งสันติภาพใน มองโกเลียซึ่งขณะนั้นยังมีการรบพุ่งระหว่างจีนกับญี่ปุ่นอยู่ และในขณะเดียวกันได้พยายาม ดำเนินการให้จีนกับญี่ปุ่นยุติสงคราม จับมือเป็นมิตรภาพกัน แต่ความพยายามล้มเหลว จึงถูก ฝ่ายจีนจำคุกอยู่หลายเดือน จนเกือบเสียชีวิต ในที่สุดทั้งหมดก็ถูกส่งตัวกลับญี่ปุ่น ถึงท่าเรือ โมจิ (Moji) ปลายเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1925 มีผู้คนที่เลื่อมใสไปรอรับอย่างล้นหลาม

เมื่อกลับถึงอะยาเบแล้วท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา ก็อุทิศตนศึกษาค้นคว้า ฝึกฝนและรวบรวมความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับศิลปะการต่อสู้ต่าง ๆ หรือ บูโด (Budo) อย่างมุ่งมั่น ยิ่งกว่าเดิม จนมีความรู้ความสามารถเป็นที่เลื่องลือ ถึงกับมีนายทหารเรือซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ ทางฟันดาบ (Kendo) ขอเข้าเยี่ยมเพื่อวิเคราะห์ วิจัย บูโด ร่วมกันระหว่างการศึกษาร่วมกัน นั้น เกิดปัญหาขัดแย้งที่หาข้อยุติไม่ได้ จึงมีการประลองฝีมือ ทดสอบศิลปะป้องกันตัว เพื่อหา ผลสรุปแห่งปัญหา โดยนายทหารเรือใช้ดาบเป็นอาวุธ ส่วนทางปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา ใช้มือเปล่า

เมื่อเริ่มการประลอง นายทหารเรือก็เริ่มการโจมตีทันทีอย่างไม่ยั้งมือ แต่ท่านก็ หลบหลีกได้ทันทั่วทั้งทุกครั้ง เมื่อการประลองยุติลงพร้อมกับความประหลาดใจของนายทหารเรือ

ที่ไม่สามารถทำอันตรายใด ๆ แก่ท่านได้ ท่านจึงเปิดเผยว่าทุกครั้งที่นายทหารเรือฟันดาบลงมา ท่านทราบล่วงหน้าแล้วว่าจะฟันลงมาอย่างไร ไปทางไหน เพราะท่านเห็นแนวทางของดาบ ดังกล่าว เป็นแสงสีขาวแวววับออกมาก่อนราวกับแสงแสงเจตนาของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งท่านสัมผัสได้ จึงสามารถหลบหลีกได้ทุกคราวไป เรื่องราวทำนองเดียวกันนี้ ท่านเคยมีประสบการณ์มาแล้ว ตอนไปราชการสงครามที่ประเทศจีน ขณะที่ทหารจีนประทับปืนเล็งมาที่ท่าน ท่านก็ทราบเจตนาแล้วว่าเล็งปืนไปทางไหนจะเหนียวไกปืนเมื่อใด ท่านจึงสามารถเคลื่อนไหวไปยืนอยู่ข้างหลังทหารจีนคนนั้นก่อนที่จะเขาจะเหนียวไกปืนเสียอีก สร้างความตะลึงอย่างสุดขีดแก่ทหารจีนคนนั้น จนบัดนี้ท่านยังจำภาพเหตุการณ์นั้นได้อยู่เสมอ

หลังจากเสร็จสิ้นการปะลอง ท่านก็เดินเข้าไปพักผ่อนในสวน ท่านใช้มือทั้งสองวักน้ำเย็นจากน้ำพุในสวนมาล้างหน้า เกิดความรู้สึกเย็นชุ่มฉ่ำปัสั้ปิดทั้งกายและใจที่ท่านสามารถไขปัญหา และยุติข้อขัดแย้งได้ด้วยมิตรภาพ และท่านได้นั้นก็เกิดนิมิตประหลาดท่าน รู้สึกว่าตัวชาขยับเขยื้อนไม่ได้ จิตใต้สำนึกของท่านบอกว่า ท้องฟ้ากำลังปั่นป่วนแผ่นดินกำลังสั่นสะเทือนปริแยกออกจากกันและมีผงทองคำผุดขึ้นมาเคลื่อนพื้นดินเหลืองอร่ามไปทั่ว เมื่อบรรยากาศรอบตัวเริ่มสงบลง ท่านก็ได้ยินนกกากระซิบกระซาบกันเสียงสดใส รู้สึกอึดอัดราวกับได้รับบัญชาจากสวรรค์ให้เป็นตัวแทนเพื่อสร้างสรรค์ความรักความสามัคคี และสันติสุขให้เกิดแก่มวลมนุษย์ แล้วท่านก็พบว่า แหล่งกำเนิดที่แท้จริงของบุญโตนั้นคือความรักความปรารถนาดีที่มาจากส่วนลึกของจิตใจนั่นเอง บุญโตนี่แท้จริงมิใช่การต่อสู้เอาชนะคู่ต่อสู้ด้วยกำลัง แต่คือความพยายามที่จะรักษาความสงบสุขในโลกนี้ไว้ โดยการประสานสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีงามระหว่างสิ่งมีชีวิตทั้งปวง การปฏิบัติ หรือฝึกฝนบุญโตนั้น คือการสร้างกลมกลืนให้เกิดขึ้นระหว่างโลกแห่งความเป็นจริงกับโลกแห่งจิตวิญญาณ

และด้วยความเชื่อของท่านที่ว่า ความรักไม่มีการต่อสู้ ความรักไม่รู้จักศัตรูตั้งนั้น ในปี ค.ศ. 1926 ท่านจึงได้ให้กำเนิด ไอคิโด (Aikido) ศิลปะป้องกันตัวที่ฝึกฝนเพื่อเชื่อมโยงความรักอันบริสุทธิ์ของจิตวิญญาณ ผลักดันให้เกิดพลังมหาศาลที่ไร้ขอบเขตให้กับร่างกายเพื่อแสดงออกอย่างกลมกลืนสวยงาม สร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างผู้ฝึกฝนและสร้างสามัคคีให้เกิดแก่ทุกคน เพื่อจรรโลงโลกนี้ให้สงบสุขตลอดไป

ช่วงนี้ชื่อเสียงของท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อกุเอชิบา เริ่มเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปจึงมีผู้ไปปรึกษาหารือ ขอคำชี้แนะจากท่านอยู่เสมอทั้งผู้ที่ฝึกฝนบุญโตนี (Budokas) และบุคคลสำคัญทางด้านทหารและการเมือง และในปี ค.ศ. 1927 นายพลทหารเรือ ชื่อ ตาเกชิตะ (Takeshita) ได้เชิญท่านให้เดินทางไปโตเกียว เพื่อสอนไอคิโดให้แก่ขุนนางและนายทหารระดับสูง นอกจากนั้นท่านยังให้การฝึกอบรมแก่นายทหารรักษาพระองค์ ขององค์จักรพรรดิ ซึ่งนายทหารเหล่านี้อย่างน้อยได้เคยฝึกฝน ยูโด (Judo) และฟันดาบ (Kendo) ระดับสูงมาแล้ว

ขณะเดียวกันเจ้าชาย ชิมาซุ (Shimazu) ซึ่งสนพระทัย ไอคิโด มาก ถึงกับพระราชทานห้องให้ 1 ห้องเพื่อทำเป็นโดโจ ต่อมาเมื่อผู้เข้ารับการฝึกเพิ่มขึ้นสถานที่จึงคับทันท้ายโดโจเรื่อยไป จนกระทั่งเดือนเมษายน ค.ศ. 1931 จึงตั้งโดโจถาวรอยู่ที่วากามัสสึโจ (Wagamatsu - Cho) และให้ชื่อว่า โคบูกัน

ที่โคบูกันนี้เองที่ท่านปรมาจารย์ จิโกโร คาโนะ (Jigoro Kano) ผู้ให้กำเนิดยูโดแผนใหม่ (Kodokan Judo) ก็ได้มาเยี่ยมชมศิลปป้องกันตัวไอคิโดที่กำลังโด่งดังขึ้นมาในระยนั้นว่าจะมีลักษณะอย่างไร หลังจากที่ได้ชมแล้วท่านปรมาจารย์จิโกโร คาโนะถึงกับออกปากว่า ไอคิโดนี้แหละเป็นยูโดในอุดมคติท่าน แล้วในวันต่อมาท่านก็ขออนุญาต ส่งศิษย์ชั้นหนึ่งมาศึกษา ไอคิโดที่โคบูกัน ซึ่งตามปกติการที่จะเข้าศึกษาในโดโจแห่งนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายดายต้องผ่านการตรวจสอบอย่างเข้มงวด ว่าเป็นผู้ที่มีลักษณะบุคลิกที่ดี มีสมรรถภาพทั้งร่างกายและจิตใจ อีกทั้งการฝึกก็ยังฝึกหนักเข้มงวดและเอาจริงเอาจังมากจนถึงกับมีคนภายนอกให้ชื่อว่า “โดโจนรก”

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 โดโจอยู่ในความดูแลของ ท่านคิสโซมารุ อุเอชิบา (Kisshomaru Ueshiba) ผู้เป็นบุตรชาย ส่วนท่านเองออกไปอยู่ที่อิวามา (Iwama) ห่างจากโตเกียวประมาณ 120 กิโลเมตร

ปี ค.ศ. 1946 เนื่องจากญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 จึงถูกอเมริกาห้ามฝึกศิลปการต่อสู้ป้องกันตัว โดโจต่าง ๆ จึงถูกปิดหมดในช่วงนั้น

ปี ค.ศ. 1948 ไอคิโด เป็นศิลปป้องกันตัวประเภทแรก ที่ได้รับอนุญาตให้เปิดสอนได้อีกด้วยเหตุผลที่ว่า การฝึกไอคิโดนั้น มีแนวโน้มในการสร้างสันติให้กับสังคม

ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1948 สำนักโคบูกันได้เปลี่ยนชื่อเป็น ไอคิไก (Aikikai) ซึ่งรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ในขณะนั้นได้ให้การรับรองและยกย่องว่าเป็นสถานศึกษาเพื่อชุมชนที่สำคัญแห่งหนึ่ง นับแต่นั้นมาจำนวนผู้เรียนไอคิโด ก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ระบบการฝึกก็ได้รับการปรับปรุง ให้ถูกหลักวิชาการสมัยใหม่ยิ่งขึ้นจนมีผู้ฝึกไอคิโดรุดหน้าสูงขึ้นไปถึงสายดำชั้น 8

ในปี ค.ศ. 1950 ขณะที่ท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา อายุได้ 67 ปี ท่านก็โอนกิจการเกี่ยวกับไอคิโดทั้งหมดให้บุตรชาย กับพวกลูกศิษย์ของท่าน และต่อมาได้มีลูกศิษย์หลายคนได้เดินทางไปเผยแพร่ไอคิโดยังต่างประเทศ เช่น ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา ทางเอเชีย มี พม่า และไทย เป็นต้น

ในที่สุดท่านปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา ก็ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ 26 เมษายน ค.ศ. 1969 รวมอายุได้ 86 ปี ท่านมีบุตรทั้งหมด 4 คนเป็นบุตรหญิง 1 คน และบุตรชาย 3 คน แต่บุตรชาย 2 แรกเสียชีวิตในวัยเด็ก จึงเหลือบุตรชายคนสุดท้ายเพียงคนเดียว คือ ท่านคิสโซมารุ อุเอชิบา (Kisshomaru Ueshiba) ซึ่งเป็นผู้จัดตั้งสำนักงานใหญ่ไอคิไก (Aikikai Foundation) ให้เป็นศูนย์กลางไอคิโดของโลกเจริญรอยตามบิดา เผยแพร่จนไอคิโดได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วโลก

ปัจจุบันสำนักงานใหญ่ไอคิโด ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักฝึกไอคิโด ฮอมบู่ (Aikido Hombu Dojo) เป็นศูนย์กลางในการฝึกไอคิโดที่มีผู้เขารับการฝึกฝนอย่างจริงจัง รวมแล้ววันละหลายร้อยคน จากทุกสารทิศ ทั้งในประเทศญี่ปุ่น และจากดินแดนคนละซีกโลก เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศสหรัฐอเมริกา และจากประเทศไทยอีกหลายรุ่น หลายหน โดยโรงฝึกจะเปิดให้ฝึกทุกวัน ตั้งแต่ 06.00 - 20.00 น. ผู้เข้าฝึกมีตั้งแต่กลุ่มแรกเริ่มจนถึงกลุ่มพิเศษ ที่มีความสามารถอยู่ในระดับสูง ซึ่งทุกคนตั้งใจฝึกฝนร่างกายและจิตใจอย่างมุ่งมั่น เพื่อพากันไปถึงแนวทางที่ท่านปรมาจารย์ มอริเอชิ อุเอชิบา ได้วางไว้และเดินทางต่อไปตามทางสายนี้ เพื่อให้บรรลุถึงอุดมการณ์ที่จะเพียรสร้างสรรค์ จรรโลงไว้ ซึ่งความรัก และความสามัคคีของมวลมนุษยในโลกนี้ โดยมีไอคิโดเป็นสายใยเชื่อมโยงความดีงามเหล่านี้เอาไว้ด้วยกัน

สุนทร แม้นสงวน (2533 : 2 - 6) ได้กล่าวเกี่ยวกับประวัติท่านปรมาจารย์ว่า ท่านมอริเอชิ อุเอชิบา เป็นคนเกิดที่ตำบลทานาเบ เมือง กิอิ อยู่ทางใต้ของเกาะญี่ปุ่นในเดือน พฤศจิกายน 1883 ในปัจจุบันเมืองกิอิก็คือ เมืองวากายามา

ปรมาจารย์เริ่มสนใจศิลปะการต่อสู้เมื่ออายุ 10 ปี ท่านเป็นคนที่ชอบฝึกแล้วทำทางอ่อนแอ ตัวเตี้ย รูปร่างผอม แต่ร่างกายแข็งแรงกว่าทำทางภายนอก

ปี ค.ศ. 1901 ปรมาจารย์อายุได้ 18 ปี ได้เดินทางไปอยู่ที่โตเกียว บรรณาธิการจะเป็นพ่อค้าใหญ่จึงใช้เวลาส่วนมากในการทำงานด้านธุรกิจ และศึกษายูยิตสู

ปี ค.ศ. 1910 ท่านก็เป็นผู้บุกเบิกแถบเกาะ ฮอกไกโด ชายแดนทางเหนือของญี่ปุ่น ปรับปรุงที่ดินที่ถูกปล่อยปะละเลยมานาน ค.ศ. 1911 ท่านก็ได้ทำความเจริญให้เมืองมากมาย เช่นสร้างหมู่บ้าน สร้างทางรถไฟในหมู่บ้าน จนชาวบ้านให้ความเคารพท่านถึงกับเรียกท่านว่า กษัตริย์แห่งชิราตากิ

ปี ค.ศ. 1911 ปรมาจารย์ มอริเอชิ อุเอชิบา ซึ่งเป็นผู้คุ้มครองหมู่บ้านและพัฒนาเกาะฮอกไกโดให้ก้าวหน้าไปแล้วนั้น ท่านได้พบกับ โชคาคุ ทาเคดะ แห่งสำนัก ยูยิตสู ไคโต ท่านอาจารย์ ทาเคดะได้กล่าวกับปรมาจารย์ว่า “เธอผู้มีความหวังและความสามารถพิเศษฉันจะสอนศิลปะการต่อสู้ให้กับเธอ” ท่านปรมาจารย์ มอริเอชิ อุเอชิบา ก็ได้เป็นลูกศิษย์อาจารย์ทาเคดะ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา และใช้เวลาอยู่กับท่านทาเคดะไม่ถึง 100 วัน ปรมาจารย์ต้องจ่ายเงิน 300 – 400 เยนต่อเทคนิคพร้อมกับทำงานหนักสารพัด

ในปี 1924 ได้เดินทางร่วมกับหลวงพ่อกุญชรไปมองโกเลีย แต่ต้องประสบความล้มเหลว เพราะจีนเกิดปัญหายุ่งยากภายในคนทั้งหมดจึงโดนจับขัง

หลังจากถูกปล่อยออกมาท่านก็กลับมาอยู่ที่เมืองทานาเบและสอนวิชาการต่อสู้ให้กับลูกศิษย์ มากมาย

ไอคิโดในประเทศไทย

จากหนังสือไอคิโดเบื้องต้น (นำชัย เลวลีย์. 2531 : 15) กล่าวถึง การเข้ามาสู่ประเทศไทยของไอคิโดว่า เมื่อ พ.ศ. 2504 โดยมีสเตอร์ ไวท์ ซิโดนี (Mr. White Sydony) นักหนังสือพิมพ์ชาวอเมริกัน และได้ติดต่อประสานงานกับอาจารย์ ทามูระ ที่สำนักใหญ่ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นอาจารย์สอนไอคิโด ในมหาวิทยาลัยแห่งกรุงโตเกียวอีกด้วย ท่านจึงได้ส่งนักศึกษาที่จบแล้วและมีความสามารถและมีความสามารถพิเศษมาสอนไอคิโดมาสอนในประเทศไทย ดังนั้นจึงมีอาจารย์ชาวญี่ปุ่นมาสอน ดำเนินการสอนแห่งแรกที่วิทยาลัยพลศึกษา (สนามกีฬาแห่งชาติ) เป็นแห่งแรกและได้รับการช่วยเหลือทางด้านเทคนิคจากสำนักงานใหญ่ไอคิโด ที่ประเทศญี่ปุ่น จัดส่งอาจารย์มาสอนโดยตลอดจนถึงปัจจุบันถึง 15 ท่าน (ภาพและชื่ออยู่ในภาคผนวก จ.)

ปี พ.ศ. 2505 มีการสอนที่วิทยาลัยพลศึกษาเป็นหลัก นอกเวลาทำการมาตลอด (พ.ศ. 2505 - 2511)

ปี พ.ศ. 2511 ได้ย้ายไปฝึกที่กองปราบปรามสามยอด สถานที่บูโดกัน (Budokan) ถนนเยาวราช โรงเรียนดลวิทยา และคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 27 พ.ศ. 2511 ได้แสดงการฝึกไอคิโดหน้าพระที่นั่ง ณ สวนอัมพร

ปี พ.ศ. 2513 บริษัท คาวาซากิ ประเทศไทย ให้ความอุปถัมภ์จัดสถานที่ฝึกให้ โดยใช้ ชื่อว่า “เรนบูกกัง” ตั้งอยู่ที่ ตึกชั้น 4 ตรงข้ามไปรษณีย์ บางรัก กทม.

วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2518 ได้ขออนุญาตจัดตั้งเป็นสมาคมไอคิโดประเทศไทย โดย นายประพันธ์ จิตตะปุตตะ เป็นหัวหน้าคณะจัดตั้งสมาคมฯ และได้รับการจดทะเบียนได้ในวันที่ 5 สิงหาคม 2518 มีสมาชิกร่วมฝึกมากมายจนถึงปัจจุบัน โดยได้แพร่หลายไปโรงเรียนทหาร ตำรวจ นักเรียน นักศึกษา สำหรับประชาชนทั่วไปรู้จักไอคิโดน้อยมาก

วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2525 ได้ย้ายที่ฝึกมาอยู่ในสมาคม Y.W.C.A. กรุงเทพมหานคร ที่ถนนสาทร และมีชมรมฝึกอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายร้อย จปร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ การไฟฟ้านครหลวงวัดเลียบ และศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย - ญี่ปุ่น) เป็นต้น

วันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2525 ชมรมไอคิโด ณ ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย - ญี่ปุ่น) เริ่มเปิดมีการฝึกด้วยเช่นเดียวกัน และในปีนั้นได้มีการฝึกไอคิโด ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงเรียนวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ค่ายทหารจังหวัดอุบลราชธานี

วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2525 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้เยี่ยมชมเริ่มเปิดการฝึกที่ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย - ญี่ปุ่น)

วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2531 จดทะเบียนย้ายที่ตั้งสมาคมฯ ไปที่ 893 ถนนพัฒนาการ แขวงคลองตัน เขตสวนหลวง คณาจารย์ที่มาจากสำนักงานใหญ่ประเทศญี่ปุ่นช่วยสอนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 จนถึงปัจจุบันเป็นจำนวน 15 ท่าน และที่ยังสอนอยู่จนถึงปัจจุบันมีอยู่ 4 ท่าน โดยเฉพาะอาจารย์ โมโตฮิโร ฟูกากุซา ได้สอนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 จนถึงปัจจุบัน (2547) ขณะนี้ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมไอคิโดประเทศไทย

วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2539 สถานที่ฝึกไอคิโดของสมาคม ที่ Y.W.C.A. ได้ยุติลงด้วยเหตุรื้ออาคารจึงยกเลิกสัญญาให้เช่า จึงย้ายสถานที่ฝึกมาประจำ ณ ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย - ญี่ปุ่น) จนถึงวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 สถานที่ฝึกชมรมไอคิโด ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย - ญี่ปุ่น) ถือว่าเป็นสถานที่ฝึกของสมาคมไอคิโดประเทศไทย เป็นเวลาประมาณ 3 ปี (1 มกราคม พ.ศ. 2539 - 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541)

วันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 สมาคมไอคิโดประเทศไทยย้ายที่ตั้งมาเลขที่ 1521/3 ชั้น 2 ถนนสุขุมวิท ระหว่างซอย 67 - 69 แขวงพระโขนงเหนือ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร 10110 (โทร 02-7140828) โดยใช้ชื่อสถานที่ฝึกว่า เรนบูกัง โดโจ (Renbukan Dojo) และเป็นสถานที่ฝึกและศูนย์กลางสมาชิกจนถึงปัจจุบัน

สมาชิกสายดำในประเทศไทยมีทั้งหมด 76 คน (ในรอบ 40 ปี) ที่ได้ประกาศนียบัตรและบัตรประจำตัวรับรองจากสมาคมไอคิโดประเทศไทย (AAT) และจากสหพันธ์ไอคิโดระหว่างประเทศ (IAF) และจากสำนักงานใหญ่ไอคิโดแห่งโลก ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น (Aikido World Headquarters, Tokyo, Japan)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้า ปรากฏว่า ไม่พบงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการไอคิโดในต่างประเทศ จึงได้นำงานวิจัยของ ญัฐ อินทรปาน และศักดิ์ชาย ทัพสุวรรณ์ ซึ่งทำไว้ในต่างประเทศและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาวัฒนธรรมกีฬาในประเทศไทย เพื่อประกอบการศึกษา พัฒนาการของไอคิโดในประเทศไทย

ญัฐ อินทรปาน (Indrapana. 1973 : Abstract) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง “การกีฬาและการพลศึกษาของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2475 – 2509” โดยมีจุดประสงค์ของการศึกษาเพื่อ ศึกษานโยบาย อำนาจการปกครอง ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข อิทธิพลของชาวตะวันตก ศาสนา การทหาร เศรษฐกิจ และนโยบายในการพัฒนากีฬาและพลศึกษาในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2509 และในการศึกษาพบว่าองค์ประกอบข้างต้นนั้นมีผลกระทบต่อการพัฒนากีฬาและพลศึกษา ผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนากีฬาและพลศึกษาในตอนต้น ที่ถือว่ามีความสำคัญมากคือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งครองราชย์

ในช่วงปี พ.ศ. 2411 - 2453 และพระมหากษัตริย์พระองค์ต่อ ๆ มาก็ได้ให้ความสำคัญ สนับสนุน และส่งเสริมการกีฬา และพลศึกษาให้แก่ประชาชนไทย ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลง ครั้งสำคัญในปี พ.ศ. 2475 ได้มีการกำหนดวิชาพลศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในองค์ 3 ของการศึกษามาจนถึงทุกวันนี้ ปี พ.ศ. 2476 กรมพลศึกษาได้ถูกตั้งขึ้น เพื่อรับผิดชอบโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนและกีฬาประชาชนทั่ว ๆ ไป ต่อมาโรงเรียนพลศึกษากลางก็ได้ถูกโอนไปขึ้นกับกรมพลศึกษา ซึ่งทำให้มีผลต่อการจัดโปรแกรมพลศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ อีกมากมาย ชาวตะวันตกในประเทศไทยก็มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนากีฬา และพลศึกษาในประเทศไทยด้วยเช่นกัน พวกชาวตะวันตกได้ทำการจัดตั้งสมาคมขึ้นมาเพื่อให้ความสนับสนุนให้ความช่วยเหลือวิทยาลัยพลศึกษาในเรื่องโปรแกรมการฝึกต่าง ๆ รวมทั้งการฝึกอบรมครูพลศึกษาด้วย ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ของไทยซึ่งมีพื้นฐานมาจาก ศาสนาพุทธจะอบรมสั่งสอน ให้ผู้หญิงอยู่ในจารีตประเพณีอันดีงาม จึงเป็นสิ่งที่ไม่สนับสนุนต่อการที่จะให้ผู้หญิงมาเล่นกีฬา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ได้มีการนำเอาวิธีการ พัฒนาอุตสาหกรรมมาใช้ในประเทศทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศดีขึ้น คนในเมืองจึงได้มีโอกาสในการเล่นกีฬามากขึ้น ทั้งยังมีการส่งเสริมให้มีการเล่นดีขึ้น จากเครื่องอำนวยความสะดวก และอุปกรณ์กีฬาที่ดีขึ้นนั้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา คณะทหารได้มีบทบาทต่อการบริหารและสนับสนุนกีฬาในประเทศ ในยามปลอดจากสงคราม บุคลากรทางทหารจำนวนมาก ได้ถูกเลือกให้เป็นนายกสมาคมกีฬา สมัครเล่นหลาย ๆ สมาคม ปี พ.ศ. 2509 ได้มีสมาคมกีฬาสสมัครเล่น 12 สมาคม เพื่อสนับสนุนกีฬาโดยเฉพาะในภูมิภาคก็ได้รับการส่งเสริม ถือว่าเป็นการพัฒนากีฬาชาติอย่างทั่วถึงการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศของไทยได้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2495 ในกีฬาโอลิมปิก ที่กรุงเฮลซิงกิ ตั้งแต่นั้นมาไทยก็ได้มีส่วนร่วมการแข่งขัน ซึ่งแสดงบทบาทในการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ สำหรับกีฬาของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ครั้งที่หนึ่ง ที่เพนนิซูล่าเกมส์ ในปี พ.ศ. 2502 และในเอเชียนเกมส์ครั้งที่ 5 ในปี พ.ศ. 2509 ไทยก็ได้เข้าร่วมการแข่งขัน การขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณค่าของ กีฬาและพลศึกษา ขนบธรรมเนียมในประเทศไทยทำให้การพัฒนาการกีฬาและพลศึกษาในประเทศไทยดำเนินก้าวหน้าไปอย่างช้า ๆ แต่ถึงกระนั้นก็ตามสิ่งเหล่านี้ก็ยังต้องเป็นพื้นฐาน ในการกำหนดแนวทางต่อไปในอนาคต

ศักดิ์ชาย ทัพสุวรรณ (Tapsuwan 1984 : Abstract) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง “บทบาทและหน้าที่ของพลศึกษาและกีฬาในการพัฒนาชาติไทย” จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อศึกษาค้นคว้าทางด้านพลศึกษาและกีฬาในประเทศไทย และศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อการพัฒนาแบบแผนของพลศึกษา และกีฬาสำหรับการพัฒนาชาติไทย การศึกษาค้นคว้าเป็นการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับ บทบาทและหน้าที่ นโยบายของรัฐบาล และแนวโน้มของการพลศึกษาและการกีฬาของประเทศไทยในอนาคต แหล่งข้อมูล

ได้รวบรวมจากห้องสมุด และการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้นำทางพลศึกษา องค์กรกีฬาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยได้แสดงออกมาในเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางพลศึกษาดังนี้ ถึงแม้ว่าคนไทยจะมีความภาคภูมิใจในเกมสกีฬา ซึ่งเป็นสมบัติประจำชาติของตน แต่ก็พาสากลก็ได้มีส่วนสำคัญ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำหรับในโรงเรียนปัจจุบันก็ได้จัดให้มีโปรแกรมพลศึกษา และเป็นสถาบันที่รับผิดชอบต่อการจัดเตรียมด้านพลศึกษาเบื้องต้น ส่วนองค์กรกีฬาของชาติก็ได้ถูกตั้งขึ้น เพื่อได้ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาชาติและประชาชน

บทบาทหน้าที่ของพลศึกษาและกีฬา และนโยบายของรัฐบาลมีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดต่อความเป็นชาติความอุดมสมบูรณ์ ความสามัคคีกลมเกลียว สันติภาพ เศรษฐกิจ และการค้า ภายใบบำบัดการทหารและนโยบาย และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำหรับแนวนโยบายในอนาคตของพลศึกษาจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ 6 ประการ คือ ค่านิยม ความต้องการในการบริหาร ความต้องการในการพัฒนาโครงการพลศึกษา ความต้องการทางการเงิน เครื่องอำนวยความสะดวกและแนวทางของรัฐบาล ผลในการศึกษาครั้งนี้มีความเชื่อมั่นได้ว่า โรงเรียนและองค์กรกีฬาจะจัดเตรียมการวางแผนทางพลศึกษาและโครงการสำหรับประชาชนทั่วไปอย่างไรดี เชื่อมั่นว่าการบริหารด้านการกีฬาจะต้องแผ่ขยายไปอย่างทั่วถึง เชื่อมั่นว่าเครื่องอำนวยความสะดวก และศูนย์ฝึกกีฬาต่าง ๆ ต้องถูกสร้างขึ้น และเชื่อมั่นว่ารัฐบาลจะให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะทางการเงินในการพัฒนาการพลศึกษาและกีฬา แบบแผนสำหรับการพัฒนาได้มาจาก การวิเคราะห์ผลของการศึกษาครั้งนี้ องค์ประกอบที่สำคัญคือการเผยแพร่วัสดุ และอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวก การให้ความรู้ทางด้านพลศึกษาและกีฬา การยอมรับในการดำเนินการ ระบบบริหารที่มาของแหล่งวัสดุเครื่องใช้ การให้ความสนับสนุนการร่วมมือ และการประสานงานระหว่างประเทศ สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของนโยบาย และโครงสร้างขององค์กรในชาติ ต้นเหตุของผลที่ได้รับได้แสดงให้เห็น และได้เป็นแนวทางต่อการพัฒนาการพลศึกษาและกีฬา อย่างทั่วถึง ซึ่งขณะนี้ก็ได้ เห็นผลมากในกรุงเทพ สำหรับการส่งเสริมให้เป็นไปในรูปแบบของการปฏิบัติได้นั้น สิ่งนี้ถือเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อพลศึกษาและกีฬาในการสร้างชาติไทย

งานวิจัยในประเทศ

อุทธรณ์ ปิตพยันต์ (2517 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พัฒนาการพลศึกษาในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า สภาพชีวิตของชาวไทยในสมัยโบราณนั้นต้องฝึกศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวประเภท มวยปล้ำ ชกมวย และการใช้อาวุธต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ในการทำสงครามซึ่งมีชีวิตอยู่เสมอ ผู้ที่จะมีชีวิตอยู่ได้ต้องเป็นผู้ที่มีความแข็งแรง อดทน ในยามสงบก็มีกิจกรรมเพื่อความสนุกสนาน คือการเล่นพื้นเมือง การแห่ขบวนการแข่งขันเรือ เล่นว้าว ตะกร้อ

ชกมวยและกระบี่กระบอง เป็นต้น กิจกรรมดังกล่าวเป็นการพลศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างพลังกายของชาวไทยเรื่อยมาตั้งแต่สมัยโบราณ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 เป็นต้นมา รัฐบาลได้จัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพลศึกษาและการกีฬาอย่างกว้างขวางคือ กรมพลศึกษา คณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทย องค์การส่งเสริมกีฬาแห่งประเทศไทย และสมาคมกีฬาต่าง ๆ เพื่อจัดการพลศึกษาในสถาบันการศึกษา จัดความพร้อมในด้านการผลิตครูพลศึกษา การบริหารจัดการความพร้อมในด้านการผลิตครูพลศึกษา การบริหารงาน การจัดสถานที่ และอุปกรณ์เพื่อใช้เรียน ฝึกหัดและการจัดแข่งขันกีฬาสำหรับนักเรียน นิสิตนักศึกษา เยาวชน ประชาชนทั่วประเทศ ทั้งยังได้จัดให้มีการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังได้รับการส่งเสริมจากเทศบาล องค์การสโมสร สถาบันสมาคม บริษัทห้างร้าน และเอกชนด้วย

การพลศึกษายังได้พัฒนาไปในทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ คือมีการศึกษาเรื่องกายภาพบำบัด วิทยาศาสตร์การกีฬา และเวชศาสตร์การกีฬา โดยอาศัยการค้นคว้าทดลองและนำผลมาใช้พัฒนาประชากรอีกต่อหนึ่ง

รัฐบาลพยายามส่งเสริมการพลศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนและประชาชนให้มีพลานามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ อันเป็นผลไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง สังคม และวัฒนธรรม และมุ่งใช้การพลศึกษาในการพัฒนาประเทศด้วย แสดงว่าการพลศึกษาได้รับการพัฒนาเป็นลำดับ ผู้บริหารได้พยายามแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อใช้การศึกษาพัฒนาเยาวชนและประชาชนในชาติให้มากที่สุด

มยุรี ศุภวิบูลย์ (2519 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของการเมืองที่มีต่อการพลศึกษาและการกีฬาในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2475 – 2516” เพื่อศึกษาถึงอิทธิพลของการเมืองที่มีต่อการพลศึกษาและการกีฬาในระหว่างปี พ.ศ. 2475 - 2516 ซึ่งเป็นปีที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยครั้งแรกในประเทศไทย จนกระทั่งถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งล่าสุด ทั้งนี้ได้แบ่งงานวิจัยออกเป็น 5 บท ตามช่วงเวลาดังนี้ บทที่ 1 ระหว่างปี พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2495 จากการศึกษาพบว่า สถานการณ์ทางการเมืองสืบเนื่องการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาและการกีฬา กับการเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ ๆ ภาวะสงครามในสงครามโลกครั้งที่ 2 และนโยบายต่างประเทศที่ต้องการเป็นมิตรกับประเทศตะวันตก ทำให้การพลศึกษา และการกีฬาในช่วงเวลานี้เป็นไปเพื่อความมั่นคงภายในความมีเอกราชของชาติ และการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ บทที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2496 - 2502 ปรากฏว่า การที่ประเทศไทยดำเนินนโยบายต่างประเทศเป็นมิตรกับประเทศฝ่ายเสรีนิยมและต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ อีกทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศเอเชียในภาคพื้นแหลมทอง ประเทศไทยจึงเป็นภาพการจัดการแข่งขันกีฬาแหลมทองครั้งที่ 1 บทที่ 3 ระหว่างปี พ.ศ. 2503 - 2509 ปรากฏว่า แผนพัฒนาประเทศของคณะปฏิวัติทำให้การพลศึกษาและการกีฬามีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก เพื่อให้การกีฬาเจริญ

สูงสุดถึงระดับมาตรฐาน และเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีกับมิตรประเทศในเอเชีย ประเทศไทยจึงได้รับ เป็นเจ้าภาพการจัดการแข่งขัน เอเชียนเกมส์ครั้งที่ 5 ในปี พ.ศ. 2509 บทที่ 4 ระหว่างปี พ.ศ. 2510 - 2516 ปรากฏว่า จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 2 - 3 ที่มุ่งพัฒนากำลังคนทำให้รัฐบาลเร่งส่งเสริมการเรียนการสอนพลศึกษาในโรงเรียนและกีฬาภายในประเทศมากขึ้น ส่วนกีฬาระหว่างประเทศก็มุ่งประโยชน์ในการสร้างสัมพันธไมตรีเช่นกัน บทที่ 5 สรุปว่า การพลศึกษาและการกีฬาจะเป็นไปในรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมืองและความต้องการของรัฐบาลในแต่ละสมัย

สลัปศรี พัฒนวิบูลย์ (2522 : 9) ได้ทำการศึกษาถึงการกีฬาและพลศึกษา ในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในสมัยของพระองค์นั้น ปรากฏว่าการกีฬาและพลศึกษาได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างมาก มีการฟื้นฟูการกีฬาที่เป็นกีฬาพื้นเมืองไทยให้แพร่หลายและเป็นที่นิยมเล่นกันมากขึ้นนอกจากนั้นพระองค์ยังนำเอา กีฬาต่างประเทศเข้ามาเผยแพร่เพิ่มขึ้นอีก หลังจากที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินกลับจาก ประพาสประเทศในทวีปยุโรปเมื่อ ปี พ.ศ. 2440 อันได้แก่ กีฬามวยสากล ยูโด รักบี้ ฟุตบอล ซิมา เทนนิส เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนไทยได้มีการออกกำลังกายให้มีสุขภาพร่างกาย แข็งแรงตลอดเวลา และกีฬาที่พระองค์นำมาเผยแพร่นั้นเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมกันอย่าง แพร่หลายในสมัยต่อมา

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังสนพระทัยในการกีฬา อย่างยิ่งจะเห็นได้ว่าพระองค์เสด็จเข้าร่วมเล่นกีฬาต่าง ๆ กับข้าราชการบริพาร ได้แก่มวยไทย กระบี่กระบอง แข่งเรือ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรและ พระราชทานรางวัลแก่ผู้ที่ชนะเลิศในการแข่งขันกีฬาพื้นเมืองของไทยด้วยพระองค์เองอยู่เสมอ ๆ เช่น การแข่งขันชกมวย การแข่งขันกระบี่กระบอง การแข่งเรือ และการแข่งขันกีฬาวัว พั่น เป็นต้น

ถนอมวงศ์ กฤษณ์เพ็ชร (2525 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาถึงความเป็นมาและ พัฒนาการของพลศึกษาในประเทศระหว่าง พ.ศ. 2325 - 2525 ผู้ทำการวิจัยได้ศึกษาค้นคว้า หาแหล่งข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ หนังสือประวัติศาสตร์ ประวัติดุคสำคัญ วารสาร เอกสาร ทางวิชาการ บันทึก ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ ของทางราชการ และจดหมายเหตุ รวมทั้งการ สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของพลศึกษา แล้วเรียบเรียงเป็นรายงานวิจัยเชิง ประวัติศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า การพลศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 ยังไม่เจริญ ก้าวหน้าเพราะอยู่ในระหว่างการทำศึกสงคราม การฟื้นฟูประเทศ ดังนั้นการพลศึกษาจึงเน้น เพื่อการสงครามเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งพลกำลังและจิตใจ กิจกรรมพลศึกษาจึงได้แก่ มวยไทย กระบี่กระบอง ดาบ มีดสั้น ง้าว พลอง ไม้สั้น และมีเกมเบ็ดเตล็ดเล่นในยาม บ้านเมืองสงบ ได้แก่ ตะกร้อ ไม้หึ่ง ไม้จำ แข่งเรือ แข่งวัว เป็นต้น การศึกษาหาความรู้

ทางด้านพลศึกษาได้จากบ้านและครอบครัว วัดวัง และสำนักต่าง ๆ ความนิยมกีฬาสากลได้เริ่มขึ้นในราชวงศ์แล้วตั้งแต่รัชกาลที่ 4

ในรัชกาลที่ 5 การพลศึกษาได้เริ่มเข้าสู่ระบบการศึกษาที่แท้จริง คือมีหลักสูตรวิชาพลศึกษาในโรงเรียนทหาร และในโรงเรียนสามัญ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของพลศึกษา มีการผลิตครูพลศึกษา มีการจัดพลศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและระบบนอกโรงเรียน มีการจัดทำตำราทางพลศึกษามีการจัดการแข่งขันทั้งกีฬาไทยและกีฬาสากล โดยริเริ่มการแข่งขันกีฬานักเรียนและการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ สำหรับนักเรียนเป็นประจำทุกปีจนถึงปัจจุบันนี้มีหน่วยงานรับผิดชอบต่อการจัดการพลศึกษาโดยตรง คือ กระทรวงธรรมการ สามัคยาจารย์สมาคม ราชกรีฑาสมาคม วาย เอ็ม ซี เอ ต่อมาได้กำหนดวิชาพลศึกษาไว้ในหลักสูตรอย่างกว้างขวางขึ้นทั้งในโรงเรียนทหาร โรงเรียนสามัญ โรงเรียนฝึกหัดครู และโรงเรียนสายอาชีพ รวมทั้งกำหนดกิจกรรมพลศึกษาในการฝึกลูกเสือ เสือป่า และยุวชนทหาร ตลอดจนส่งเสริมให้มี การแข่งขันทั้งในเมืองหลวงและหัวเมืองมากขึ้น

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2501 ได้มีการเริ่มใช้การศึกษาแผนใหม่ โดยกำหนดแผนการศึกษาชาติ ฉบับ พ.ศ. 2475 กำหนดให้มีองค์ 3 ของการศึกษาคือ พุทธศึกษา จริยศึกษา และพลศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้การเรียนการสอนวิชาพลศึกษา มีแบบแผนยิ่งขึ้น เพราะมีครูพลศึกษา มีหลักสูตร มีอุปกรณ์สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการสอนวิชาพลศึกษามากขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ได้เริ่มติดต่อกับต่างประเทศ ขอผู้เชี่ยวชาญทางด้านพลศึกษาและการกีฬามาช่วยปรับปรุงเกี่ยวกับพลศึกษา และการกีฬาให้มีความทัดเทียมกับนานาชาติ ในภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 คณะรัฐบาลได้ใช้การพลศึกษาและการกีฬาช่วยทำให้พลเมืองมีสุขภาพร่างกายและจิตใจดี รวมทั้งมีระเบียบวินัยอีกด้วย การนำเอาหลักการศึกษาแผนใหม่และหลักปรัชญาการศึกษาเข้าใช้กับวิชาพลศึกษามีมากขึ้น มีการจัดพลศึกษาและการกีฬาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย สายสามัญ และสายอาชีพ รวมทั้งระดับ วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย อย่างกว้างขวาง การจัดการแข่งขันกีฬาสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา เยาวชน ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชน และมีการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศมากขึ้นและยังมีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพลศึกษาและการกีฬา ได้แก่ กรมพลศึกษา กรมฝึกหัดครูกรมวิชาการ กรมสามัญศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย คณะกรรมการกีฬาโอลิมปิกแห่งประเทศไทยและสมาคมกีฬาสัมพันธ์ต่าง ๆ เป็นต้น

ตั้งแต่ พ.ศ. 2502 เป็นต้นมา หลักสูตรการเรียนการสอนมีการปรับปรุงให้เหมาะสมอยู่เสมอ มีการเรียนการสอนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัย ส่วนในสถาบันผลิตครูพลศึกษามีถึงระดับปริญญาโท การจัดพลศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา มีหน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ได้แก่ เทศบาล องค์การส่งเสริมการกีฬาแห่งประเทศไทย สมาคมสุขศึกษา พลศึกษาและสันตนาการ

แห่งประเทศไทย และสมาคมกีฬาสมัครเล่นเป็นต้น และมีการจัดการแข่งขันกีฬาอย่างกว้างขวางและทั่วถึง ทั้งนี้เพราะรัฐบาล ได้พยายามส่งเสริมสนับสนุนการพลศึกษา และการกีฬา โดยใช้การพลศึกษาและการกีฬาเพื่อให้ ประชาชนในชาติมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง และมีระเบียบวินัย บางสมัยเพื่อต้องการให้ต่างประเทศรู้จักประเทศไทยยิ่งขึ้น และรัฐบาล บางคณะต้องการแก้ไขเยาวชนให้มีความประพฤติที่ดีขึ้นและรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ แสดงว่าในรอบ 200 ปี การพลศึกษาได้รับการพัฒนามาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบันนี้ความต้องการทางด้านพลศึกษาและการกีฬานับวันยิ่งเพิ่มมากขึ้น เพราะการมีสุขภาพดีเป็นยอดปรารถนาของทุกและประเทศชาติ ปัจจุบันการพลศึกษาและการกีฬาได้พัฒนาไปอย่างมีแบบแผนและมีเหตุผลโดยพัฒนาไปทางด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์มากยิ่งขึ้น เพื่อศึกษาค้นคว้าและนำผลมาใช้ให้เหมาะสมกับประชาชนยิ่งขึ้น จึงทำให้การพลศึกษาและกีฬาได้รับความสนใจและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้นเป็นลำดับ

ภารดี มหาขันธ์ (2518 : 372) ได้ศึกษาเรื่อง “การทหารในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว” ได้กล่าวถึงวิธีการฝึกทหาร โดยใช้กิจกรรมทางการกีฬาและการพลศึกษาเข้าไปมีบทบาท ซึ่งผลจากการฝึกทหารและศึกษาของทหารซึ่งเป็นพื้นฐานมาถึงสมัยปัจจุบันแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในด้านการปฏิรูปทหาร มีระเบียบวินัย มีความกล้าหาญมากยิ่งขึ้น จนถึงปัจจุบันนี้เรื่องวินัยและความกล้าหาญนี้กลายเป็นเอกลักษณ์ประจำกลุ่มวิชาชีพของทหารไทย เช่นเดียวกับชาติอื่น ๆ เป็นการเพิ่มเสถียรภาพของประเทศชาติให้มั่นคงยิ่งขึ้น นั้นย่อมชี้ให้เห็นที่ประจักษ์ได้ว่า กิจกรรมทางด้านการกีฬา และการกีฬา และพลศึกษา มีบทบาทในการพัฒนา บ้านเมืองเป็นอย่างมาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงเล็งเห็นคุณค่าของกิจกรรมทางด้านนี้

ประนัย จันทประดิษฐ์ (2524 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ “บทบาทของสมาคมกีฬาสมัครเล่นแห่งประเทศไทย (2510 - 2522)” สรุปได้ว่า การกีฬาในประเทศไทยมีตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มสร้างอาณาจักร ซึ่งเดิมนั้นมีจุดมุ่งหมายในการฝึกฝนร่างกายให้มีความแข็งแรง ทั้งการใช้อาวุธ และการใช้มือเปล่า ในสมัยต่อมา คือสมัย สุขุทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตอนต้น การกีฬายังเป็นแนวเดียวกัน และยังไม่มีการฝึกฝนเป็นแบบแผนทางพลศึกษาครั้นถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวการกีฬาได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงขึ้นอยู่ในรูปสมาคมกีฬาสมัครเล่นเรื่อยมาจนมีสมาคมในขณะนั้น 23 สมาคมมีหน้าที่ในการพัฒนากีฬาของประเทศชาติสืบไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์
2. หนังสือ ตำราเรียน และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับไอคิโด

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) โดยคำบอกเล่าของผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ และผู้ฝึก ไอคิโด ในยุคที่ไอคิโดเริ่มเผยแพร่เข้าสู่ประเทศไทย และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) จากเอกสารและตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการไอคิโด นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาทำการ รวบรวมและสรุปผลการวิจัยในแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

แหล่งข้อมูลประเภทบุคคลได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีบทบาทต่อการพัฒนา วงการไอคิโด และผู้เรียนไอคิโดในยุคเริ่มแรกโดยมีจำนวนทั้งหมด 11 ท่าน ดังนี้

1. อาจารย์ โมโตฮิโร ฟูกากุซา (Motohiro Fukakusa) นายกสมาคมไอคิโด ประเทศไทย ไอคิโดสายดำชั้น 7 (Dan) อาจารย์ประจำสมาคมไอคิโดตั้งแต่ พ.ศ. 2507 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2547)
2. อาจารย์ ซาดาโอะ นิชิมูระ (Sadao Nishimura) ไอคิโดสายดำชั้น 5 (Dan) อาจารย์ประจำ สมาคมไอคิโดตั้งแต่ พ.ศ. 2513 - ปัจจุบัน
3. อาจารย์ เคนทาโร่ บาบะ (Kentaro Baba) ไอคิโดสายดำชั้น 5 (Dan) อาจารย์ประจำ สมาคม ตั้งแต่ พ.ศ. 2513 - ปัจจุบัน
4. พันเอก (พิเศษ) สมบูรณ์ ทองอร่าม ไอคิโดสายดำชั้น 5 (Dan) อุปนายก สมาคมไอคิโดประเทศไทยอาจารย์พิเศษสอนไอคิโด ที่โรงเรียนนายเรือ และมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
5. อาจารย์ประพันธ์ จิตตะปุตตะ ไอคิโดสายดำชั้น 5 (Dan) อาจารย์สอนไอคิโด ประจำสมาคมไอคิโด อาจารย์สอนไอคิโดประจำศูนย์เยาวชน กรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น)
6. รองศาสตราจารย์ชัยสวัสดิ์ เทียนวิบูลย์ ไอคิโดสายดำชั้น 4 (Dan) อาจารย์ ประจำชมรมไอคิโดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
7. อาจารย์สุวรรณี แพขาว ไอคิโดสายดำชั้น 4 (Dan) อาจารย์สอนไอคิโดประจำ สมาคมไอคิโด และอาจารย์พิเศษสอนไอคิโด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

8. อาจารย์ดำรงศักดิ์ วงศ์อุทัย ไอคิโดสายดำชั้น 3 (Dan) อาจารย์ผู้สอนไอคิโด ประจำสมาคมไอคิโดประเทศไทย

9. อาจารย์ พล.ท. ดนัย ยุวบูรณ์ ไอคิโดสายดำชั้น 2 (Dan) อาจารย์สอน ไอคิโดประจำสมาคมไอคิโดประเทศไทย

10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ ตาปัญญา ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาจารย์สอนไอคิโด ชมรมไอคิโด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

11. รองศาสตราจารย์ปรีชา ตันจริยานนท์ อาจารย์สอนไอคิโด ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แหล่งข้อมูลประเภทเอกสารส่วนใหญ่ได้ศึกษาค้นคว้าจาก เอกสาร หนังสือ ตำราเรียน ไอคิโด จากสถาบันการฝึกไอคิโดต่าง ๆ เช่น สมาคมไอคิโดประเทศไทย และจากห้องสมุดของ สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนไอคิโด เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทที่ 4

พัฒนาการไอคิโดในประเทศไทย

ในบทนี้จะนำเสนอข้อมูลในด้านต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาไอคิโดในประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

การฝึกไอคิโดในประเทศไทย

สถานที่ฝึกไอคิโดในประเทศไทย

หนังสือและตำราเรียนไอคิโดในประเทศไทย

ความสำคัญของไอคิโดต่อการพัฒนาเข้าสู่หลักสูตรพลศึกษา

บทบาทของไอคิโดต่อสังคมไทย

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการพัฒนาไอคิโดในประเทศไทย

การฝึกไอคิโดในประเทศไทย

ประวัติสมาคมไอคิโด

จากการตรวจสอบประวัติของสมาคมไอคิโดประเทศไทย จากหนังสือไอคิโดและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า มีรายละเอียดดังนี้

วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2518 ได้มีการขออนุญาตจัดตั้งเป็นสมาคมไอคิโดประเทศไทย โดยมีอาจารย์ ประพันธ์ จิตตะปุตตะ เป็นหัวหน้าขอจัดตั้งสมาคมฯ และได้รับการจดทะเบียนวันที่ 5 สิงหาคม 2518

หลังจากเป็นสมาคมแล้วได้มีการย้ายสถานที่ฝึกอีกหลายครั้ง วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2525 ได้ย้ายสถานที่ฝึกของสมาคมไปยังสมาคม วาย. เอ็ม. ซี. เอ. (Y.M.C.A) ถนนสาทร กรุงเทพมหานคร

และวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2531 มีการจดทะเบียนเพื่อย้ายสถานที่ฝึกสมาคมอีกครั้งหนึ่งไปยัง 893 ถนนพัฒนาการ แขวงคลองตัน เขตสวนหลวง วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2539 สถานที่ฝึกของสมาคมที่ วาย. เอ็ม. ซี. เอ. (Y.M.C.A) ยุติการฝึกลง เนื่องจากอาคารได้ถูกรื้อถอน จึงยกเลิกสัญญาให้เช่า จึงย้ายสถานที่ทำการสมาคมมายังศูนย์เยาวชน กรุงเทพมหานคร (ไทย - ญี่ปุ่น) ดินแดง เป็นการชั่วคราวเป็นเวลาประมาณสามปี (1 มกราคม พ.ศ. 2539 ถึง 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541)

และวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 มีการย้ายที่ทำการสมาคมไอคิโดอีกครั้ง มายัง อาคารเลขที่ 1521/3 ชั้น 2 ถนนสุขุมวิท ระหว่าง ซอย 67-69 แขวงพระโขนงเหนือ เขตคลองเตย กทม. 10110 โดยใช้ชื่อ สถานที่ฝึกว่า เรนบูกัง มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีนายกสมาคมไอคิโดเป็น ชาวญี่ปุ่น ชื่ออาจารย์ โมโตฮิโร ฟูกากุซา (Mr.Motohiro Fukakusa) เป็นนายกสมาคมมาตั้งแต่เริ่ม จัดตั้งสมาคมไอคิโดประเทศไทยมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2547)

วิธีฝึกไอคิโด

สำหรับการฝึกไอคิโดปกติจะไม่คิดว่าเป็นการแข่งขัน จึงไม่มีการชิงดี ชิงเด่น เพื่อ เอาชนะกัน แต่จะมุ่งฝึกทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจไปพร้อม ๆ กัน

การฝึกไอคิโดต้องฝึกทั้งความถูกต้องในเรื่องของเทคนิคการป้องกันตัว ถึงแม้จะพบกับความลำบากอย่างไรก็ต้องมานะอดทน ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาในด้านความแข็งแกร่งของ จิตใจ (สมาคมไอคิโดประเทศไทย. 2546 : 13)

ขั้นตอนการฝึกไอคิโด

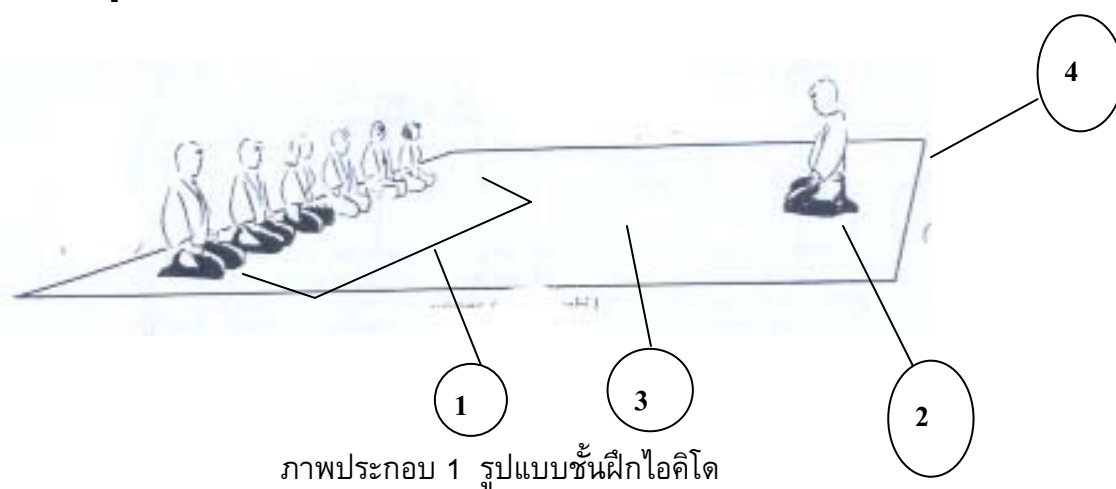
1. นั่งเคารพแทนบูชาซึ่งอยู่ภายในเบาะฝึก ก่อนการฝึกทุกครั้ง
2. นั่งเคารพอาจารย์ หรือผู้สอน
3. อบอุ่นร่างกาย
4. เริ่มฝึกท่าพื้นฐาน
5. อาจารย์นำการฝึก
6. เคารพแทนบูชา หลังเสร็จการฝึกทุกครั้ง
7. เคารพอาจารย์ หรือผู้สอน
8. เคารพกัน (ระหว่างผู้ฝึก กับผู้ฝึก)

มารยาทในการฝึก

ต้องเคารพแทนบูชา และโดโจ (Dojo) หมายถึง สถานที่ฝึกไอคิโด (การกีฬา แห่งประเทศไทย. 2544 : 269) ภาวนาย่าให้มีอันตรายหรืออุบัติเหตุ หรือการบาดเจ็บใน ระหว่างทำการฝึก ซึ่งยังเป็นการทำสมาธิก่อนที่จะทำการฝึกอีกด้วย ในกรณีมีคู่ฝึกต้องทำความเคารพระหว่างกันและกัน เพื่อเป็นการแสดงความขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ ในการฝึกซ้อม เป็นการขัดเกลาปลูกฝังจิตใจให้เป็นคนที่มีกิริยามารยาทดี

รูปแบบชั้นฝึกไอคิโด

1. หมายถึงผู้เรียนซึ่งจะเรียงลำดับจากผู้ที่มีชั้นสายสูงหรือวิทยฐานะสูงกว่าไปยังต่ำกว่าในภาพเรียงจากซ้ายมือของผู้ฝึกไปยังขวามือของผู้ฝึก
2. หมายถึงอาจารย์ผู้สอนซึ่งจะหันหน้ามาหาผู้เรียน
3. หมายถึงเบาะฝึกไอคิโดซึ่งส่วนใหญ่จะทำด้วยผ้าใบสีขาวและชั้นล่างรองด้วยโยมะพรวัวและฟองน้ำ
4. หมายถึงแท่นบูชา จะอยู่ทางด้านหลังของอาจารย์ผู้สอนซึ่งมีรูปปรมาจารย์มอริเฮอิ อุเอชิบา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพ

อิริยาบถพื้นฐาน

1. การอบอุ่นร่างกาย (ทำให้ร่างกายมีความพร้อม การเคลื่อนไหวคล่องแคล่ว)
2. อิริยาบถพื้นฐาน
3. การล้มตัว
4. วิธีการหายใจ (ทำนอง ทำยีน) หายใจเข้าทางจมูกเก็บที่ท้องน้อยแล้วปล่อยออกทางปาก

ท่ากายบริหารเพื่อความพร้อม

ตามหลักสรีรศาสตร์ ของการเตรียมความพร้อมของการบริหารร่างกาย อยู่ที่อุปกรณ์ และการปรับให้พอดีของการบริหารทำให้กล้ามเนื้อคล่องตัว ป้องกันการบาดเจ็บและเพิ่มความแข็งแรงทนทานให้กับข้อต่อทำให้ร่างกายเกิดความว่องไว อีกประการหนึ่ง ยังทำให้การเคลื่อนไหวของอวัยวะภายในมีความปกติ การฝึกไอคิโด โดยเฉพาะส่วนที่ใช้เป็นประจำ เช่น

1. ความอ่อนตัวของร่างกาย
2. ความคล่องแคล่ว
3. ความแข็งแรง

การบริหารร่างกายก่อนการฝึก (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ก.)

1. โซเม็ง อุจิ - อิกเกียว อุโนโด (Shomen Uchi - Ikkyo Undo) การไล่ตัว ฝึกไล่ตัวไปข้างหน้าพร้อมกับเหวี่ยงแขนทั้งสองข้าง ขึ้นตั้งรับการกระทำของคู่ต่อสู้ทางด้านหน้า จากนั้นปล่อยแขนกลับ
2. ฟุนาโคกิ อุโนโด (Funakogi Undo) การไล่ตัวต้นและตึงฝึกการไล่ตัวไปด้านหน้า เช่นกันแต่น้ำหนักตัวทั้งหมดทั้งสองข้างล่างพร้อมกับคว้าข้อมือซึ่งข้างล่างจากนั้นดึงแขนกลับมา
3. เทนกัง อุโนโด (Tenkan Undo) ฝึกการหมุนตัวเป็น 180 องศา ในกรณีถูกทำจากด้านหน้า เช่น ถูกแทงตรงหรือตีจากด้านหน้าโดยมีการทรงตัวที่มั่นคง น้ำหนักตัวทั้งสองข้างล่าง
4. อุเดฟูริ เทนกัง อุโนโด (Udefuri Tenkan Undo) ทำเหมือนกับท่าที่ 3 แต่เปลี่ยนแขนเป็นฟรี แต่การทรงตัวยังคงมั่นคง น้ำหนักตัวทั้งสองข้างล่าง
5. ยูชิโร ยูเกมิ (Ushirou Ukemi) พับเท้าเสมอเข้าไปด้านหลังทำตัวให้กลม พร้อมกับหย่อนตัวลงไปด้านหลัง ขาที่พับให้อาหน้าเข้านาบพื้น ไล่ตัวไปด้านหลังจากนั้นให้ลุกขึ้นมาทางด้านหน้า
6. เซนโพ ยูเกมิ (Zenpo Ukemi) ฝึกล้มตัวไปทางด้านหน้าให้ถูกวิธีการล้มตัวในท่านี้เหมาะสำหรับเวลาที่เดินสะดุดล้มลงหรือล้มตัวขณะที่ฝึกกันอยู่เมื่อถูกทุ่ม
7. โกโฮ (Koho) ฝึกล้มไปด้านหลังให้ถูกวิธีในเวลาที่เรอาจจะถูกผลักจากด้านหน้าหรือเดินถอยหลังแล้วสะดุดล้มลงไปทางด้านหลัง
8. จิกโก (Shiko) การเดินด้วยเข่า เป็นท่าพิเศษของไอคิโด เหมาะสำหรับการป้องกันตัวขณะที่ถูกทำร้ายในขณะนั่งอยู่

ท่าพื้นฐาน

คาไม (Kamae) การยืนเตรียมพร้อมป้องกันตัวหรือเตรียมตัวกระทำโดยยืนเอาเท้าใดเท้าหนึ่งไปข้างหน้ามือข้างนั้นก็ตองอยู่ข้างหน้าด้วย เรียก ไอฮันมิ และยาคิ ฮันมิ (Ai - Hanmi, Gyaku Hanmi)

เทนกังโฮ (Tenkanho) เป็นการฝึกหมุนตัวโดยการจับคู่กันฝึกใช้เมื่อเวลาถูกฟันหรือถูกแทง

อิกเกียว (Ik Kyo) วิธีการจับหลังมือของคู่ต่อสู้ เป็นการจับควบคุม แบบหนึ่ง

นิคเกียว (Nikyo) วิธีการจับหลังมืออีกแบบหนึ่งเมื่อถูกจับจะรู้สึกเจ็บที่ข้อมือและศอก

ซันเกียว (Sanyo) วิธีการจับหลังมืออีกแบบหนึ่งซึ่งเป็นการจับบิดไปด้วยในขณะเดียวกันทำนี้เจ็บที่ข้อมือใช้ควบคุมนำพาได้ดีมาก

ยงเกียว (Yonkyo) วิธีจับข้อมือของคู่ต่อสู้โดยใช้โคนกระดูกตรงนิ้วชี้ของเราดบังคับเส้นที่ข้อมือของคู่ต่อสู้

ชิโฮ นาเงะ (Shiho nage) เป็นท่าแก้เมื่อคู่ต่อสู้จับข้อมือ ให้จับข้อมือคู่ต่อสู้ไว้แล้วยกมือคู่ต่อสู้ ข้ามศีรษะของเราเองเดินหลบแรงของคู่ต่อสู้จากด้านนั้นจับคู่ต่อสู้ทุ่ม

อิริมิ นาเงะ (Irimi nage) การเข้ากระทำหรือแก้การกระทำ ของคู่ต่อสู้โดยไม่เอากำลังเข้าปะทะกันจากนั้นสามารถทุ่มคู่ต่อสู้ได้

โคไตเกชิ (Kotegaeshi) เป็นการแก้หรือกระทำคู่ต่อสู้โดยจับหลังมือคู่ต่อสู้หักเข้าหาตัวของคู่ต่อสู้เอง เป็นการควบคุมข้อมือของคู่ต่อสู้

โคคิวโฮ (Kokyuhō) เป็นการแก้การกระทำของคู่ต่อสู้ โดยใช้กำลังจิต (กำลังจิตในทางไอคิโดเรียกว่า คิ เป็นพลังภายในที่ปรมาจารย์ มอริเฮอิ อุเอชิบา เป็นผู้ค้นพบและนำมาใช้กับเทคนิคต่าง ๆ ในวิชาไอคิโด) แล้วทุ่มคู่ต่อสู้ (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ก.)

ท่าพื้นฐานและท่าประยุกต์

พื้นฐานท่าล็อก

อิกเกียว (Ikkyo) ล็อกแขนคว่ำข้อมือปิดติดพื้น

นิคเกียว (Nikyo) ล็อกหักข้อมือปิดคว่ำ

ซันเกียว (Sankyo) ล็อกหักข้อมือปิดหมุน

ยงเกียว (Yonkyo) ล็อกข้อมือกดกระดูกปิดเส้นลม (บริเวณข้อมือด้านนิ้วหัวแม่มือ)

โกเกียว (Gokyo) ล็อกข้อมือกดพื้น (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ก.)

พื้นฐานการทุ่ม

อิริมิ นาเงะ (Irimi nage) การเข้าหาคู่ต่อสู้โดยไม่มีการปะทะและการทุ่มคู่ต่อสู้ได้

ชิโฮ นาเงะ (Shiho nage) แก้การกระทำของคู่ต่อสู้ได้โดยต้องหมุนรอบเป็น 180 องศา

ไคเตน นาเงะ (Kaiten nage) หมุนตัวเป็นวงกลมโดยบังคับคู่ต่อสู้ให้หมุนตามแล้วจับคู่ต่อสู้ทุ่ม

โคไตเกชิ นาเงะ (Kotegaeshi nage) จับหลังมือคู่ต่อสู้บิดเข้าหาตัวคู่ต่อสู้เองจากนั้นจับคู่ต่อสู้ทุ่ม

เทนจิ นาเงะ (Tenchi nage) เมื่อถูกจับทั้ง 2 มือการจะทุ่มคู่ต่อสู้มีท่าทุ่มหลายท่าและท่าเทนจินาเงะ เป็นอีกท่าหนึ่งที่ใช้กันโดยต้องแยกมือทั้งสองข้างออกเป็น 2 ทาง คือมือหนึ่งอยู่ข้างบนอีกมือหนึ่งอยู่ข้างล่างจากนั้นสับเท้าเข้าหาคู่ต่อสู้แล้วทุ่มคู่ต่อสู้ด้วยท่าประยุกต์ (เป็นท่าที่ดัดแปลงมาจากท่าพื้นฐาน)

1. การใช้มือเปล่าในการต่อสู้จับกุมโดยเปลี่ยนแปลงเป็นหลายอย่างได้
2. การแก้การถูกรุมตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
3. การปลดอาวุธ เช่น มีดสั้น ปืน กระบอง
4. การปลดพลองยาว
5. การปลดดาบยาว

ซึ่งรายละเอียดภาพผู้วิจัยนำเสนอไว้ในภาคผนวกของงานวิจัยนี้

การสอบเลื่อนขั้นสายของสมาคมไอคิโดประเทศไทย

ระเบียบการขอสอบ

1. สมาชิกที่จะลงทะเบียนสมัครสอบ ต้องไม่ขาดการต่ออายุสมาชิกรายปี มิฉะนั้นจะไม่มีสิทธิในการลงทะเบียนสมัครสอบ
2. สมาชิกที่ต้องการสมัครสอบ จะต้องเป็นสมาชิกของสมาคมไอคิโดประเทศไทย เป็นเวลาอย่างน้อย 45 วัน
3. สมาชิกที่ต้องการสมัครสอบ จะต้องยื่นใบสมัครอย่างน้อย 2 สัปดาห์ ก่อนวันสอบ
4. ในใบสมัครสอบ สมาชิกจะต้องกรอกรายละเอียดให้ครบถ้วน ส่วนระยะเวลาในการฝึกจะต้องให้อาจารย์ที่สอนในแต่ละสถานที่ฝึกเป็นผู้ลงความเห็น และเซ็นชื่อรับรองในการฝึกของผู้ที่จะสมัครสอบให้เรียบร้อยก่อนยื่นใบสมัคร
5. หลังจากวันประกาศผลสอบแล้ว ขอให้ผู้ที่สอบผ่านมาลงทะเบียนรับรองขั้นสาย ภายใน 4 สัปดาห์ หลังจากวันประกาศผลสอบ หากไม่ลงทะเบียนในระยะเวลาที่กำหนด จะถือว่าสละสิทธิ (ประกาศสมาคมไอคิโดประเทศไทย. 2546)

ลำดับขั้นสายของสมาคมไอคิโดประเทศไทย

รองสายดำชั้น 10 หรือ 10 กิว (Kyu) ผู้ฝึกจะคาดสายสีส้มและ ผู้ฝึกจะต้องมีชั่วโมงฝึกมากกว่า 30 ชั่วโมงขึ้นไป

รองสายดำชั้น 9 หรือ 9 กิว (Kyu) ผู้ฝึกจะคาดสายสีส้มปลายฟ้าสามนิ้วและผู้ฝึกจะต้องมีชั่วโมงฝึกมากกว่า 40 ชั่วโมงขึ้นไป

รองสายดำชั้น 8 หรือ 8 กิว (Kyu) ผู้ฝึกจะคาดสายสีส้มปลายฟ้าหกนิ้วและผู้ฝึกจะต้องมีชั่วโมงฝึกมากกว่า 40 ชั่วโมงขึ้นไปหลังจากได้รองสายดำชั้น 9

รองสายดำชั้น 7 หรือ 7 กิว (Kyu) ผู้ฝึกจะคาดสายสีฟ้าและผู้ฝึกจะต้องมีชั่วโมงฝึกมากกว่า 40 ชั่วโมงขึ้นไปหลังจากได้รองสายดำชั้น 8

รองสายดำชั้น 6 หรือ 6 กิว (Kyu) ผู้ฝึกจะคาดสายสีฟ้าปลายเขียวหกนิ้วและผู้ฝึกจะต้องมีชั่วโมงฝึกมากกว่า 40 ชั่วโมงขึ้นไปหลังจากได้รองสายดำชั้น 7

รองสายดำชั้น 5 หรือ 5 กิว (Kyu) ผู้ฝึกจะคาดสายสีเขียวและ ผู้ฝึกจะต้องมีชั่วโมงฝึกมากกว่า 60 วันขึ้นไปหลังจากได้รองสายดำชั้น 6

รองสายดำชั้น 4 หรือ 4 กิว (Kyu) ผู้ฝึกจะคาดสายสีเขียวปลายน้ำตาลหกนิ้วและ ผู้ฝึกจะต้องมีชั่วโมงฝึกมากกว่า 60 วันขึ้นไปหลังจากได้รองสายดำชั้น 5

รองสายดำชั้น 3 หรือ 3 กิว (Kyu) ผู้ฝึกจะคาดสายสีน้ำตาลและ ผู้ฝึกจะต้องมีชั่วโมงฝึกมากกว่า 60 วันขึ้นไปหลังจากได้รองสายดำชั้น 4

รองสายดำชั้น 2 หรือ 2 กิว (Kyu) ผู้ฝึกจะคาดสายสีน้ำตาลปลายดำสามนิ้วและ ผู้ฝึกจะต้องมีชั่วโมงฝึกมากกว่า 60 วันขึ้นไปหลังจากได้รองสายดำชั้น 3

รองสายดำชั้น 1 หรือ 1 กิว (Kyu) ผู้ฝึกจะคาดสายสีน้ำตาลปลายดำหกนิ้วและผู้ฝึกจะต้องมีชั่วโมงฝึกมากกว่า 60 วันขึ้นไปหลังจากได้รองสายดำชั้น 2

สายดำ โชดง โฮ ผู้ฝึกต้องมีเวลาฝึกหนึ่งปีถึงจะมีสิทธิสอบขึ้นสายนี้หลังจากที่ได้รองสายดำชั้น 1

สายดำชั้น 1-10 โชดง (Shodan) ผู้ฝึกจะสวมฮากามาและผู้ฝึกต้องมีเวลาฝึกหนึ่งปีถึงจะมีสิทธิสอบขึ้นสายนี้หลังจากที่ได้สายดำเป็นเวลา 1 ปี

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นไปทางสมาคมไอคิโดไม่อนุญาตให้มีการสอบเลื่อนสายข้ามชั้น สมาชิกที่จะสอบขึ้นสายดำ ต้องมีเวลาฝึกหนึ่งปีเต็ม 140 วัน ผู้ที่จะสอบ รองสายดำชั้น 3 อายุต้องไม่ต่ำกว่า 15 ปี

แต่เดิมผู้ที่จะมีสิทธิ์สวมฮากามาได้จะต้องมีชั้นสาย ชั้นหนึ่ง (1 Dan) ขึ้นไปแต่เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2543) สมาคมไอคิโดแห่งประเทศไทย ได้กำหนดให้สุภาพสตรีสามารถสวมฮากามาได้ เมื่อขึ้นรองสายดำชั้นห้า อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้ฝึกเองด้วย

ลำดับชื่อท่าเทคนิคที่แต่ละลำดับชั้นสายจะต้องสอบ

รองสายดำชั้น 10 จะต้องสอบท่าเทคนิค ดังนี้ คาไม ไอฮันมิ ยาคุ ฮันมิ (Kamae Ai – Hanmi Gyaku – Hanmi), อิกเกียว อุโนโด (Ikkyo - Undo), ฟุนาโคกิ อุโนโด (Funakogi Undo), เซนโป อุเกมิ (Zenko Ukemi), โกโฮ อุเกมิ (Koho Ukemi), ชิกโก (Shikko), โชเม็ง อุจิ (Shomen Uchi), โยโก เม็งอุจิ (Yokomen Uchi), ทซุกิ (Tsuki), คاتاเต ไตร เทนกังโฮ (Katate Tori Tenkanho), โคซา ไตร อิกเกียว โอโมเต (Kosa Tori Ikkyo Omote), โมโรเต ไตร โคคิว โฮ โอโมเต อุรา (Morote Tori Kokyu Ho Omote Ura), ซูวาริวากา โคคิว โฮ (Suwariwaza Kokyu Ho)

รองสายดำชั้น 9 ต้องทำเทคนิคของรองสายดำชั้น 10 ได้ทั้งหมดและจะต้องสอบทำเทคนิค ดังนี้ โคซา โตริ อิกเกียว อุรา (Kosa Tori Ikkyo Ura), คاتاเต โตริ ชิโฮ นาเง โอโมเต (Katate Tori Shiho Nage Omote)

รองสายดำชั้น 8 ต้องทำเทคนิคของรองสายดำชั้น 9 ได้ทั้งหมดและจะต้องสอบทำเทคนิคดังนี้ คاتاเต โตริ ชิโฮ นาเง อุรา (Katate Tori Shiho Nage Ura), โคซา โตริ นิกเกียว โอโมเต อุรา (Kosa Tori Nikkyo Omote Ura)

รองสายดำชั้น 7 ต้องทำเทคนิคของรองสายดำชั้น 8 ได้ทั้งหมดและจะต้องสอบทำเทคนิคดังนี้ โคซา โตริ อิริมิ นาเง โอโมเต อุรา (Kosa Tori Irimi Nage Omote Ura), โมโรเต โตริ โคคิว นาเง (Morote Tori Kokyu Nage), โคซา โตริ ซันเกียว โอโมเต อุรา (Kosa Tori Sankyō Omote Ura)

รองสายดำชั้น 6 ต้องทำเทคนิคของรองสายดำชั้น 7 ได้ทั้งหมดและจะต้องสอบทำเทคนิคดังนี้ โคซา โตริ โคไตเกชิ โอโมเต อุรา (Kosa Tori Kotegaeshi Omote Ura), โคซา โตริ อิกเกียว นิกเกียว ซันเกียว ยงเกียว โอโมเต อุรา (Kosa Tori Ikkyo Nikkyo Sankyō Yonkyō Omote Ura), โชเม็ง อุจิ อิกเกียว โอโมเต อุรา (Shomen Uchi Ikkyō Omote Ura)

รองสายดำชั้น 5 ต้องทำเทคนิคของรองสายดำชั้น 6 ได้ทั้งหมดและจะต้องสอบทำเทคนิคดังนี้ โชเม็ง อุจิ อิริมิ นาเง โอโมเต อุรา (Shomen Uchi Irimi Nage Omote Ura), โชเม็ง อิกเกียว นิกเกียว ซันเกียว ยงเกียว (Shomen Ikkyō Nikkyō Sankyō Yonkyō), โยโกเมน อุจิ อิกเกียว นิกเกียว ซันเกียว ยงเกียว (Yoko men Uchi Ikkyō Nikkyō Sankyō Yonkyō), ทซุกิ โคไตเกชิ (Tsuki Kotegaeshi), เทนจิ นาเง (Tenchi Nage)

รองสายดำชั้น 4 ต้องทำเทคนิคของรองสายดำชั้น 5 ได้ทั้งหมดและจะต้องสอบทำเทคนิคดังนี้ ทุกเทคนิค ทซุกิ (All Tsuki), ทุกเทคนิค ริวเต โตริ (All Ryote Tori),

รองสายดำชั้น 3 ต้องทำเทคนิคของรองสายดำชั้น 4 ได้ทั้งหมดและจะต้องสอบทำเทคนิคดังนี้ ทุกเทคนิค ซูวาริวาซา (All Suwariwaza Technique), ทุกเทคนิค ฮันมิฮันดาจิ (All Hanmihandachi Technique), ทุกเทคนิค ยูชิโร่ โตริ (All Ushiro Tori Technique)

รองสายดำชั้น 2 ต้องทำเทคนิคของรองสายดำชั้น 3 ได้ทั้งหมดและจะต้องสอบทำเทคนิคดังนี้ โคชิ นาเง เทคนิค (Kohsi Nage Technique), โคคิว นาเง เทคนิค (Kokyu Nage Technique), เลือกเทคนิคไอคิโดอะไรก็ได้มาใช้ในการสอบ (Free Style)

รองสายดำชั้น 1 ต้องทำเทคนิคของรองสายดำชั้น 2 ได้ทั้งหมดและจะต้องสอบทำเทคนิคดังนี้ การป้องกันตัวจากมีดสั้น (Tanto Technique)

สายดำ ต้องทำเทคนิคของรองสายดำชั้น 1 ได้ทั้งหมดและจะต้องสอบทำเทคนิคดังนี้
 เทคนิคการใช้ดาบ โบกเค็น (Bokken Technique), อิริมิ นาเงะ 3 แบบ (Irimi Nage 3),
 โคไตเกชิ 3 แบบ (Kotegaeshi 3)

ชุดฝึกไอคิโดในประเทศไทย

สำหรับในประเทศไทยผู้ฝึกจะมีความแตกต่างกันโดยสังเกตได้จากสีของสายคาดเอว
 ของผู้ฝึกซึ่งจะบอกถึงเวลาในการฝึกไอคิโด

สายดำชั้น 1-10 โชดัง (Shodan) ผู้ฝึกจะสวมฮากามาและผู้ฝึกต้องมีเวลาฝึกหนึ่งปีถึง
 จะมีสิทธิสอบขึ้นสายนี้หลังจากที่ได้สายดำเป็นเวลา 1 ปี

ฮากามา (Hakama) กางเกงสี่เข้สำหรับสวมทับชุดฝึกไอคิโดสำหรับนักไอคิโดที่มี
 วิทยฐานะ (ประพัฒน์, ยุติ ลักษณะพิสุทธิ์ 2537 : 150)

สถานที่ฝึกไอคิโดในประเทศไทย

สถานที่ฝึกไอคิโด ส่วนมากจะเป็นสถานที่ที่ฝึกที่อยู่ในความดูแลด้านมาตรฐานจาก
 สมาคมไอคิโดประเทศไทย และสถานที่ฝึกในสถาบันการศึกษา นอกจากนั้นก็เป็นชมรมและ
 สถานที่ฝึกของเอกชน ซึ่งมีจำนวนน้อย ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (ภาพประกอบอยู่ในภาคผนวก)

1. เรนบูกัง (สมาคมไอคิโดประเทศไทย)

เวลาและสถานที่ฝึก

จันทร์ ช่วงที่หนึ่ง 17.00-18.00 น. ช่วงที่สอง 18.30-19.30 น.

อังคาร ช่วงที่หนึ่ง 17.00-18.00 น. ช่วงที่สอง 18.00-19.30 น. ช่วงที่สาม 20.00-
 21.00 น.

พุธ ช่วงที่หนึ่ง 17.00-18.00 น. ช่วงที่สอง 18.00-19.30 น.

พฤหัสบดี ช่วงที่หนึ่ง 17.00-18.00 น. ช่วงที่สอง 18.00-19.30 น. ช่วงที่สาม
 20.00-21.00 น.

ศุกร์ ช่วงที่หนึ่ง 17.00-18.00 น. ช่วงที่สอง 18.00-19.30 น.

เสาร์ ช่วงที่หนึ่ง 17.00-18.00 น. ช่วงที่สอง 18.00-19.30 น. ช่วงที่สาม 20.00-
 21.00 น.

คอร์สฝึก เฉพาะ วันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 13.00-15.00 น.

สถานที่ฝึก ตั้งอยู่เลขที่ 1521/3 ถ.สุขุมวิท แขวงพระโขนงเหนือ เขตวัฒนา

กรุงเทพฯ 10110 E-mail: aikido@bangkok.com

การก่อตั้ง

สมาคมไอคิโดได้ยื่นเรื่องขอจัดตั้งเป็นสมาคมไอคิโดประเทศไทยเมื่อ วันที่ 10 มิถุนายน 2518 และได้รับการจดทะเบียนในวันที่ 5 สิงหาคม 2518

วันที่ 26 พฤศจิกายน 2541 ได้ย้ายสถานที่ตั้งสมาคมมาอยู่ที่ เลขที่ 1521/3 ชั้น 2 ถนนสุขุมวิท ระหว่างซอย 87 – 69 เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร และใช้ชื่อว่า เรนบูกกัง (Renbukan) เช่นเดิมจากสถานที่ฝึกของสมาคมเก่า

รายชื่ออาจารย์ผู้สอน

1. อาจารย์ โมโตฮิโร ฟูกากุซา (นายกสมาคมไอคิโดประเทศไทย)
2. พลโทดนัย ยุวบูรณ์
3. อาจารย์ ประพันธ์ จิตตะปุตตะ
4. อาจารย์ ซาดาโอะ นิชิมูระ
5. อาจารย์ ดำรงค์ศักดิ์ วงอุทัย
6. อาจารย์ สุวรรณี แพขาว
7. อาจารย์ เคนทาโร บาบะ
8. อาจารย์ สุรัชย์ จิรทรพร
9. ร.ต.ท. ประวิทย์ หมอดู
10. อาจารย์ เฉลิมพล โสภณกิจการ
11. อาจารย์ อรรถกร ตฤณารังสี

2. ชมรมไอคิโดศูนย์เยาวชน กรุงเทพมหานคร (ไทย - ญี่ปุ่น)

เวลาและสถานที่ฝึก

อังคาร พุธ ศุกร์ เวลา 18.30 - 20.30 น. เสาร์ อาทิตย์ 13.00 - 15.00 น.

สถานที่ฝึก อยู่ที่ ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย - ญี่ปุ่น) ซอยมิตรไมตรี เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

การก่อตั้ง

ชมรมไอคิโดศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย - ญี่ปุ่น) ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2525 โดย อาจารย์ประพันธ์ จิตตะปุตตะ และในปีนั้นได้มีการฝึกไอคิโด ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงเรียนวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ค่ายทหารจังหวัดอุบลราชธานี

รายชื่ออาจารย์ผู้สอน

1. อาจารย์ ประพันธ์ จิตตะปุตตะ
2. อาจารย์ อรรถกร ตฤณารังสี
3. อาจารย์ สุรินทร์ สุวรรณ

3. สมบูรณ์ โสม

เวลาและสถานที่ฝึก

วันจันทร์ พุธ ศุกร์ ตั้งแต่ 19.30 น. - 21.00 น.

วันเสาร์ – อาทิตย์ ตั้งแต่ 10.30 น. – 12.00 น. และ 14.30 น. - 16.00 น.

สถานที่ฝึก ตั้งอยู่เลขที่ 150 ซอย 6 ถนนพระราม 3 กรุงเทพฯ 10120

E-mail: odik@thaimail.com

การก่อตั้ง

สถานที่ฝึกไอคิโด สมบูรณ์โสม ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2543

โดย พ.อ. (พิเศษ) สมบูรณ์ ทองอร่าม เป็นผู้ก่อตั้ง

รายชื่ออาจารย์ผู้สอน

1. พ.อ. (พิเศษ) สมบูรณ์ ทองอร่าม
2. อาจารย์ภาคภูมิ ทองอร่าม
3. อาจารย์ขวัญตระกูล ทองอร่าม
4. อาจารย์ธนพันธ์ ทองอร่าม

4. ชมรมไอคิโดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เวลาและสถานที่ฝึก

ทุกวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เวลา 18.00 – 20.00 น.

สถานที่ฝึก อยู่ใต้ตึกกิจกรรมใหม่ ข้าง อมช. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การก่อตั้ง

ชมรมไอคิโด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2529

โดยอาจารย์สมบัติ ตาปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมคนแรก เนื่องจากวิชาไอคิโดไม่มีการแข่งขันการสนับสนุนด้านงบประมาณจากทางมหาวิทยาลัยจึงมีค่อนข้างจำกัดเมื่อเปรียบเทียบกับชมรมกีฬาอื่น ๆ ในระหว่างปี พ.ศ. 2533 - 2539 อาจารย์สมบัติได้รับทุนไปศึกษาต่อปริญญาเอก ณ ประเทศแคนาดา ในระยะนี้ อาจารย์ ชีระรัตน์ บริพันธ์กุล ซึ่งได้เริ่มฝึกซ้อมกับอาจารย์สมบัติ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชมรมจึงรับหน้าที่ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมต่อ

รายชื่ออาจารย์ผู้สอน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ ตาปัญญา
2. อาจารย์ ชีระรัตน์ บริพันธ์กุล

5. ชมรมไอคิโดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ

เวลาและสถานที่ฝึก

ทุกวัน จันทร์ พุธ ศุกร์ เว้นวันหยุดราชการ 16.30-19.30 น.

สถานที่ฝึก บริเวณชั้น 3 ตึก 40 ปี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

การก่อตั้ง

ชมรมไอคิโดพระนครเหนือก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2540 โดยการนำของ รองศาสตราจารย์ ชัยสวัสดิ์ เทียนวิบูลย์ แต่ด้วยเหตุขัดข้องบางประการปลายปี พ.ศ. 2542 ทางชมรมต้องหยุดดำเนินการฝึกชั่วคราว เดือนตุลาคม พ.ศ. 2545 จึงได้เริ่มดำเนินการฝึกอีกครั้ง จุดมุ่งหมายของชมรมยึดตามจุดมุ่งหมายของวิชาไอคิโด (ฉลองครบรอบ 40 ปี สมาคมไอคิโด. 2546 : 152)

รายชื่ออาจารย์ผู้สอน

รองศาสตราจารย์ ชัยสวัสดิ์ เทียนวิบูลย์

6. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เวลาและสถานที่ฝึก

การฝึกไอคิโดในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั้นต้องอาศัยสถานที่ฝึกของชมรมยูโด ดังนั้นเวลาฝึกส่วนใหญ่จะฝึกในช่วงโมงเรียนและหลังจากช่วงโมงเรียนวิชาไอคิโด

การก่อตั้ง

ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีความมุ่งมั่นต่อวิชาการพลศึกษาอย่างมีระบบทันสมัยและมีคุณภาพ โดยให้อาจารย์ที่สนใจที่แสวงหาความรู้ความสามารถในหลายด้าน ไอคิโด เป็นวิชาป้องกันตัวที่ทั่วโลกสนใจขึ้นทุกขณะ ทางภาควิชา จึงมอบให้ พ.อ. (พิเศษ) สมบูรณ์ ทองอร่ามเป็น อาจารย์พิเศษสอนมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 25 ปี โดยนักศึกษาที่ลงเรียนไอคิโด จะแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ นักศึกษาคณะทั่วไปลงหน่วยกิตเป็นวิชาเลือก และนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษาลงหน่วยกิตเป็นวิชาเอก

ระยะเวลาการฝึกหนึ่งภาคการศึกษา จะมีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนประมาณ 30 – 50 คน ใช้เวลาสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง

รายชื่ออาจารย์ผู้สอน

พ.อ. (พิเศษ) สมบูรณ์ ทองอร่าม

7. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เวลาและสถานที่ฝึก

สำหรับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) นั้นนำวิชาไอคิโดเข้าสอนในหลักสูตรสำหรับเป็นวิชาเลือกของนิสิตทั่วไป และนิสิตในคณะพลศึกษา สำหรับการฝึกนอกชั่วโมงเรียนมีการฝึกในรูปแบบชมรมบ้าง แต่ไม่สม่ำเสมอ

รายชื่ออาจารย์ผู้สอน

1. รองศาสตราจารย์ ปรีชา ตันจริยานนท์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นำชัย เลวลัย
3. อาจารย์ สุวรรณี แพขาว (อาจารย์พิเศษ)

8. ชมรมไอคิโด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เวลาและสถานที่ฝึก

วันจันทร์ พุธ ศุกร์ เวลา 6.30 น. - 20.00 น.

สถานที่ฝึก อยู่ในบริเวณศูนย์กีฬาในร่ม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่ออาจารย์ผู้สอน

รองศาสตราจารย์ ดร. ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธ์

หนังสือและตำราเรียนไอคิโดในประเทศไทย

พัฒนาการหนังสือไอคิโดในประเทศไทยนั้นผู้วิจัยได้ทำการสำรวจรวบรวมหนังสือตำราไอคิโดจากสถานที่ต่าง ๆ และการสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญพบว่าหนังสือตำราไอคิโดอยู่หลากหลายด้วยกันซึ่งทั้งหมดเป็นการรวบรวมโดยคนไทยแต่เอกสารตำราที่เป็นการแปลจากภาษาต่างประเทศ ยังไม่มีปรากฏว่ามีผู้ใดรวบรวมและแปลขึ้น ซึ่งหนังสือตำราไอคิโดในประเทศไทยมีดังนี้

1. หนังสือ “ไอคิโดเบื้องต้น” เรียบเรียงโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นำชัย เลวลัย ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อ พ.ศ. 2531
2. หนังสือ “ศิลปะการป้องกันตัว (Self Defense)” เรียบเรียงโดย รองศาสตราจารย์ สุนทร แมนสงวน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อ พ.ศ. 2533
3. หนังสือ “ไอคิโด” เรียบเรียงโดย รองศาสตราจารย์ ดร.ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธ์ ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ ยุวดี ลักษณะพิสุทธ์ โรงเรียนเบญจมราชูทิศในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อ พ.ศ. 2537

4. หนังสือ “เอกสารฉลองครบรอบ 30 ปี สมาคมไอคิโดประเทศไทย”
เรียบเรียงโดย สมาคมไอคิโดประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2537

5. หนังสือ “เอกสารคำสอนวิชาไอคิโด” เรียบเรียงโดย รองศาสตราจารย์
ปรีชา ตันจริยานนท์ ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เมื่อ พ.ศ. 2541

6. หนังสือ “เอกสารคู่มือฉลองครบรอบ 40 ปี สมาคมไอคิโดประเทศไทย”
จัดพิมพ์โดย สมาคมไอคิโดประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2546

ความสำคัญของวิชาไอคิโดต่อการพัฒนาเข้าสู่หลักสูตรพลศึกษา

วิชาไอคิโดนั้นมีความเกี่ยวข้องกับหลักสูตรพลศึกษาในด้านต่าง ๆ แม้ไอคิโดจะไม่มี
การแข่งขันในรูปแบบของกีฬากการต่อสู้ทั้งที่ไอคิโดเป็นการต่อสู้ชนิดหนึ่งแต่ก็ถือว่าวัตถุประสงค์
ของการสอนนั้นสอดคล้องในด้านต่าง ๆ ของการสอนพลศึกษา เช่น ปรัชญาพลศึกษา
ความมุ่งหมายของหลักสูตรพลศึกษาในระดับอุดมศึกษา ตลอดจนแผนการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2545 – 2559 และแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2545 - 2549 ซึ่งไอคิโด
สามารถพัฒนาเข้าสู่หลักสูตรพลศึกษาได้อย่างสอดคล้อง

วัตถุประสงค์ในการสอนของสมาคมไอคิโดประเทศไทย

1. ฝึกหัดวิชาศิลปะป้องกันตัวไอคิโด
2. เสริมสร้างพลานามัยให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ
3. เสริมสร้างบุคลิกภาพในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
4. ฝึกจิตใจให้มั่นคงและรักความยุติธรรม
5. ให้มีความสุขภาพอ่อนโยนและมีน้ำใจนักกีฬา
6. ให้รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบและการร่วมมือระหว่างกัน
7. เสริมสร้างความสามัคคีระหว่างกัน
8. ปลูกฝังมารยาทและศีลธรรมอันดีงาม
9. ให้มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ และอดทน
10. ปลูกฝังนิสัยและความประพฤติที่ดีงามแก่เยาวชน
11. นำเอาวิชา ไอคิโด ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
12. ฝึกให้เป็นผู้รักสันติ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
13. ไม่เกี่ยวกับการเมือง และไม่หวังผลประโยชน์ด้านการค้า

(ใบอนุญาตการจัดตั้งสมาคมหรือองค์กร. 2518)

ปรัชญาพลศึกษา มีวัตถุประสงค์ ในการที่จะพัฒนาความสามารถในการใช้ความคิด
สร้างสรรค์และอุดมคติ มองนักเรียนในลักษณะที่ว่า “ร่างกายจะปฏิบัติตามจิตใจทุกอย่าง จิตใจ

เป็นใหญ่” หลักสูตรที่จัดก็เพื่อจะพัฒนาในด้านความคิดและ จิตใจของนักเรียน เช่น ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ความยุติธรรมในการเล่น ความสวยงามของท่าทางต่าง ๆ ตลอดทั้งคุณธรรมทั้งหลายที่ได้มาจากการร่วมกิจกรรมพลศึกษา (บุญมา พินงาม. 2520 : 10)

จุดมุ่งหมายที่พึงปรารถนาสำหรับพลศึกษานั้นประกอบด้วยพัฒนาความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมืองที่ดีและการร่วมมือกันของกลุ่ม (ฟอง เกิดแก้ว. - : 27)

กิจกรรมพลศึกษาที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบที่สำคัญของชีวิต เป็นการดีที่มีกิจกรรมหนัก ๆ ที่เสริมสร้างความแข็งแรงและสมรรถภาพทางกาย เพราะผู้เรียนต้องมีวินัยในตัวเอง และความมานะพยายาม แต่ที่สำคัญก็คือ ครูพลศึกษาเลือกกิจกรรม เหล่านั้นเพราะสามารถเสริมสร้างบุคลิกลักษณะของบุคคล ทั้งนี้จะต้องไม่เลือกถ้ากิจกรรม เหล่านั้นเพียงเสริมสร้างความแข็งแรงหรือสมรรถภาพทางกายเท่านั้น กิจกรรมพลศึกษาจะต้องจัดเพื่อพัฒนานักเรียนในอุดมการณ์ต่าง ๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ ความคิดสร้างสรรค์ และน้ำใจนักกีฬา (อุดม พิมพา. 2539 : 19)

เด็กมีร่างกายพร้อมที่จะสนองความต้องการจิตใจ หลักสูตรทางพลศึกษาที่จัดก็เพื่อมุ่งพัฒนาในด้านความคิด และจิตใจของนักเรียน เช่นความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ความยุติธรรมในการเล่น ความสวยงามของท่าทางต่าง ๆ ตลอดทั้งคุณธรรมทั้งหลายที่ได้มาจากการร่วมกิจกรรมพลศึกษา (จรวาย แก่นวงษ์คำ. 2517 : 48)

ปรัชญาพลศึกษาถือเป็นส่วนสำคัญในการจัดทำหลักสูตรนั้นเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการสอนแต่ละรายวิชาที่มีการเลือกมาทำการสอนในชั่วโมงพลศึกษาจะต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาของปรัชญาพลศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ตามแนวทางของหลักสูตร จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ไอคิโดมีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ในการสอนกับปรัชญาพลศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. มุ่งพัฒนาความสุภาพอ่อนโยนและมีน้ำใจนักกีฬา
2. ให้อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบและการร่วมมือระหว่างกัน
3. ให้มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ และอดทน
4. ฝึกจิตใจให้มั่นคงและรักความยุติธรรม

ความมุ่งหมายของหลักสูตรพลศึกษาในระดับอุดมศึกษา

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของคณะพลศึกษา มีน้ำใจเป็นนักกีฬามีสัมมาคารวะ เคารพครูอาจารย์และผู้มีพระคุณ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความซื่อสัตย์สุจริต คุณธรรมจริยธรรม และสามารถควบคุมตนเองได้ดี มีร่างกายแข็งแรงสุขภาพจิตดี มีจิตใจดีงาม (คณะพลศึกษา. 2546 : 23)

มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในทางวิชาการตามมาตรฐานสากลและมีคุณธรรมในวิชาชีพ ตลอดจนมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความศรัทธายึดมั่นในคุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความเป็นผู้นำ มีน้ำใจนักกีฬา กล้าคิดกล้าแสดงออกตามหลักประชาธิปไตย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2546 : 2)

มีจุดมุ่งหมายรายวิชาที่ผู้เรียนออกกำลังกาย พัฒนาความเชื่อมั่นในตัวเองมีความรักสามัคคี ซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความสามารถในวิชาพลศึกษาตลอดจนนำความรู้มาใช้ในการเกิดประโยชน์ต่อสังคมได้จริง (คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2520 : 1)

จากการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยที่มีการนำเอาไอคิโดเข้าสู่หลักสูตรพลศึกษา และใช้ชื่อรายวิชาว่า “ไอคิโด” ปัจจุบันมีสถาบันที่ทำการสอนไอคิโดให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่องคือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และการนำไอคิโดเข้าสอนนั้น วิเคราะห์ได้จากความมุ่งหมายของหลักสูตรพลศึกษาที่มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการสอนไอคิโดของสมาคมไอคิโดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ และอดทน
2. เสริมสร้างบุคลิกภาพในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
3. มีความสุภาพอ่อนโยนและมีน้ำใจนักกีฬา
4. ฝึกให้เป็นผู้รักสันติ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

เจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 5 - 6) มุ่งที่จะพัฒนาชีวิตของผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พัฒนาสังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีคุณภาพสามด้าน คือสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ และสังคมमान์และเอื้ออาทรต่อกัน

มุ่งที่จะทำให้ผู้เรียนมีชีวิตที่ดี เก่งและมีความสุข เป็นวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทย คนดีคือคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงามมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศชาติ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยเคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข คนเก่งคือคนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือรอบด้าน หรือความสามารถพิเศษเฉพาะทาง มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ และทำประโยชน์ให้แก่ตนเอง สังคม ประเทศชาติ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 - 2559 นั้นเป็นแผนการพัฒนาศึกษาทุก ๆ ด้านของประเทศ ฉะนั้นในฐานะที่วิชาพลศึกษาเป็นการศึกษาแขนงหนึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ

จึงมีอิทธิพลกับการจัดการศึกษาพลศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นรายวิชาที่เรียนในสถาบันต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึง แผนการศึกษาแห่งชาติ ด้วย ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมายในการสอนไอคิโดกับเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ไอคิโดต้องการที่พัฒนาผู้ฝึกให้มีพฤติกรรมและค่านิยมที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติดังนี้

1. ปลุกฝังนิสัยและความประพฤติที่ดีงามแก่เยาวชน
2. ฝึกให้เป็นผู้รักสันติ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
3. ฝึกจิตใจให้มั่นคงและรักความยุติธรรม
4. เสริมสร้างบุคลิกภาพในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
5. เสริมสร้างความสามัคคีระหว่างกัน

แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2545 – 2549

วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลัก แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2545 – 2549 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่ม ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาเพื่อพัฒนาให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย น้ำใจนักกีฬา และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขและสมานฉันท์ เด็กและเยาวชนร้อยละแปดสิบ มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีต่อการออกกำลังกายและเล่นกีฬาและมีทักษะกีฬาระดับพื้นฐาน รวมทั้งได้พัฒนาให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และน้ำใจนักกีฬา (การกีฬาแห่งประเทศไทย. 2544 : 6 – 7)

ไอคิโดแม้ไม่ใช่กีฬาแต่สามารถนำไปสอนในสถาบันที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องกีฬา และยืนหยัดอยู่มาเป็นเวลานานจนถึงปัจจุบันเพื่อให้เกิดความชัดเจนของความมุ่งหมายวิชาไอคิโดมีความสำคัญอย่างไรต่อวิชาพลศึกษาจึงมีการนำเอาไอคิโดเข้าไปสอนในสถาบันต่าง ๆ ที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องกีฬา ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ หาความมุ่งหมายในการสอนไอคิโดข้อใดบ้างที่มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2545 – 2549 พบว่าไอคิโด มีความสอดคล้องด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เสริมสร้างพลานามัยให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ
2. ให้รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบและการร่วมมือระหว่างกัน
3. ฝึกจิตใจให้มั่นคงและรักความยุติธรรม
4. เสริมสร้างบุคลิกภาพในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
5. ให้มีความสุขภาพ อ่อนโยนและมีน้ำใจนักกีฬา
6. เสริมสร้างความสามัคคีระหว่างกัน
7. ปลุกฝังมารยาทและศีลธรรมอันดีงาม
8. ให้มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ และอดทน

9. ปลุกฝังนิสัยและความประพฤติที่ดีงามแก่เยาวชน

10. ฝึกให้เป็นผู้รักสันติ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ความมุ่งหมายในข้อต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าไอคิโดนั้นมีความมุ่งหมายที่จะฝึกผู้เรียนหรือผู้ฝึกไอคิโดให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของ แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2545 – 2549 ไอคิโดจึงมีความสำคัญหรือเหตุผลเพียงพอที่เป็นรายวิชาเรียนในชั่วโมงพลศึกษา ในสถานศึกษา

ประวัติไอคิโดในหลักสูตรพลศึกษา

ไอคิโดมีการสอนขึ้นครั้งแรกที่ วิทยาลัยพลศึกษา กรมพลศึกษา สนามกีฬาแห่งชาติ เขตปทุมวัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 โดยในครั้งแรกการสอนเป็นไปในลักษณะของการสาธิตให้กับ นักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา และผู้ที่สนใจฝึก ต่อมามีการนำไปสอนในหลักสูตรพลศึกษา และ ปัจจุบันวิชาไอคิโดยังดำเนินการสอนอยู่ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่ง รองศาสตราจารย์ ปรีชา ตันจริยานนท์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นำชัย เลวลย์ เป็นอาจารย์ผู้สอนประจำ ต่อมา จึงมีการเชิญอาจารย์พิเศษ อาจารย์สุวรรณี แพขาว นักไอคิโดสายดำ อาจารย์ประจำสมาคม ไอคิโดประเทศไทย เป็นอาจารย์พิเศษ ด้วยจากการศึกษาเอกสารบันทึกข้อความ เรื่อง ขออนุมัติ เชิญอาจารย์พิเศษ (2541 : บันทึกข้อความ) บันทึกว่า ภาควิชาพลศึกษา ได้เปิดสอนวิชาไอคิโด พล 177 ปรากฏว่ามีนิสิตลงทะเบียนเรียนมากกว่าร้อยละ 50 ส่วนมากเป็นนิสิตหญิง และในระหว่าง นั้นมีการจัดตั้งชมรมไอคิโด เพื่อดำเนินกิจกรรมการฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง ของนิสิตหลังจาก เลิกเรียน ซึ่ง อาจารย์ สุวรรณี แพขาว ยินดีในการสละเวลามาเป็นผู้สอนให้กับทางชมรม จึงมีการ เชิญเป็นอาจารย์พิเศษของทางมหาวิทยาลัย สอนมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีความมุ่งหมายในการสอน ที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ระเบียบประเพณีมารยาทในการฝึก การเตรียมร่างกาย ทักษะของไอคิโดไปใช้ในการสอนและออกกำลังกาย (คำอธิบายรายวิชา พล 177. คำอธิบาย รายวิชา)

ต่อมาวิชาไอคิโดได้แพร่กระจายไปยังสถานศึกษาอื่น ๆ ซึ่งรองศาสตราจารย์ ดร.ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธ์ ได้กล่าวถึง การสอนไอคิโดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่า น.อ.สมศักดิ์ สุขสมเกษม เป็นผู้ริเริ่มนำเอาไอคิโดเข้ามาสอนให้กับนักศึกษาประมาณ ปี พ.ศ. 2514 และปัจจุบันไอคิโดก็ได้อยู่ในหลักสูตรพลศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งปัจจุบัน ดำเนินการสอนโดย รองศาสตราจารย์ ดร.ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธ์ ซึ่งนอกจากจะเป็นวิชาเรียน ในชั่วโมงพลศึกษาแล้วจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยภาควิชาพลศึกษา ได้ดำเนินการจัดตั้งชมรม สอนไอคิโดขึ้นเพื่อให้นักศึกษาที่มีความสนใจได้ฝึกเพิ่มเติม

สถาบันการศึกษาอีกแห่งหนึ่งที่มีการนำเอาไอคิโดเข้าสู่หลักสูตรพลศึกษาคือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.อ. (พิเศษ) อาจารย์ สมบูรณ์ ทองอร่าม อาจารย์ผู้สอนไอคิโด

ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้กล่าวว่า ไอคิโดได้มีการสอนในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2518 และยังคงดำเนินการสอนอยู่จนถึงปัจจุบันและดำเนินการสอนโดย พ.อ.(พิเศษ) สมบูรณ์ ทองอร่าม เพียงผู้เดียวตลอดมา โดยเนื้อหาการสอนแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มการป้องกันตัวทั่วไป และกลุ่มที่ใช้เทคนิควิชาไอคิโดอย่างจริงจัง

บทบาทของไอคิโดต่อสังคมไทย

วิชาไอคิโดนอกจากจะมีประโยชน์ต่อวงการพลศึกษาและการออกกำลังกายปัจจุบัน ไอคิโดได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทยในการช่วยพัฒนาสังคม โดยหน่วยงานที่มีหน้าที่ต่อสังคม ในด้านต่าง ๆ ได้นำเอาวิชาไอคิโดไปใช้ประโยชน์ในการทำหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ ผู้วิจัยได้ รวบรวมหลักการและเหตุผลพร้อมกับวัตถุประสงค์โครงการของหน่วยงานที่มีการนำเอาไอคิโด เข้ามาทำประโยชน์เพื่อแสดงให้เห็นบทบาทไอคิโดที่มีต่อสังคมไทย

เพื่อจะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของไอคิโดกับการพัฒนาเข้าสู่หน่วยงานราชการที่มี การจัดและใช้วิชาไอคิโดเพื่อทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการต่าง ๆ ดังนี้ (สำเนาโครงการ อยู่ในภาคผนวก ค.)

โครงการ “แต่งไม้งามด้วยหนามคม”

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ฝ่ายเด็กและครอบครัว

สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์

วัตถุประสงค์โครงการ

เพื่อลดปัญหาความรุนแรงต่อสตรีและเด็กเกิดอยู่ทั่วประเทศ พบว่า อัตราการเกิดปัญหานี้เพิ่มขึ้นและรุนแรงมากขึ้น และพบได้ทุกกลุ่มสังคม ไม่จำกัดเชื้อชาติศาสนา หรือวัฒนธรรมใด การประทุษร้ายต่อร่างกายและละเมิดทางเพศต่อสตรีและเด็กเกิดได้ แม้ในครอบครัว บนถนน หรือที่ทำงาน ความรับผิดชอบในเรื่องการป้องกันปัญหาและความคุ้มครองดูแลเพื่อช่วยหรือแก้ไข จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่าย ทั้งครอบครัว โรงเรียน องค์กร รัฐบาลอื่น ๆ และเอกชน

โครงการสัมมนา เรื่อง “ความรุนแรงต่อสตรี”

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิภาพสตรี

คณะกรรมการเนติธรรม

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยฯ

วัตถุประสงค์โครงการ

เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ทราบปัญหาและสาเหตุรวมทั้งกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาจัดการกับปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น

เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีปฏิบัติดูแลต่อผู้กระทำผิดและเหยื่อความรุนแรง

เพื่อให้การประสานงานการป้องกันและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และความสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน

โครงการ “ฝึกชุดชิงตัวประกันในระดับการใช้กำลังต่ำถึงปานกลาง”

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1. จังหวัดลำปาง (อนุมัติและสนับสนุนงบประมาณในการฝึก)
2. กองบัญชาการตำรวจภาค 5
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ประเมินผลโครงการ)
4. กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดลำปาง (บริหารโครงการ, จัดหลักสูตรและควบคุมการฝึก)
5. โรงเรียนตำรวจภูธรภาค 5 (สนับสนุนสถานที่ฝึกและครูฝึก)

วัตถุประสงค์โครงการ

โครงการฝึกเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะปฏิบัติหน้าที่เผชิญเหตุแก้ไขปัญหาจับตัวประกันให้แก่สถานีตำรวจ สถานีตำรวจภูธรในสังกัดตำรวจภูธรในจังหวัดลำปาง เพื่อให้มีหลักการแก้ไขปัญหาจับตัวประกัน และปฏิบัติการช่วยเหลือตัวประกัน และปฏิบัติการช่วยเหลือเหยื่อที่ถูกจับตัวประกันอย่างมีทักษะความชำนาญ ตลอดจนมีความมั่นใจอย่างแท้จริง และประกอบกับจังหวัดลำปาง มีความพร้อมในการจัดฝึกอบรมในลักษณะนี้เป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ฝึก และวิทยากรครูฝึกที่มีความชำนาญในยุทธวิธีดังกล่าวตลอดจนการฝึกยุทธวิธี ดังกล่าวยังไม่มีที่ได้จัดฝึกอบรม ดังนั้น จังหวัดลำปางซึ่งขณะนี้มีการทดลองบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาหรือที่เรียกว่า ผู้ว่า CEO. จึงเห็นมีความจำเป็นเร่งด่วนและเหมาะสม ในการจัดฝึกอบรมนี้ขึ้นเป็นโครงการใหม่ในสาขาความมั่นคงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตามแนวทางการบริหาร

โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “แนวทางการช่วยเหลือผู้ที่พยายามฆ่าตัวตาย”

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มงานพยาบาล โรงพยาบาลนิติจิตเวช

วัตถุประสงค์โครงการ โรงพยาบาลนิติจิตเวช มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการตรวจวินิจฉัย บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยจิตเวชที่มีปัญหาทางสุขภาพจิตที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย และผู้ป่วยจิตเวชทั่วไปในพื้นที่สาธารณสุขเขต 4 ในจำนวนผู้ป่วยที่มาใช้บริการทั้งผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในบางส่วนหนึ่งเป็นผู้ป่วยที่มีพฤติกรรมรุนแรง และผู้ป่วยบางราย

จะมีพฤติกรรมทำร้ายตนเอง ทำร้ายผู้อื่น พยายามฆ่าตัวตายทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จ ฉะนั้น การเตรียมความพร้อมของบุคลากรโรงพยาบาลนิติจิตเวช จึงจำเป็นอย่างยิ่ง กลุ่มงานการ พยาบาลจึงได้จัดโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “แนวทางการช่วยเหลือผู้ที่พยายาม ฆ่าตัวตาย” ขึ้น

โครงการไอคิโด

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กองพลศึกษาโรงเรียนเตรียมทหาร

วัตถุประสงค์โครงการ ไอคิโดเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็ นการต่อสู้ที่ทำให้ผู้ที่ได้รับการฝึกสอนมีความคล่องแคล่วว่องไวในการป้องกันตัว และสามารถ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยเฉพาะทหารตำรวจจะสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้ เป็นอย่างดี

โครงการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมเทคนิคและพัฒนาเทคโนโลยีทางยุทธวิธี

ตำรวจภูธรจังหวัดลำปาง ประจำปีงบประมาณ 2546

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ตำรวจภูธรจังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์โครงการ ปัจจุบันคนร้ายที่ประกอบอาชญากรรมองค์กร หรือที่ประกอบ อาชญากรรมพิเศษมักมีอิทธิพลทางการเงินสูง มีการจัดองค์กรที่สลับซับซ้อนยากแก่การตรวจ ค้นหาจับกุม และที่สำคัญอาชญากรรมประเภทนี้มีเครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ ทันสมัยมาก ทั้งนี้เพื่อใช้ในการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อหลบหลีกหนีการจับกุมหรือ แม้กระทั่งเพื่อเตรียมการต่อสู้ทำร้ายเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังปรากฏให้เห็นเป็นข่าวเสมอมาว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจถูกอาวุธปืนยิง ถูกฟันด้วยดาบ ถูกแทงด้วยมีด หรือทำร้ายจนถึงแก่ความตาย หรือบาดเจ็บอยู่เสมอ ๆ และที่สำคัญการจับกุมมักเป็นไปด้วยความยากลำบากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ ในการปฏิบัติงานตำรวจเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพเท่าเทียมคนร้าย พร้อม ๆ กับการ พัฒนาหลักสูตรและฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialist) หรือเป็นมืออาชีพ (Professional) อย่างแท้จริง โดยกำหนดเป็นนโยบายของ ตำรวจประจำปี งบประมาณ 2546 โดยให้สถานีตำรวจมีรูปแบบกลยุทธ์และวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้บริการ ประชาชนด้วยความรวดเร็ว โปร่งใสเข้าถึงง่าย เสมอภาค และเป็นธรรมซึ่งถือเป็นจุดยุทธศาสตร์ สำคัญที่สุดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

นอกจากนั้นนโยบายการปฏิบัติงานของตำรวจภูธรภาค 5 ประจำปีงบประมาณ 2546 3.2.3 ก็กำหนดฝึกอบรมพัฒนาข้าราชการตำรวจให้มีความรู้ความชำนาญ และใช้ปฏิภาณไหวพริบต่าง ๆ เพื่อให้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยยึดหลัก “รวดเร็ว โปร่งใส น้ำใจดี มีคุณธรรม” และประกอบกับจังหวัดลำปาง เป็นจังหวัดทดลองนำร่องบริหารงานแบบบูรณาการเพื่อพัฒนา CEO. มีวิสัยทัศน์ที่จะนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการควบคุมอาชญากรรม และแก้ไขปัญหาเสพติดให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม การฝึกอบรมและการสนับสนุนอุปกรณ์เทคโนโลยีจากส่วนกลางที่ผ่านมา มักประสบปัญหาหลาย ๆ อย่างเช่น ลำหลังไม่ทั่วถึง ไม่พอเพียง ไม่เหมาะสมกับหน่วยงานตามสภาพท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้อย่างแท้จริงและในที่สุดก็ไม่นำมาใช้หรือใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพตามที่ต้องการ เป็นต้น ดังนั้นเพื่อตอบสนองนโยบายและวิสัยทัศน์ดังกล่าว และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ในระดับท้องถิ่นได้ใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่เหมาะสมอย่างประหยัด และคุ้มค่ามากที่สุด ตำรวจภูธรจังหวัดลำปางซึ่งมีความพร้อมด้านสถานที่ บุคลากร และงบประมาณ จึงได้กำหนดความต้องการและพัฒนาอุปกรณ์ ตลอดจนพัฒนาเทคโนโลยีขึ้นมาเองโดยใช้แนวความคิดจากกิจการตำรวจต่างประเทศที่พัฒนาแล้ว ผสมผสานงานกับหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น ตลอดจนภาคเอกชนเพื่อดำเนินการจัดซื้อเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ เพื่อการประหยัดและมีความคุ้มค่าในการนำมาใช้อย่างเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นมากที่สุดตลอดจนการฝึกอบรม การใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ทางเทคโนโลยีดังกล่าวอย่างเป็นระบบต่อเนื่องจนมีทักษะและความชำนาญที่แท้จริง ฉะนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมขึ้นตามโครงการนี้

โครงการ การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่สายตรวจ (ภาคขยายผล) ของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำปาง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ตำรวจภูธรจังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์โครงการ

โครงการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหัวหน้า เจ้าหน้าที่สายตรวจของตำรวจภูธรจังหวัดลำปาง

โครงการฝึกอบรมเพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำด่านตรวจ , จุดตรวจ และจุดสกัดตำรวจภูธรจังหวัดลำปาง

โครงการฝึกอบรม เจ้าหน้าที่ชุดเจรจาต่อรอง ของตำรวจภูธรจังหวัดลำปาง

ตามโครงการที่อ้างอิงถึงซึ่งได้ดำเนินการฝึกอบรมเสร็จสิ้นแล้วและผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดลำปางได้มีนโยบายให้แต่ละสถานีตำรวจในสังกัด นำไปขยายผลฝึกอบรมขึ้นในแต่ละสถานี เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่สายตรวจ ประจำด่านตรวจหรือจุดตรวจต่าง ๆ มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่อย่างทั่วถึงและสามารถนำเอาความรู้ ทักษะต่าง ๆ ที่ได้จากการฝึกอบรม

ไปปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนั้นสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดลำปาง จึงได้จัดทำโครงการฝึกอบรมภาคขยายผลนี้ขึ้น โดยนำความรู้และทักษะที่ได้ จากการฝึกอบรม ตามโครงการที่อ้างถึงมาขยายผลในระดับสถานี

โครงการ ฝึกอบรมสตรีแกนนำชุมชนในการป้องกันภัยอาชญากรรม

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ฝ่ายงานป้องกันและปราบปราม สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำปาง

วัตถุประสงค์โครงการ

ปัญหาสตรีถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกระทำด้วยความรุนแรง หรือถูกคุกคามรูปแบบต่าง ๆ มีปรากฏอยู่ในทุกชุมชนของเทศบาลนครลำปาง และตำบลต่าง ๆ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวยังมีแนวโน้มที่สูงขึ้นดังนั้น เพื่อให้สตรีได้มีเทคนิคและทักษะที่ถูกต้องในการป้องกันตนเองจึงมีความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้มีความชำนาญการ ในด้านนี้จะจัดฝึกอบรมให้กับสตรีในรูปโครงการนี้

โครงการ ฝึกยุทธวิธีจับกุม และต่อสู้กับคนร้าย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สถานีตำรวจนครบาลบางเขน

วัตถุประสงค์โครงการ

ด้วยนโยบาย ตร.บช.น. และบก.น.2 ให้นำยุทธวิธีตำรวจพื้นฐาน (สิงหาคม 2539) เป็นแนวทางในการฝึกยุทธวิธีตำรวจและให้มีการฝึกทุกวันพุธ ดังนั้นเพื่อให้การฝึกบังเกิด ประโยชน์เป็นรูปธรรมชัดเจน และเพื่อพัฒนาการฝึกใช้เทคนิคต่าง ๆ ให้ถูกต้อง สามารถ นำไปใช้อย่างได้ผลแท้จริง จึงจำเป็นต้องมีการฝึกในรูปของโครงการขึ้น

ไอคิโดนอกจากจะมีประโยชน์กับวิชาพลศึกษาในแง่ที่สามารถนำมาเป็นรายวิชาเรียน ที่มีความสอดคล้องกันกับหลักปรัชญาพลศึกษา แล้วยังมีบทบาทกับสังคมไทย ซึ่งจะเห็นได้จาก หน่วยงานต่าง ๆ ที่จำเป็นจะต้องใช้ศิลปะการป้องกันตัวเพื่อระงับเหตุภัยต่าง ๆ หรือป้องกันตัว จากอันตราย โดยทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บน้อยที่สุดหรือกระทั่งไม่ได้รับบาดเจ็บเลย ซึ่งหน่วยงาน เหล่านี้ได้นำเอาวิชาไอคิโดเข้าไปในรูปแบบของการจัดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ให้กับประชาชน ทัวไปหรือบุคลากรในสังกัดจึงนับได้ว่าไอคิโดได้เพิ่มบทบาทและทำประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมด้วย

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการพัฒนาไอคิโดในประเทศไทย

จุดประสงค์ของการเผยแพร่ในประเทศไทย

คำถามเกี่ยวกับสาเหตุในการนำไอคิโด เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญในวงการไอคิโดประเทศไทยหลายท่าน และท่านได้ให้ความเห็นหลากหลาย สรุปเนื้อหาที่สำคัญได้ดังนี้

“เหตุผลคือทางสำนักงานใหญ่ในประเทศญี่ปุ่น ต้องการที่จะเผยแพร่วิชาไอคิโดให้เป็นที่รู้จักกันในประเทศไทยซึ่งปัจจุบันการต่อสู้ต่าง ๆ ได้เป็นการแข่งขันในเชิงกีฬาเสียส่วนใหญ่ เหลือแต่ไอคิโดอย่างเดียวที่ยังไม่มีการแข่งขันในเชิงของกีฬา เพราะการแข่งขันทำให้รู้สึกแบ่งแยกระหว่างผู้แพ้ผู้ชนะไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และอีกอย่างในประเทศไทยยังไม่มีผู้นำไอคิโดเข้ามาจึงอยากจะเอาแนวคิดปรัชญาการต่อสู้ไอคิโดมาสร้างประโยชน์ให้กับคนไทย”

“เหตุผลของการนำเอาไอคิโดเข้ามาฝึกในประเทศไทยนั้น เนื่องจากไอคิโดนั้นเป็นวิชาใหม่จึงมีการนำมาเผยแพร่ในประเทศไทย และอยากที่จะทำให้ไอคิโดมีความเจริญรุ่งเรืองเหมือน ๆ กับศิลปะป้องกันตัวชนิดอื่น และอีกอย่างคือ ลักษณะปรัชญาในวิชายังสามารถพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีความเป็นนักกีฬาอย่างแท้จริงไม่มีการเอาชนะ ทุกคนคือเพื่อนกันในไอคิโดจึงอยากจะนำเอาปรัชญาอย่างนี้มาเผยแพร่เพื่อเป็นประโยชน์”

“สาเหตุในครั้งแรกที่มีการเผยแพร่นั้น น่าจะมาจากเห็นว่าศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวชนิดอื่น ๆ ไม่คิดจะพัฒนาจิตใจของผู้ฝึกเท่าที่ควรแต่ไอคิโดนั้นเน้นจิตใจเป็นอย่างมาก ทุกคนที่ฝึกไอคิโดต้องมีจิตใจที่พร้อมที่จะให้อภัย ช่วยกันพัฒนาซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นเทคนิคและสิ่งที่อยู่ภายในพัฒนาความเป็นคนยิ่งขึ้นซึ่งเป็นสิ่งที่ดีจึงอยากจะเอาไอคิโดเข้ามาทำให้คนไทยรู้จักศิลปะการต่อสู้ที่เน้นการไม่เอาชนะซึ่งกันและกัน”

“ต้องการจะทำให้ไอคิโดเป็นที่รู้จักของคนไทยทั่ว ๆ ไปเหมือนกับศิลปะป้องกันตัวชนิดอื่น ๆ ของญี่ปุ่นซึ่ง ไอคิโดยังเป็นทางเลือกที่ดีสำหรับผู้ที่ต้องการจะป้องกันตัวอย่างเดียวไม่คิดที่จะโจมตีใครก่อนปรัชญาไอคิโดนั้นดีมากเป็นศิลปะการต่อสู้ที่อ่อนโยนไม่ทำใครก่อน”

“สาเหตุในการเผยแพร่นั้นมาจากไอคิโดเป็นการต่อสู้ที่นามหัตถกรรมที่ใช้แรงน้อยแต่สามารถที่จะทำให้คนที่เข้ามาโจมตีเรากระเด็นออกไปไม่ว่าจะมีขนาดของร่างกายใหญ่กว่าเรากก็ตามและไอคิโดเป็นศิลปะการออกกำลังกายของคน ฉะนั้นเมื่อเข้าไปอยู่ในคนก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่อยากจะเล่นและอยากจะเผยแพร่”

“มาจากการที่ได้ฝึกไอคิโดมานานและคิดว่าไอคิโดเป็นวิชาที่ดีเป็นวิชาที่สามารถพัฒนาคนได้หลายด้าน ด้วยประโยชน์ของวิชาเหล่านี้จึงอยากที่จะทำให้คนไทยมีโอกาสได้ฝึกเพื่อจะได้พัฒนาตนเองและนำเอาสิ่งที่ได้สอนไปสอนต่อ ๆ กันไป”

“เพราะอยากสอนไอคิโดให้กับคนไทยเพราะขณะที่สอนก็ต้องฝึกตัวเองด้วยปรับปรุงตัวเองในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิธีการสอน จิตใจ สมาธิ อีกประการหนึ่งไอคิโดเป็นวิชาที่ดีทำให้ใจสงบได้พัฒนาจิตใจได้ดีเกี่ยวกับเรื่องความอดทน ลดความทะเยอทะยานก้าวร้าวลดลง และเพิ่มความเชื่อมั่นขึ้นถ้าใครได้ฝึกจะทำให้ตนเองพัฒนา จึงอยากจะช่วยให้คนที่อยากพัฒนาตนเองโดยสอนไอคิโดให้เขา”

“ความต้องการที่จะสอนให้คนเป็นคนดีด้วยศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่สุภาพอ่อนโยน จึงคิดว่าไอคิโดเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ดี เพราะไอคิโดเป็นวิชาที่มีประโยชน์สำหรับผู้ที่ยังเรียนทุกเพศทุกวัยและจะเกือบทุกสาขาอาชีพเป็นวิชาที่จะปรับความสมดุลของพฤติกรรมที่สังคมต้องการ เช่น ความสามัคคี ความเมตตา ลักษณะความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ให้มีความเหมาะสมหรือลงตัวพร้อมที่จะอยู่ในสังคมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

“น่าจะเพราะวิชาที่ไม่ได้สอนเรื่องของการต่อสู้อย่างเดียวแต่นั่นเรื่องของจิตใจที่ดีงาม และเมื่อเรียนแล้วมันเกิดความรู้สึกที่อยากที่จะให้คนอื่นเขารู้อย่างที่เรารู้ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกับความไม่เอาชนะดูจะเป็นเรื่องที่ไปด้วยกันไม่ได้ แต่สำหรับไอคิโดแล้วมันทำได้ จึงเป็นความแตกต่างที่อยากจะทำให้คนอื่น ๆ ได้รู้จัก ศีลธรรมของการต่อสู้ของวิชาไอคิโด”

“ไอคิโดคือศิลปะการป้องกันความรุนแรงหรือสลายความรุนแรงเมื่อเปรียบเทียบกับศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวชนิดอื่นที่รู้จักก็จะเห็นว่าการที่เอาชนะกันแต่สำหรับไอคิโดนั้นจะทำให้ผู้ที่ป้องกันมีทางเลือกกว่าจะจบด้วยที่ไม่มีผู้ใดได้รับบาดเจ็บ หรือถึงขั้นจะทำให้เสียชีวิตเลยก็ได้ ซึ่งทางเลือกนี้ไอคิโดสอนให้เรารักคนอื่น แม้เขาจะปองร้ายเราเราก็ไม่ทำร้ายเขากลับ แม้สามารถทำได้ จึงอยากสอนไอคิโดให้กับผู้ที่สนใจ”

“เพื่ออยากที่จะให้ได้มีการพบปะของคนในสาขาอาชีพที่ต่างกันโดยใช้วิชาไอคิโดเป็นสื่อและอยากทำตัวให้มีประโยชน์ต่อสังคมช่วยเหลือสิ่งต่าง ๆ แก่ส่วนรวมคนที่เล่นไอคิโดเมื่อเล่นแล้วจะต้องสอนเป็น สาธิตเป็น และต้องเผยแพร่แนวคิดในวิชานี้ด้วย”

สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในประเด็นจุดประสงค์ของการเผยแพร่ในประเทศไทย พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่าผู้สอนไอคิโดนั้นมีจุดประสงค์ความต้องการอยากจะทำเอาปรัชญาการต่อสู้ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของไอคิโดซึ่งแตกต่างจากการต่อสู้ชนิดอื่นคือไม่ทำร้ายผู้อื่นก่อนไม่โจมตีเขาแม้กระทั่งโดนทำร้ายเพียงแต่ป้องกันตัวและไม่ทำให้เขาบาดเจ็บในขณะที่ป้องกันตัวด้วย จากความแตกต่างของปรัชญาการต่อสู้ ผู้สอนไอคิโดจึงอยากจะทำเอาปรัชญาและเทคนิควิธีป้องกันตัวที่สอดคล้องกับปรัชญาไอคิโดเผยแพร่ให้กับผู้อื่น ได้รู้จักวิธีการพัฒนาตนเองด้วยไอคิโด

การขยายตัวของสำนักฝึกไอคิโดในประเทศไทย

สำหรับคำถามเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการเปิดสอนไอคิโด ณ สำนักฝึกต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญในวงการไอคิโดประเทศไทย และท่านได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้

“ต้องการให้ประชาชนทั่วไปที่สนใจวิชาไอคิโดได้มีสถานที่ฝึกอย่างเป็นหลักเป็นแหล่งเป็นรูปธรรมมากขึ้นเช่นเดียวกับศิลปะป้องกันตัวชนิดอื่น ๆ เพื่อจะได้ออกกำลังกายโดยใช้วิชาไอคิโดฝึกจิตใจของผู้ฝึกตามปรัชญาการต่อสู้ของไอคิโด”

“การที่เปิดสำนักฝึกเป็นของตนเองขึ้นเพื่อยากสืบทอดเจตนารมณ์ปรัชญาไอคิโดตามที่เข้าใจให้กับผู้ที่สนใจได้เข้าใจให้ถูกต้องในปรัชญาไอคิโดที่แท้จริง”

“ไอคิโดแม้จะมีผู้รู้จักน้อยมากแต่ก็ยังไม่น้อยเสียจนว่ามีสถานที่ฝึกแห่งเดียวก็เพียงพอแก่นักไอคิโดทั่วประเทศ ยังต้องมีการเปิดสอนไอคิโดเพิ่มอีกและส่วนใหญ่ที่เปิดกันขึ้นก็เนื่องจากอยากจะมีสำนักฝึกเป็นของตัวเองเพื่อเผยแพร่วิชาและปรัชญาส่วนใหญ่มิได้คิดถึงเรื่องอื่นมากนัก”

“คิดว่าคงจะมาจากจำนวนปริมาณของผู้ฝึกเพิ่มมากขึ้นแต่สถานที่ฝึกยังมีอยู่น้อย ผู้ฝึกบางคนก็กระจ่ายตามที่ต่าง ๆ และต่อมามีผู้สนใจฝึกอยู่ต่างจังหวัดจึงมีการเปิดสอนขึ้นในต่างจังหวัดด้วย”

“จุดใหญ่ในการขยายตัวของสำนักฝึกนั้นมาจากการที่มีผู้สนใจไอคิโดมากและสถานที่ไม่เพียงพอกับความต้องการจึงทำให้มีการเปิดเพิ่มขึ้น แต่ในเรื่องของเงินนั้นนักไอคิโดหรือครูส่วนใหญ่ไม่ได้สนใจอะไรมากนักเพราะต้องการที่จะฝึกคนให้เล่นไอคิโดให้มาก ๆ”

“จริง ๆ แล้วถือว่าไอคิโดมีการขยายตัวช้ามาก ฉะนั้นปัจจัยในการขยายตัวจึงมาจากเนื้อหาของวิชาเองเพียงอย่างเดียวเพราะไอคิโดเป็นศิลปะป้องกันตัวสำหรับทุกคน ใคร ๆ ก็สามารถเล่นได้เด็กเล่นกับผู้ใหญ่ได้ คนตัวใหญ่ฝึกกับตัวเล็กได้ คนที่เริ่มจะฝึกส่วนมากจะมองจากตรงนี้ และทำให้มีผู้สนใจเพิ่มขึ้นแน่นอนจะต้องมีการเปิดสถานที่ฝึกตามมาเช่นกัน”

“ไอคิโดเป็นศิลปะป้องกันตัวที่ดีจากทั้งร่างกายและจิตใจ ด้วยประโยชน์ตรงนี้ในการที่จะมีสมาคมไอคิโดเป็นสถานที่ฝึกเพียงแห่งเดียวคงจะยังไม่พอ จึงต้องมีการเปิดสถานที่ฝึกเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม”

“ปัจจุบันมีการเปิดเพิ่มมากขึ้นแต่ที่จริงแล้วคิดว่ายังน้อยอยู่ แต่เปิดกันขึ้นส่วนใหญ่เกิดจากการที่จะต้องเผยแพร่วิชาและเรื่องของคุณธรรมที่ถูกต้องในทิศทางของไอคิโด ปัจจัยจากเรื่องอื่น ๆ ไม่น่าจะมีผลเกี่ยวข้องกับการมีสถานที่ฝึกเกิดขึ้นมากนัก”

“น่าจะเป็นตัวเนื้อวิชาที่เป็นศิลปะจริง ๆ ไม่ได้เป็นกีฬา เมื่อได้เห็นจะเกิดความประทับใจในการใช้ศิลปะโอคิโดในการป้องกันตัว ด้วยจุดเด่นเหล่านี้จึงทำให้มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น”

“คิดว่าส่วนหนึ่งมาจาก การแพร่ระบาดของวัฒนธรรมความรุนแรง อิทธิพลที่พูดถึงนี้มาจากสื่อต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเราที่พยายามจะแสดงให้เห็นถึงชัยชนะด้วยการใช้ความรุนแรง ซึ่งคนที่ไม่เข้าใจไปรับวัฒนธรรมตรงนั้นมาก็จะอยากทำอยากเป็นผู้ชนะ และเมื่อมีมากขึ้นก็ทำให้เกิดการขยายตัว นิยมฝึกศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวเพิ่มมากขึ้นจนเกิดการขยายตัวของสถานที่ฝึกต่าง ๆ”

“โอคิโด เป็นศิลปะป้องกันตัวที่สนุกและมีประสิทธิภาพในการใช้งาน คือออกแรงเพียงนิดเดียวแต่สามารถที่จะทำให้ผู้ที่มาทำร้ายเรากระเด็นออกไปด้วยประสิทธิภาพตรงนี้ จึงคิดว่ามีคนสนใจมากขึ้นเรื่อย ๆ และจึงเปิดสถานที่ฝึกเพื่อสนองความต้องการตรงนี้ มากขึ้นสรุปแล้วมาจากความมหัศจรรย์ของวิชาเอง”

ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นต่อการขยายตัวของสำนักฝึกโอคิโดในประเทศไทยว่า การขยายตัวของสำนักฝึกนั้นมาจาก ปริมาณผู้สนใจในวิชาโอคิโดมีมากขึ้นจึงจำเป็นต้องมีการเปิดสถานที่ฝึกเพื่อรองรับต่อความต้องการของผู้ที่ต้องการจะฝึกโอคิโด

แต่ปัจจัยส่วนลึกที่ทำให้มีการเพิ่มจำนวนปริมาณผู้ฝึกนั้นมาจาก เนื้อหาเทคนิคการต่อสู้ที่ไม่ต้องใช้กำลังกายมาก สามารถเล่นได้แม้มีความแตกต่างกันในเรื่องของเพศ วัย และความแข็งแรงของร่างกาย ซึ่งเป็นจุดที่น่าสนใจสำหรับผู้ที่ได้พบเห็นซึ่งมีผลต่อการขยายของสำนักฝึก

แนวความคิดในการเผยแพร่โอคิโดในประเทศไทย

เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเผยแพร่โอคิโดในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ สัมภาษณ์นายกสมาคมโอคิโดประเทศไทย และอาจารย์สอนโอคิโดจากสถานฝึกโอคิโดต่าง ๆ แล้วนำมาสรุปได้ความเห็นดังต่อไปนี้

จากคำถามเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนางานโอคิโดในประเทศไทย ผู้เชี่ยวชาญใน วงการโอคิโดประเทศไทยได้ให้ความเห็นไว้หลากหลายแง่มุม ดังนี้

“ต้องพยายามไม่ให้เข้าสู่ระบบการค้าเพื่อหากำไรมากเกินไปเพราะอาจทำให้มีการพัฒนาเป็นการแข่งขันเอาแพ้เอาชนะกันจนลืมปรัชญาของการไม่แข่งขัน และอยากให้มีการ เติบโตของโอคิโดแบบธรรมชาติ ค่อย ๆ เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องตามปรัชญาโอคิโดก็เท่านั้น คิดว่าพัฒนาแล้ว”

“จะต้องตั้งเป็นสหพันธ์โอคิโดขึ้นมาในประเทศโดยการรวมตัวของสถานที่ฝึกใน มหาวิทยาลัยต่าง ๆ สถานศึกษาที่มีการฝึกโอคิโดมีการทำการคัดเลือกผู้สอนที่มีความสามารถ ในการเป็นครูไม่ทำให้เด็กก้าวร้าว และรู้วิธีการสอนพลศึกษา จากนั้นให้ครูที่มีความเหมาะสม

ด้านการสอนพื้นฐาน ได้อบรมสั่งสอนก่อน จากนั้นพิจารณาจากการพัฒนาจึงมีการเลื่อนชั้นขึ้นไปเรียนกับครูผู้อาวุโสที่สอนเทคนิคขั้นสูงต่อไป”

“คิดว่าอยากให้ไอคิโดเป็นการกระจายการฝึกไปทั่วประเทศไทยโดยเฉพาะในสถานศึกษาต่าง ๆ และในทุกจังหวัด ควรมีสถานที่ฝึกในแต่ละจังหวัดซึ่งเป็นศูนย์ประจำจังหวัด ส่วนระบบการบริหารงานมีสมาคมไอคิโดเป็นศูนย์กลางในประเทศไทย คือในทุกจังหวัดจะขึ้นตรงต่อสมาคมไอคิโดเพียงแห่งเดียว ส่วนสมาคมไอคิโดจะเป็นผู้ติดต่อสำนักงานใหญ่ไอคิโดที่ประเทศญี่ปุ่นเอง และในแต่ละปีจะมีการจัดการฝึกพร้อมขึ้น โดยเชิญอาจารย์จากสมาคมไอคิโดประเทศไทย เป็นผู้มาสาธิต”

“ครูพลศึกษาที่สอนไอคิโด ควรมีความรู้ในวิชาไอคิโดอย่างแท้จริงเพราะครูพลศึกษาถือว่าหน้าที่โดยตรงในการเผยแพร่ศิลปะนี้ ต้องชี้แจงให้ผู้บริหารเข้าใจถึงประโยชน์ต่าง ๆ ของไอคิโด ต้องมีการประชาสัมพันธ์ที่เป็นรูปแบบไม่ว่าจะเป็นทางโทรทัศน์ หนังสือ นิตยสารต่าง ๆ”

“การต่อสู้ป้องกันตัวนั้นเป็นกิจกรรมที่หนักและมีความอันตรายหรือบางคนมองว่าเป็นเรื่องของการใช้กำลังเพียงอย่างเดียวจึงทำให้มีผู้สนใจน้อยลงซึ่งจะทำให้การต่อสู้มีความเจริญได้ก็คือมีการนำเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนเช่นโรงเรียนมัธยมเพราะในโรงเรียนมีผู้เรียนมาก ทำให้มีผู้รู้จักวิชาไอคิโดเพิ่มมากขึ้น สำหรับประชาชนทั่วไปนั้นบางคนก็ยังต้องทำงาน ทำให้ต้องเลิกฝึกหรือไม่มีโอกาสรู้จักวิชาไอคิโดเลย ฉะนั้นถ้ายังมุ่งที่เผยแพร่ให้กับประชาชนทั่วไปเพียงอย่างเดียวก็จะทำให้ไอคิโดไม่พัฒนาเท่าที่ควร”

“ต้องพยายามส่งเสริมผู้ที่มีความตั้งใจจริงที่จะฝึกไอคิโดที่จะนำไปประกอบอาชีพ ทุกวันนี้ทางสมาคมไอคิโดประสบปัญหาเกี่ยวกับปริมาณของครูฝึกวิชาไอคิโดที่ทางสมาคมอนุญาตให้สอนมีจำนวนน้อย แนวทางก็คือว่าต้องเพิ่มปริมาณของครูสอนไอคิโดที่มีความรู้ความสามารถให้มากขึ้น”

“ต้องทำให้ทุกคนที่เรียนไอคิโดเข้าใจในแนวทางเดียวกันและถูกต้องเพราะไอคิโดเป็นวิชาที่ดีทั้งข้างในและข้างนอก เมื่อทุกคนที่เรียนเข้าใจแล้ว และสนใจอยากเปิดสถานที่เป็นของตัวเองทางสมาคมก็จะส่งเสริม”

“น่าจะนำเอาวิชาไอคิโดเข้าไปสอนให้กับครูพลศึกษาในโรงเรียนเพราะครูพลศึกษานั้นถือว่ามีความชำนาญอย่างยิ่งในโรงเรียน อีกแนวทางหนึ่งก็คือการนำเอาออกแสดงให้กับประชาชนทั่วไปได้รู้จักกันอย่างทั่วถึง โดยทางสื่อโทรทัศน์ นิตยสารต่าง ๆ”

“จัดให้มีการฝึกพร้อมของสำนักฝึกต่าง ๆ และแต่ละแห่งก็ทำการสาธิตให้กับสถานที่ฝึกแห่งอื่นชมซึ่งเป็นการแสดงประสิทธิภาพในการฝึกของแต่ละแห่ง และอีกทางคือไอคิโดไม่จำเป็นต้องมีสมาชิกมากแต่ในจำนวนที่มีอยู่ต้องฝึกอย่างจริงจังไม่มุ่งเน้นที่คำตอบแทนใด ๆ

ทั้งสิ้น และควรจะมีการเผยแพร่ทางสื่อบ้าง แต่โดยสรุปแล้วจะต้องค่อย ๆ เติบโตแต่เติบโตอย่างมั่นคง”

“แนวความคิดที่อยากจะทำการเอาวิชาไอคิโดเข้าไปสู่เยาวชนเด็กเล็ก ๆ เด็กประถมศึกษา และปลูกฝังค่านิยมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ความรุนแรง”

“คิดว่าต้องเป็นการสาธิตให้คนที่ไม่รู้จักได้รู้จักมากขึ้น โดยทางสื่อโทรทัศน์น่าจะดีที่สุด แนวทางที่น่าจะดีเหมือนกันคือ การนำเอาเข้าไปสอนเด็กในโรงเรียนในวิชาพลศึกษาตั้งแต่ยังเด็ก”

แนวความคิดในการเผยแพร่ของผู้สอนไอคิโดในประเทศไทยซึ่งมีความคิดที่จะเผยแพร่ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การเผยแพร่เข้าสู่ระบบการศึกษา ควรที่จะนำเข้าสู่ระบบการศึกษาหลักสูตรพลศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษาและปลูกฝังค่านิยม ที่ไม่ใช่ความรุนแรงให้กับผู้เรียนได้ เข้าใจวิชาไอคิโดให้ถูกต้อง และมีการพัฒนาครูพลศึกษาที่มีบทบาทในการสอนไอคิโดมากขึ้น โดยทำให้ครูได้เข้าใจปรัชญาการต่อสู้ไอคิโดเพื่อที่จะทำการสอนให้กับผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

การเผยแพร่ให้กับประชาชนทั่วไป โดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ นิตยสาร และจัดการสาธิตไอคิโด ตามโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ

การเผยแพร่โดยการก่อตั้งองค์กรในรูปแบบสหพันธ์ไอคิโดขึ้นภายในประเทศจากการรวมตัวของสถานศึกษาที่มีการสอนไอคิโดขึ้นและสร้างครูที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการสอนพลศึกษามาสอนไอคิโดด้วย หรือมีการกระจายการฝึกไปยังต่างจังหวัด และสร้างศูนย์ฝึกขึ้นในแต่ละจังหวัด และทุกแห่งนั้นขึ้นตรงต่อสมาคมไอคิโดแห่งประเทศไทย

การเผยแพร่โดยทำให้การสอนไอคิโดเป็นอาชีพขึ้นมาและมีการเปิดสถานที่ฝึกเพื่อรองรับครูสอนเหล่านั้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผล

จากการศึกษาและรวบรวมเกี่ยวกับพัฒนาการไอคิโดในประเทศไทย และแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการไอคิโดที่ผ่านมาไอคิโดได้เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2504 แต่การแพร่หลายในประเทศไทยยังไม่เป็นที่รู้จักมากนักยังมีการฝึกวิชาไอคิโดกันอยู่ในวงจำกัดเฉพาะกลุ่ม ทั้งที่ไอคิโดเองนั้นเป็นวิชาที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงทำการ ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลต่างๆของพัฒนาการไอคิโดในประเทศไทยเพื่อเพิ่มแหล่งข้อมูลศึกษาทางเอกสารวิชาการในด้านต่าง ๆ สำหรับผู้ที่สนใจ

สถานที่ฝึกไอคิโด ในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นการฝึกในสถานศึกษา ส่วนสถานที่ฝึกที่เป็นของเอกชนยังมีอยู่น้อยมาก การฝึกในสถานศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของวิชาพลศึกษาและชมรม นอกเหนือจากวิชาบังคับแล้วการฝึกในชมรมนั้นฝึกกันเองอยู่ในเฉพาะกลุ่มที่สนใจจริง ๆ ในหน่วยงานราชการนั้นมีการฝึกกันอยู่บ้างแต่ก็ไม่แพร่หลายนัก สถานที่ฝึกของเอกชนนั้นมีอยู่เพียงไม่กี่แห่งและยังขาดซึ่งความทันสมัยและการประชาสัมพันธ์ที่ดีจึงทำให้ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรส่วนหนึ่งนั้นมาจากผู้ที่เปิดสอนไอคิโดจะเปิดขึ้นจากมีจิตใจที่รักในเนื้อหาและปรัชญาการต่อสู้ของไอคิโดเท่านั้น ไม่ได้เปิดขึ้นมาเพื่อหวังผลกำไรใด ๆ ทั้งสิ้นจึงไม่สนใจด้านการตลาด

พัฒนาการหนังสือตำราไอคิโดในประเทศไทย จากที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจรวบรวมหนังสือตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิชาไอคิโดที่เป็นภาษาไทยหรือมีการแปลจากภาษาต่างประเทศพบว่าหนังสือที่เป็นภาษาไทย มีอยู่ไม่มากนัก หนังสือส่วนใหญ่ผู้เรียบเรียงจะเป็น นักวิชาการในสถานศึกษา และตำราส่วนใหญ่จะมีการพิมพ์ซ้ำน้อยมาก ได้แก่

1. ไอคิโดเบื้องต้น เรียบเรียงโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นำชัย เลวลัย เมื่อปี พ.ศ. 2531

2. ศิลปะการป้องกันตัว (Self defense) เรียบเรียงโดย รองศาสตราจารย์สุนทร แม้นสงวน เมื่อปี พ.ศ. 2533

3. ไอคิโด เรียบเรียงโดย รองศาสตราจารย์ ดร. ประพัฒน์ และ ยุวดี ลักษณะพิสุทธิ์ เมื่อปี พ.ศ. 2537

4.. เอกสารฉลองครบรอบ 30 ปี นายกสมาคมไอคิโดประเทศไทย เรียบเรียงโดย สมาคมไอคิโดประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2537 (30th Anniversary Mr. Motohiro Fukakusa In Thailand)

5. เอกสารคำสอนวิชาไอคิโด เรียบเรียง โดยรองศาสตราจารย์ปรีชา ตันจริยานนท์
เมื่อปี พ.ศ. 2541

6. หนังสือ เอกสารคู่มือฉลองครบรอบ 40 ปี สมาคมไอคิโดประเทศไทย โดย
รวบรวม สมาคมไอคิโดประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2546 (Aikido 40th Anniversary Bangkok
Thailand) ส่วนที่เป็นหนังสือแปลจากภาษาต่างประเทศนั้นไม่ปรากฏว่ามีการแปลหนังสือไอคิโด
เป็นภาษาไทย

การฝึกไอคิโดในประเทศไทย ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปมากนักเกี่ยวกับเนื้อหา
การฝึกยังเป็นท่าเทคนิคที่มีการฝึกกันอยู่แล้วในอดีต พัฒนาการการฝึกไอคิโดในประเทศไทย
ในอดีตจนถึงปัจจุบันจากยุคเริ่มแรกที่จะเห็นได้ชัดถึงการพัฒนา คือ มีการกำหนดให้มีการสอบ
เลื่อนสายและมีมาตรฐานการสอบที่มีลำดับชัดเจน ส่วนเรื่องกฎระเบียบต่าง ๆ ในการฝึกและ
การสอบของสมาคมไอคิโดประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อย ส่วนใหญ่เป็นเรื่อง
รายละเอียดกฎข้อบังคับเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นมาตรฐานยิ่งขึ้น

บทบาทของไอคิโดต่อสังคมไทย วิชาไอคิโดนอกจากจะมีประโยชน์ต่อการพลศึกษา
และการออกกำลังกายปัจจุบันไอคิโดได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทยในการช่วยพัฒนาสังคม
โดยหน่วยงาน ที่มีหน้าที่ต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ได้นำเอาวิชาไอคิโดไปใช้ประโยชน์ใน การทำ
หน้าที่ของหน่วยงานนั้นต่อสังคม ซึ่งโครงการต่าง ๆ มีดังนี้

1. โครงการแต่งไม้งามด้วยหนามคม
2. โครงการสัมมนาเรื่องความรุนแรงต่อสตรี
3. โครงการฝึกชิงตัวประกันในระดับการใช้กำลังต่ำถึงปานกลาง
4. โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องแนวทางการช่วยเหลือผู้ที่พยายามฆ่าตัวตาย
5. โครงการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมเทคนิคและพัฒนาเทคโนโลยีทางยุทธวิธีตำรวจภูธร

จังหวัดลำปาง ประจำปีงบประมาณ 2546

6. โครงการการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่สายตรวจ (ภาคขยายผล)
ของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำปาง

7. โครงการฝึกอบรมสตรีแกนนำชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม
8. โครงการฝึกยุทธวิธีจับกุมและต่อสู้กับคนร้าย

ความสำคัญของวิชาไอคิโดต่อการพัฒนาเข้าสู่หลักสูตรพลศึกษา จากการศึกษาผู้วิจัย
พบว่า วัตถุประสงค์ในการสอนไอคิโดของสมาคม มีความสอดคล้องกับวิชาพลศึกษา และการศึกษา
ของประเทศ ดังต่อไปนี้

เสริมสร้างพลานามัยให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ
เสริมสร้างบุคลิกภาพในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

ฝึกจิตใจให้มั่นคงและรักความยุติธรรม
 ให้มีความสุขพออ่อนโยนและมีน้ำใจนักกีฬา
 ให้รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบและการร่วมมือระหว่างกัน
 เสริมสร้างความสามัคคีระหว่างกัน
 ปลุกฝังมารยาทและศีลธรรมอันดีงาม
 ให้มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ และอดทน
 ปลุกฝังนิสัยและความประพฤติที่ดีงามแก่เยาวชน
 นำเอาวิชา ไอคิโด ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
 ฝึกให้เป็นผู้รักสันติ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

แนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทต่อการพัฒนาวงการไอคิโด จากการสัมภาษณ์
 อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญสอนไอคิโด ตามสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย ผู้วิจัยได้กำหนด ประเด็น
 หลักในการศึกษารวบรวมไว้สามประเด็น คือ

1. จุดประสงค์ของการเผยแพร่ในประเทศไทย
2. การขยายตัวของสำนักฝึกไอคิโดในประเทศไทย
3. แนวความคิดในการเผยแพร่ของนายกสมาคมไอคิโดประเทศไทยและผู้สอน

ไอคิโดตามสถานที่ต่าง ๆ

จุดประสงค์ในเผยแพร่ในประเทศไทยมาจากการต้องการที่เผยแพร่ปรัชญาการต่อสู้ที่
 เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของไอคิโดผู้สอนไอคิโด ซึ่งแตกต่างจากการต่อสู้ชนิดอื่นคือไม่ทำร้ายผู้อื่น
 ก่อน ไม่โจมตีเขาแม้กระทั่งโดนทำร้ายเพียงแต่ป้องกันตัวและไม่ทำให้เขาบาดเจ็บในขณะ
 ป้องกันตัวด้วย ผู้สอนไอคิโดจึงอยากจะเอาปรัชญาและเทคนิควิธีป้องกันตัวดังกล่าวไปเผยแพร่
 ให้กับผู้อื่น เพื่อพัฒนางานต่อไป

การขยายตัวของสำนักฝึกไอคิโดในประเทศไทย ปัจจัยในการขยายตัวของสำนักฝึก
 ไอคิโดในประเทศไทยพบว่า มีรากฐานมาจากสาเหตุดังนี้คือ

สื่อทางโทรทัศน์ที่เสนอเรื่องราวการต่อสู้ในรูปแบบต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อ
 การขยายตัวของจำนวนผู้เรียน และเป็นตัวแปรให้การขยายตัวของสำนักฝึกตามมา

นักไอคิโดที่มีความชำนาญความรู้ความสามารถในวิชา อยากที่จะเปิดสำนักฝึก
 ไอคิโดเป็นของตัวเอง

เนื้อหาวิชาที่น่าสนใจสามารถฝึกร่วมกันได้ทุกเพศทุกวัย และเทคนิควิชาที่อาศัยแรง
 เพียงน้อยแต่สามารถป้องกันตัวได้ และผู้ที่ยังไม่เคยรู้จักมาก่อนเมื่อมีโอกาสได้รู้จักก็มีความ
 สนใจ จึงได้มีการเปิดสถานที่ฝึกเพิ่มเติม

แนวความคิดของนายกสมาคมไอคิโดแห่งประเทศไทยและผู้สอนไอคิโด ตามสถานที่
 ต่าง ๆ เกี่ยวกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาวงการไอคิโด ควรจะใช้วิธีการต่อไปนี้

การเผยแพร่ให้กับประชาชนทั่วไป โดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ นิตยสาร และจัดการ สาธิตไอคิโด ตามโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ

การเผยแพร่โดยการก่อตั้งองค์กรในรูปแบบสหพันธ์ไอคิโดขึ้นภายในประเทศ จาก การรวมตัวของสถานศึกษาที่มีการสอนไอคิโดขึ้น และสร้างครูที่มีความรู้ความสามารถทางด้าน การสอนพลศึกษามาสอนไอคิโดด้วย หรือมีการกระจายการฝึกไปยังต่างจังหวัดและสร้างศูนย์ ฝึกขึ้นในแต่ละจังหวัด และทุกแห่งนั้นขึ้นตรงต่อสมาคมไอคิโดประเทศไทย

การเผยแพร่โดยทำให้การสอนไอคิโดเป็นอาชีพขึ้นมาและมีการเปิดสถานที่ฝึกให้ มากขึ้นเพื่อรองรับครูสอนเหล่านั้น

อภิปรายผล

สถานที่ฝึก ปริมาณการเปิดสำนักฝึกไอคิโดในประเทศเมื่อเทียบกับระยะเวลาที่ ไอคิโดได้เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย ถือว่าการขยายตัวช้ามาก เหตุผลมาจากจำนวนปริมาณ อาจารย์และผู้ที่มีความสามารถที่จะเป็นอาจารย์สอนไอคิโดได้ยังมีอยู่น้อย ทำให้ขาดผู้สอนและ ไม่สามารถเปิดสอนได้ และสถานที่ฝึกของเอกชนส่วนใหญ่ที่เปิดสอนไอคิโด เป็นลักษณะของ การเรียนการสอนป้องกันตัวไอคิโดโดยเฉพาะ ต้องใช้งบประมาณสูงและไอคิโดไม่สามารถแข่งขัน ได้จึงทำให้ไม่สามารถสร้างชื่อเสียงได้มากนัก ฉะนั้นการเปิดสอนจึงเสี่ยงต่อการขาดทุน

พัฒนาการหนังสือตำราไอคิโดในประเทศไทย เป็นผลสืบเนื่องมาจากการจำนวน ผู้ฝึกที่มีอยู่น้อย จึงทำให้มีผู้ที่สนใจที่ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาวิชาไอคิโดจากตำราน้อย หนังสือที่มี อยู่ก็จะเป็นในลักษณะ เอกสารทางวิชาการเพื่อใช้ประกอบการสอนเท่านั้นหรือไม่ก็หนังสือที่ พิมพ์ขึ้นมาเนื่องในโอกาสพิเศษของสมาคมไอคิโด และเนื้อหาส่วนใหญ่ก็ไม่มี ความแตกต่างกัน มากนักในแต่ละครั้งที่พิมพ์ ส่วนหนังสือที่แปลจากต่างประเทศนั้นยังไม่มีปรากฏว่ามีผู้ใดแปลไว้

การฝึกไอคิโดในประเทศไทย จากการศึกษาค้นคว้าถึงระเบียบวิธีการฝึกไอคิโดนั้น ยังไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปมากนักเพราะวิชามีการระบุเนื้อหาวิชาที่ชัดเจนจึงทำให้ง่ายต่อการ ฝึกและจัดระเบียบการฝึกตามขั้นตอนอยู่แล้ว

เรื่องกฎระเบียบข้อบังคับในการสอบเลื่อนชั้นสายนั้นมาจากความต้องการที่จะให้เกิด ความเป็นมาตรฐานและความเป็นระเบียบแบบแผนจึงมีการกำหนดกฎระเบียบขึ้นในการสอบ แต่ละครั้ง

แนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทต่อการพัฒนาวงการไอคิโด จากการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญในวงการไอคิโดที่มีบทบาทต่อการพัฒนาผู้วิจัยพบว่า จุดประสงค์ในการเผยแพร่ใน ประเทศไทยนั้นที่มาจากการทำให้คนไทยได้รู้จักไอคิโดในแง่ของปรัชญาการต่อสู้ในแบบของ ไอคิโดเท่านั้น ผู้ที่สอนไอคิโดไม่ได้มีความต้องการที่นอกเหนือไปกว่านี้ จึงเป็นเรื่องยากที่จะ ทำให้วงการไอคิโดพัฒนา เพราะสังคมปัจจุบันผู้ฝึกส่วนใหญ่ที่ฝึกศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

นอกจากจะเอาไว้สำหรับป้องกันตัวออกกำลังกายและยังต้องการความมีชื่อเสียงและสิ่งที่จะนำมาซึ่งชื่อเสียงนั้นจะต้องมีการแข่งขันกันแต่ในความจำกัดที่ไม่สามารถทำให้เป็นการแข่งขันจึงทำให้การพัฒนาเติบโตได้ช้า

การขยายตัวของสำนักฝึกไอคิโดในประเทศไทย ประเด็นนี้กล่าวได้ว่าสำนักฝึกไอคิโดขยายตัว เพื่อรองรับปริมาณของผู้สนใจที่เพิ่มขึ้น แต่รากฐานของปัจจัยหลักที่จะทำให้มีปริมาณผู้สนใจเพิ่มขึ้นคือการเผยแพร่และวิธีการเผยแพร่ ไม่ว่าจะเป็นการนำเข้าสู่วิชาพลศึกษา การแสดงเรื่องราวและวิธีการต่อสู้ป้องกันตัวไอคิโดทางสื่อต่าง ๆ และการสาธิตตามโอกาสต่าง ๆ การตั้งองค์กรหรือสหพันธ์เผยแพร่โดยเฉพาะ การเร่งผลิตผู้สอนและพัฒนาผู้สอน ดังนั้นสำนักฝึกจะมีการขยายตัวมากหรือน้อยจึงขึ้นอยู่กับวิธีการที่จะทำให้ไอคิโดเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับและมีผลต่อการขยายตัวตามมา

แนวความคิดในการเผยแพร่ของนายกสมาคมไอคิโดแห่งประเทศไทยและผู้สอนไอคิโดตามสถานที่ต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงการพัฒนาเข้าสู่ระบบการแข่งขันในเชิงกีฬา ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่จึงเลือกวิธีการในการที่จะทำให้ไอคิโดยังสามารถดำรงอยู่ในประเทศไทยต่อไป ด้วยการนำเข้าสู่ระบบการศึกษา ซึ่งเริ่มมีการดำเนินการบ้างแล้วถึงแม้จะยังไม่เต็มรูปแบบนัก ส่วนการก่อตั้งเป็นสหพันธ์ยังไม่มีเริ่มขึ้น ยังเป็นแนวคิดในการพัฒนาของผู้เชี่ยวชาญบางท่านอยู่

บทบาทของไอคิโดต่อสังคมไทย จากโครงการที่หน่วยงานราชการต่าง ๆ นำเอาไอคิโดเข้าไปทำประโยชน์กับเด็กและเยาวชน ตลอดจนพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในลักษณะของโครงการต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าไอคิโดนั้นในปัจจุบันมีบทบาทต่อการพัฒนาสังคมเป็นอย่างดี

ความสำคัญของวิชาไอคิโดต่อการพัฒนาเข้าสู่หลักสูตรพลศึกษา วัตถุประสงค์ในการสอนไอคิโดของสมาคมไอคิโดซึ่งยึดถือเป็นจุดมุ่งหมายในการสอนไอคิโดในประเทศไทยมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับวิชาพลศึกษา ในด้านปรัชญาพลศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ และความมุ่งหมายของสูตรพลศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงทำให้เป็นที่ชัดเจนในเรื่องของวัตถุประสงค์การสอนไอคิโดและทำให้วิชาไอคิโดสามารถนำเข้าสู่หลักสูตรพลศึกษา แม้จะไม่ได้เป็นกีฬาเพื่อการแข่งขันก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เป็นการศึกษาวิจัย ที่ต้องใช้เวลาและความละเอียดรอบคอบของข้อมูลที่จะนำมาศึกษา ดังนั้นผู้ที่ทำการวิจัยในลักษณะนี้ควรมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่จะทำการศึกษาค้นคว้าและมีเวลาในการศึกษามากพอสมควร พัฒนาการวิชาไอคิโดนั้นยังมีความน่าสนใจในอีกหลายแง่มุมที่จะทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยในการวิจัยรูปแบบอื่น

2. การวิจัยครั้งนี้ ได้รวบรวมเกี่ยวกับพัฒนาการไอคิโดในประเทศไทยเพื่อเป็นเอกสารทางวิชาการไว้สำหรับอ้างอิง หรือศึกษาสำหรับผู้สนใจวิชาไอคิโดเกี่ยวกับรายละเอียดแง่มุมต่าง ๆ แต่สิ่งที่ยังขาดเกี่ยวกับวงการไอคิโดนั้นคือหนังสือที่เป็นภาษาไทยยังมีอยู่น้อยมาก อีกประการหนึ่งหนังสือตำราที่มีการแปลจากภาษาต่างประเทศยังไม่มีผู้ใดแปลขึ้น ดังนั้นหากเป็นไปได้สำหรับผู้ใดที่มีความสามารถทางด้านภาษาและความเข้าใจในวิชาไอคิโดถ้าได้ทำการแปลขึ้นนั้นจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาและศึกษาค้นคว้าสำหรับผู้สนใจทั่วไปเป็นอย่างมาก

3. เกี่ยวกับการเผยแพร่และดำรงรักษาวิชาไอคิโดไว้ ในเมื่อวิชาไม่สามารถจะทำให้เป็นการแข่งขันในเชิงกีฬาได้ควรจะต้องให้มีการประกวด สำหรับผู้ฝึกไอคิโดอย่างถูกต้องตามเทคนิคและมีระเบียบแบบแผนของทักษะที่ถูกต้อง ราบรื่น และสวยงาม

4. ควรมีการพัฒนาสถานที่ฝึกแต่ละแห่งให้มีความทันสมัยสะดวกสบายและเร่งการขยายตัวของสำนักฝึกต่าง ๆ ให้มีมากขึ้นทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

5. ควรมีการประชุมประจำปีและจัดกิจกรรมการฝึกทั่วประเทศ เป็นประจำทุกปี เพื่อสรุป หรือ แก้ปัญหาและหาแนวทาง เพื่อพัฒนาไอคิโดให้ได้รับความนิยมและมีผู้ฝึกมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การกีฬาแห่งประเทศไทย สำนักงานกฤษฎีกา (2545). แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2545 - 2549. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2544). นิยามคำศัพท์กีฬา. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2546). หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- จรวบ แก่นวงษ์คำ. (2517). หลักพลศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุนทรภกิจการพิมพ์.
- ถนนอมวงศ์ กรุณพันธ์. (2525). พัฒนาการของพลศึกษาในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2325-2525 วิทยานิพนธ์ ค.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- นำชัย เลวลย์. (2531). ไอคิโดเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุญมา พินางม. (2520). เอกสารคำสอนวิชา พล. 376. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2544). หลักสูตรพลศึกษาปริญญาตรี ภาควิชาพลศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2520). คู่มือหลักสูตรปริญญาตรีพลศึกษา ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ประโยชน์ เจริญรัตน์. (2518 ก). ไทยยุทธ. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยยุทธแห่งประเทศไทย. ม.ป.พ.
- _____. (2518ข). มวยไทยโบราณมรดกไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยยุทธแห่งประเทศไทย.
- _____. (2518ค). ยุทธศิลป์การต่อสู้ไทยโบราณ. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยยุทธแห่งประเทศไทย.
- ปรีชา ดันจรรย์นธ์. (2541). เอกสารคำสอนวิชาไอคิโด. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประนัย จันทประดิษฐ์. (2524). บทบาทของสมาคมกีฬาสมัครเล่นแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2510 - 2522. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประกาศสมาคมไอคิโดประเทศไทย. (2546). ระเบียบการขอสอบ. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ประพัฒน์, ยุวดี ลักษณะพิสุทธ์. (2537). ไอคิโด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

- ฟอง เกิดแก้ว. (2520). *การพลศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิทักษ์อักษร.
- ภารดี มหาขันธ์. (2518). *การปฏิรูปทหารในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*.
 ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มยุรี ศุภวิบูลย์. (2519). *อิทธิพลของการเมืองที่มีต่อการพลศึกษาและการกีฬาในประเทศไทย
 ระหว่างปี พ.ศ. 2475-2516*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ :
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. (2541). *หลักสูตรพลศึกษา 1*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ
 ศึกษาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุรพงศ์ สุขวิบูลย์. (2546, พฤศจิกายน - ธันวาคม). ทาเคตะ โซคาคุ ตำนานไดโตะริวไอคิ
 จิตสุแห่งยุคปัจจุบัน, นิตยสาร *Siam combat*. 1(1) : 46.
- สมาคมไอคิโดประเทศไทย. (2537). *ไอคิโดประเทศไทยฉลองครบรอบ 30 ปี*. กรุงเทพฯ :
 ม.ป.พ.
- สมาคมไอคิโดประเทศไทย. (2546). *ไอคิโดประเทศไทยฉลองครบรอบ 40 ปี*. กรุงเทพฯ :
 ม.ป.พ.
- สลัปศรี พัฒนวิบูลย์. (2522). *การกีฬาและพลศึกษาในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
 พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2411-2453*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนทร แม้นสงวน. (2533). *ศิลปะการป้องกันตัว*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559*.
 พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค.
- สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์. (2543). *แต่งไม่รวมด้วยหนามคม*. พิมพ์ครั้งที่ 2
 กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- อุทธรณ์ ปิตพยันธ์. (2517). *พัฒนาการของพลศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุดม พิมพ์. (2539). *ปรัชญาพลศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Indrapana, Nat. (1973). *Sport and Physical Education in Thailand, 1932-1966*. Master
 Thesis. Ph.D. (Fine Arts). Graduate School. The University of Alberta.
 Photography.
- Ratti , Westbrook. (1970). *Aikido and the dynamic sphere*. Tokyo : Tuttle Company,
 Inc. Rutland, Vermont.

- Shioda , Gozo. (1968). *Dynamic aikido*. New York : Kodansha International.
- Tapsuvan, Sakchye. (1984). *The Role and Function of Physical Education Sport in the Nation Building of Thailand*. Master Thesis. Ph.D. (Physical Education). Graduate School the Oregon State University. Photography.
- Ueshiba, Kisshomaru & Ueshiba, Moriteru. (2002). *Best Aikido The Fundamentals*. Tokyo : Kodansha International.
- Web Site. (2545). Aikido. (Computer Online). TTT:// WWW. AIKIDOFQA. COM/ INTRODUCTION. HTML
- Yamada , Yoshimitsu. (1969). *Aikido complete*. New York : Castle Books.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
การฝึกไคโดในประเทศไทย

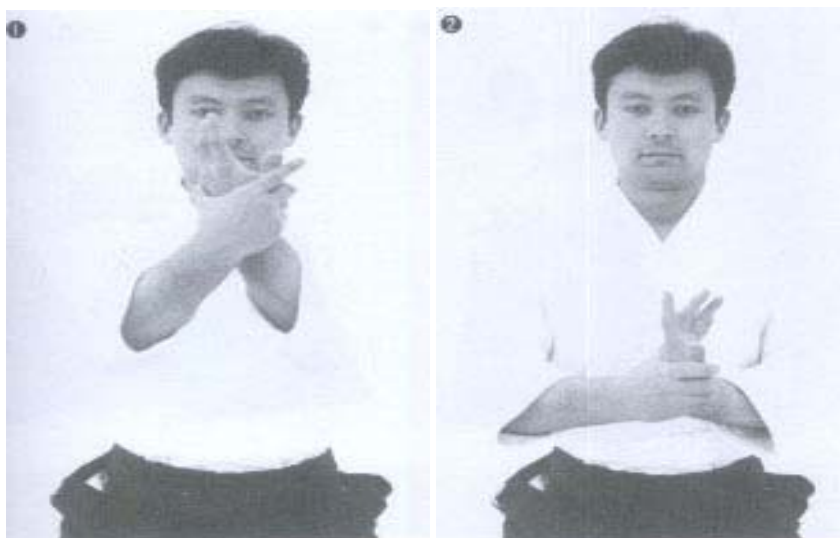
การฝึกไอคิโดในประเทศไทย

ทักษะพื้นฐานของไอคิโด

การหักข้อมือ

โคไตเกชิ อุโนโด (Kote Gaeshi Undo)

1. นำมือขวากำรวบมือซ้ายโดยให้นิ้วหัวแม่มือกดทับบริเวณโคนนิ้วก้อยของมือซ้าย
2. กดบิดมือซ้ายโดยออกแรงตามแนวนิ้วหัวแม่มือของมือขวาโดยบิดออกจากลำตัว

ภาพประกอบ 2 โคไตเกชิ

นิกเกียว หรือ โคเต มาวาชิ โฮ (Nikyo Or Kote Mawashi Ho)

1. ใช้มือขวากำหลังมือซ้ายรวบให้เต็มมือ
2. ยกมือทั้งสองขึ้นพร้อมทั้งกดชิดมือซ้ายให้งอโดยใช้แรงจากมือขวา

ชั้นเกียว (Sankyo)

ในภาพมีการหักสองแบบคือมือเดียวและสองมือ

แบบที่ 1

- 1.1 กำมือที่จะหักให้แน่นดังภาพรวมหมดหัวนิ้ว
- 1.2. พยายามบิดหมุนมือเข้าหาลำตัวคู่ต่อสู้ให้รู้สึกเจ็บ

แบบที่ 2

- 2.1 ใช้ทั้งสองมือกำรวบโดยให้มือซ้ายรวบหลังมือของคู่ต่อสู้ ส่วนมือขวาอยู่ด้านอุ้งมือของคู่ต่อสู้
- 2.2 บิดมือคู่ต่อสู้ในลักษณะทวนเข็มนาฬิกา

ภาพประกอบ 3 ชั้นเกียว

ยงเกียว (Yonkyo)

1. ใช้มือซ้ายและมือขวากำรวบปลายแขนของคู่ต่อสู้โดยให้มือซ้ายอยู่ข้างบน
 2. ใช้กระดูกโคนนิ้วชี้มือซ้ายกดทับบริเวณกระดูกปลายแขนด้านในของคู่ต่อสู้
- ส่วนมือขวานั้นก็ใช้กระดูกโคนนิ้วชี้กดทับบริเวณกระดูกปลายแขนด้านนอกของคู่ต่อสู้เช่นกัน

ภาพประกอบ 4 ยงเกียว

โกเกียว (Gokyo)

ลือค่มือกดพื้นในภาพเป็นการถูกโจมตีด้วยมีดสั้น ซึ่งผู้ป้องกันหมุนตัวหลบการโจมตี ออกด้านนอกของคู่ต่อสู้และเข้าจับแขนของผู้โจมตีจากนั้นใช้แรงเหวี่ยงกดคู่ต่อสู้ลงกับพื้นโดยการ ลือค่มือให้ติดพื้นแล้วปลดอาวุธมีดออกดังภาพ

ภาพประกอบ 5 โทเกียว

คาไม (Kamae)

คาไม คือการตั้งท่าเตรียมป้องกันตัว วิธีการปฏิบัติคือยืนแยกเท้าตัวตรง เท้าหน้าชี้ตรง เข้าย่อ เท้าหลังขวางมุมฉากกับเท้าหน้าเข่าตึง มือทั้งสองยกขึ้นตั้งรับโดยให้มือข้างเดียวกันกับเท้า สูงกว่ามืออีกข้างหนึ่งเล็กน้อย พร้อมกันส่งแรงไปยังปลายนิ้วของมือ ทั้งสองข้าง และเพื่อความมั่นคง ในการทรงตัวให้ทั้งน้ำหนักตัว หรือจุดศูนย์ถ่วงของร่างกายลงตรงกลางระหว่างเท้าทั้งสองข้างด้วย คาไมนั้นมีสองข้างดังนี้

1. คาไม เท้าขวานำ หรือ มิกิ คาไม (Migi Kamae)

2. คาไม เท้าซ้ายนำ หรือ ฮิดาริ คาไม (Hidari Kamae)

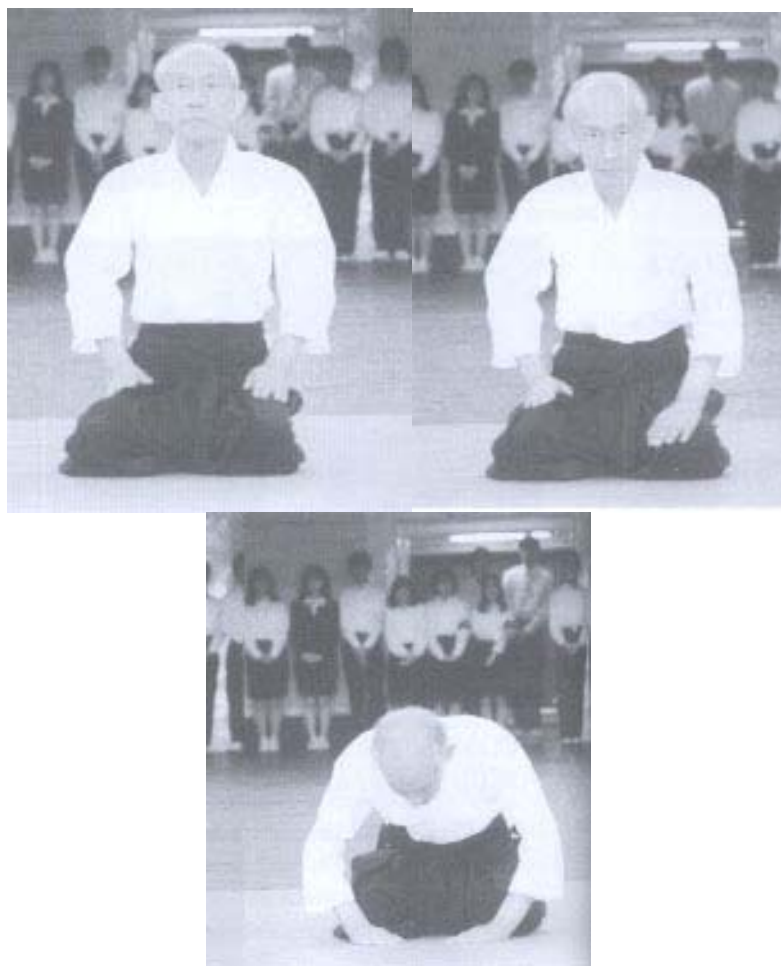

ภาพประกอบ 6 คาไม

การนั่งเคารพ (Zarei)

การนั่งเคารพ มักใช้เมื่อมีการแสดงความเคารพพร้อมกันทั้งชั้นเรียน ทั้งก่อนการฝึก และหลังการฝึก โดยอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนหันหน้าไปทางเดียวกัน คือทางคามิซา หรือ ด้านที่รูปปรมาจารย์ และแท่นบูชา การนั่งเคารพทำได้ดังนี้

1. เริ่มจากการนั่ง เซซา (หมายถึง การนั่งทับส้นเท้าและเอามือวางที่หน้าขา)
2. วางมือทั้งสองลงบนเบาะข้างหน้า ห่างจากหัวเข่าประมาณหกนิ้ว นิ้วมือชี้เข้าหากัน โนม้ลำตัวท่อนบนลงค้ำนับ ไม่ต้องผงกศีรษะลงแต่ให้ตั้งตรงในแนวเดียวกับลำตัวและไม่ต้องก้มหน้าผากลงแตะพื้น ก้มให้ลำตัวทำมุมประมาณ 30° กับแนวดิ่ง ไม่ต้องยกสะโพกขึ้นให้นั่งทับส้นเท้าไว้เหมือนเดิม

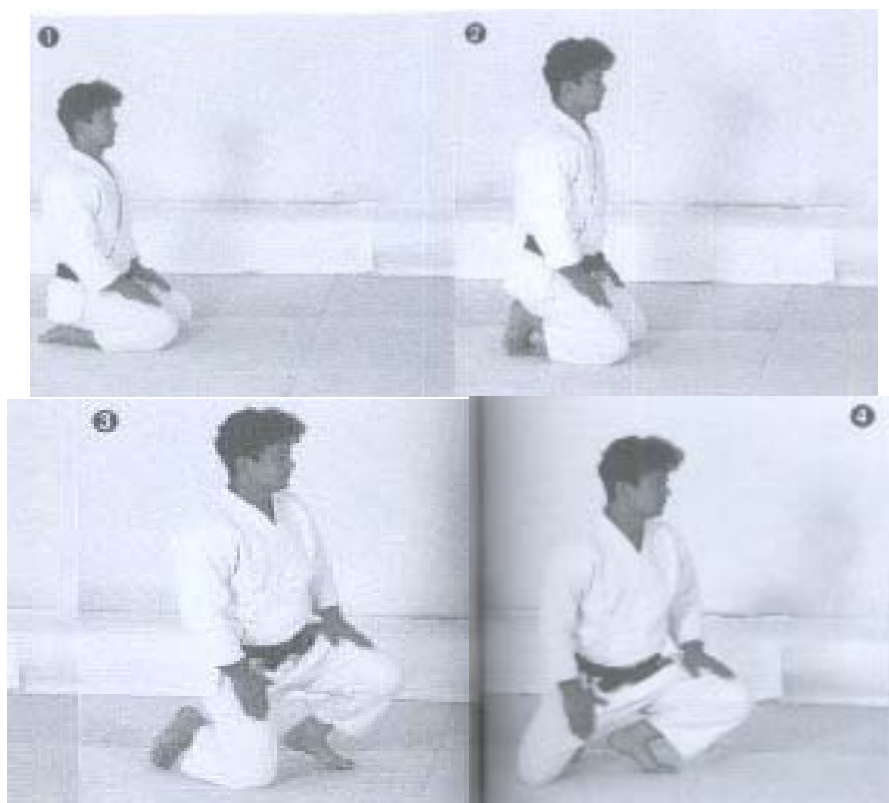

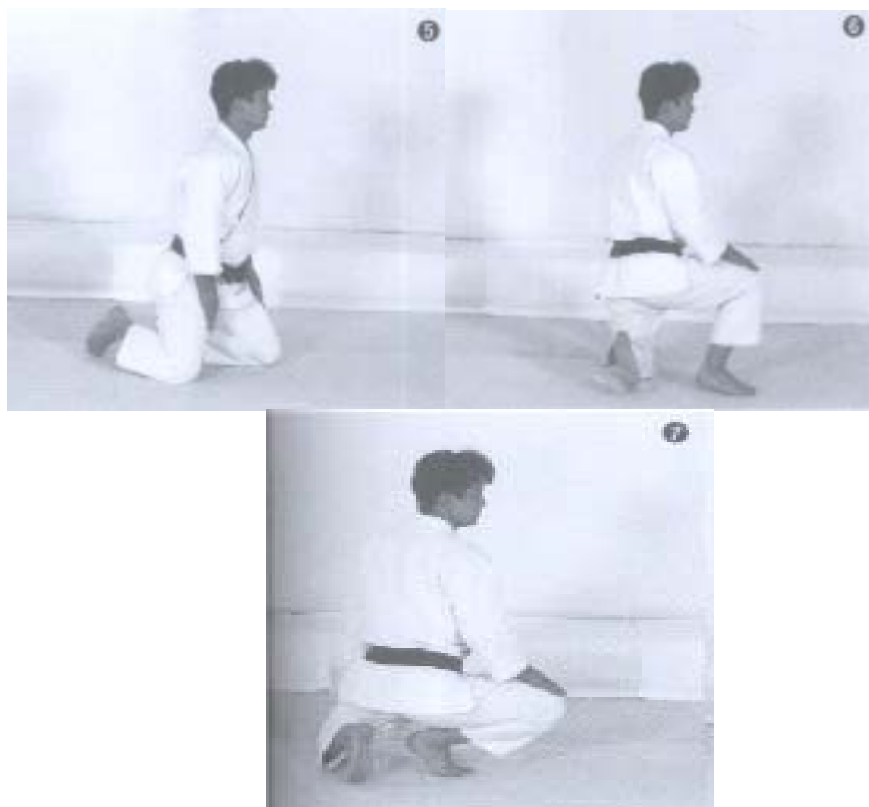
ภาพประกอบ 7 การนั่งเคารพ

การเดินด้วยเข่า หรือ ชิโกโก (Shikko)

เป็นการเคลื่อนที่ในวิชาไอคิโดที่ใช้เข่าเพราะในเทคนิคการต่อสู้นั้นจะมีการต่อสู้ในขณะที่นั่งด้วยเช่นเดียวกันกับการยืนต่อสู้

1. เริ่มจากการนั่งเซซาหรือนั่งทับสัน
2. ตั้งส้นเท้าขึ้น
3. ตั้งเข่าข้างซ้ายขึ้นพร้อมกับบิดส้นเท้าข้างขวาตามส้นเท้าข้างซ้ายมา
4. กดเข่าข้างซ้ายลงให้ติดพื้น
5. ยกตัวขึ้น
6. ยกเข่าขวาดังขึ้นพร้อมกับบิดส้นเท้าซ้ายตามเท้าขวามา
7. กดเข่าข้างขวาลงให้ติดพื้น

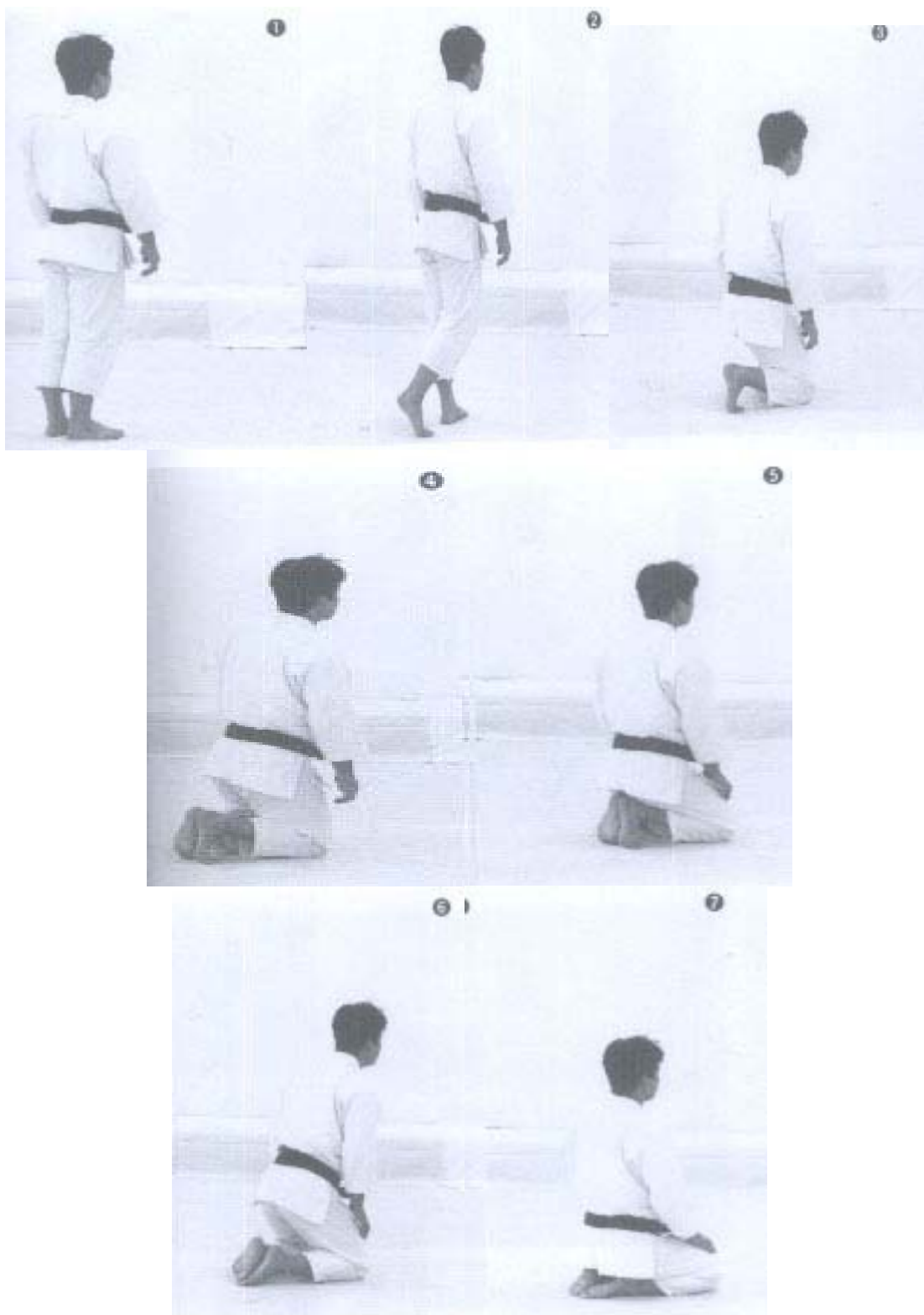

ภาพประกอบ 8 การเดินด้วยเข่า

การนั่งเซซา (Seiza)

1. จากท่ายืน
2. ถอนเท้าขวาไปข้างหลัง
3. ย่อเข่าขวาลงคุกเข่ากับเข่าซ้าย
4. ถอนเข่าซ้ายลงมาชิดกับเข่าขวา
5. นั่งลงบนส้นเท้าทั้งสอง
6. เหยียดปลายเท้าออก
7. นั่งลงบนส้นเท้าทั้งสองพร้อมเอามือวางที่หน้าขาทั้งสองข้าง

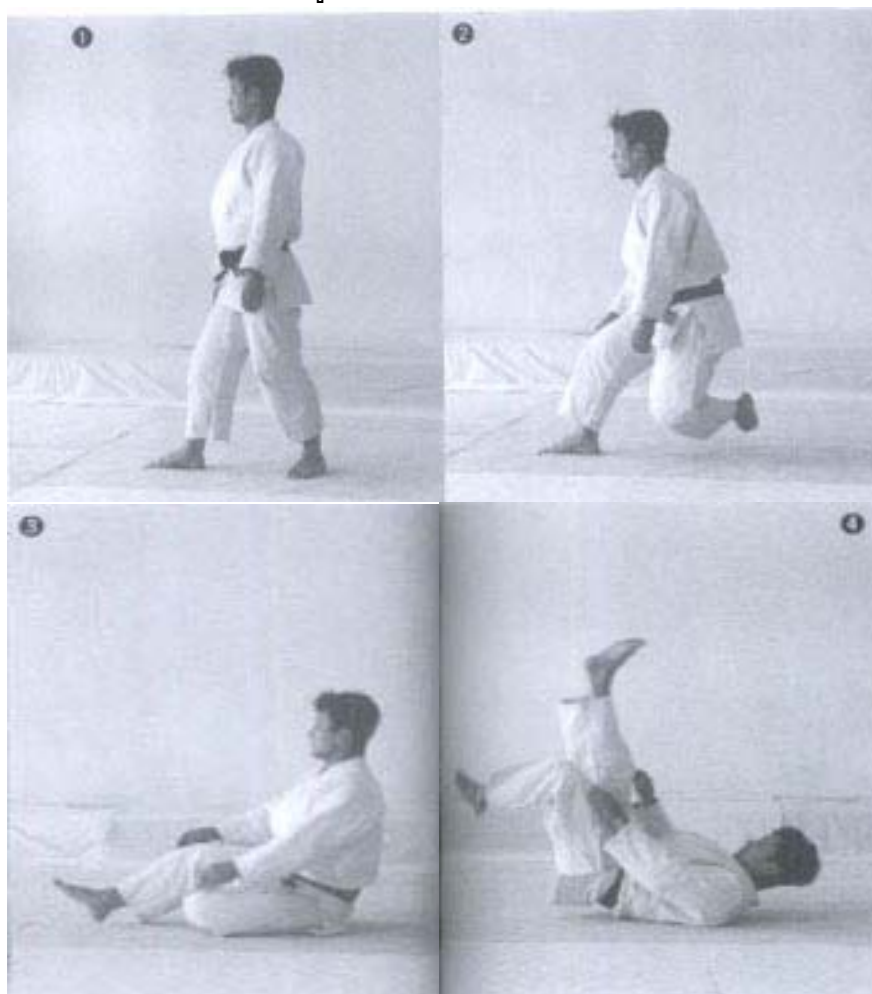

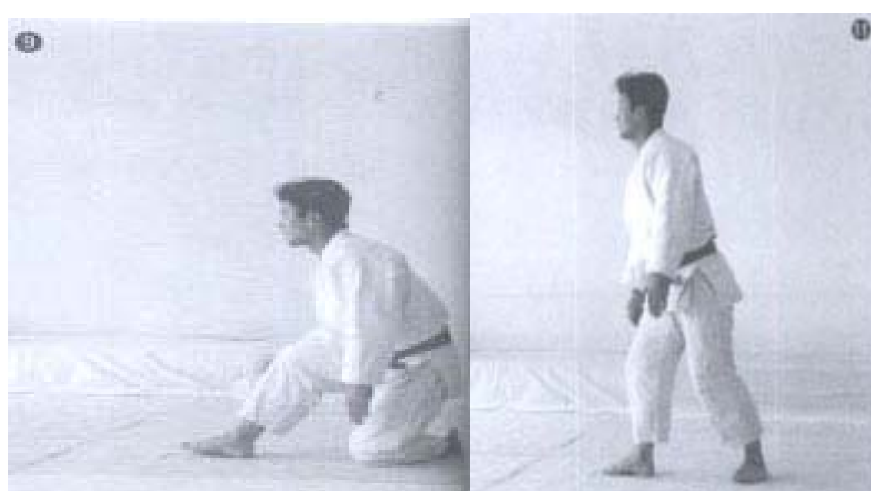
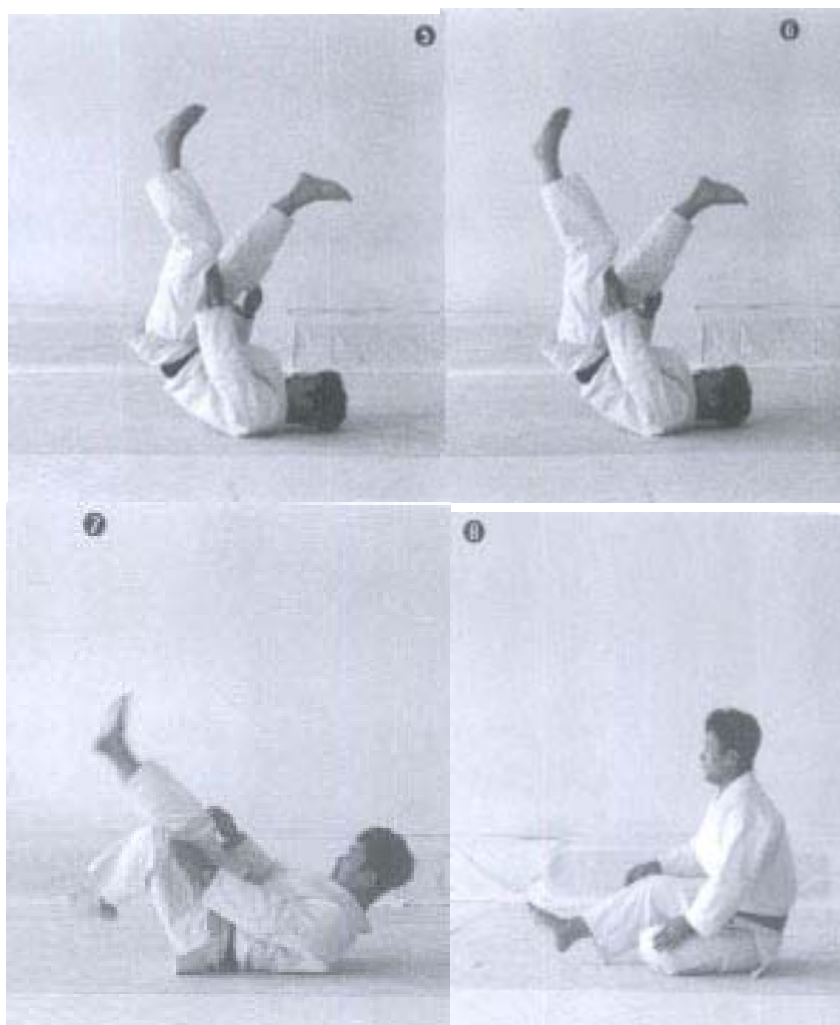
ภาพประกอบ 9 การนั่งเซซา

การล้มหลังครึ่งรอบ หรือ อุชิโร อุเกมิ (Uhsiro Ukemi)

คือ การล้มม้วนตัวครึ่งรอบแล้วไถตัวกลับมาสู่ท่ายืนเตรียมพร้อมอีกครั้ง

1. เริ่มจากท่ายืนเท้าขวานำ
2. พับเท้าซ้ายลงพร้อมกับทิ้งตัวลง
3. นั่งลงกับพื้นงอลำตัวให้โค้งที่สุด
4. เอนตัวไปให้หลังติดพื้น
5. ไถตัวจนขาทั้งสองข้างชี้ขึ้น
6. เริ่มเหวี่ยงขากลับสู่พื้น
7. เหวี่ยงขากลับพร้อมกับยกกลับตัวขึ้น
8. ลุกขึ้นนั่ง ขาข้างซ้ายพับ
9. ใช้ขาข้างซ้ายยันตัวลุกขึ้นยืน
10. ถ่ายน้ำหนักตัวมาขวา
11. ถ่ายน้ำหนักมาเต็มขวา กลับสู่ท่าเตรียมพร้อม

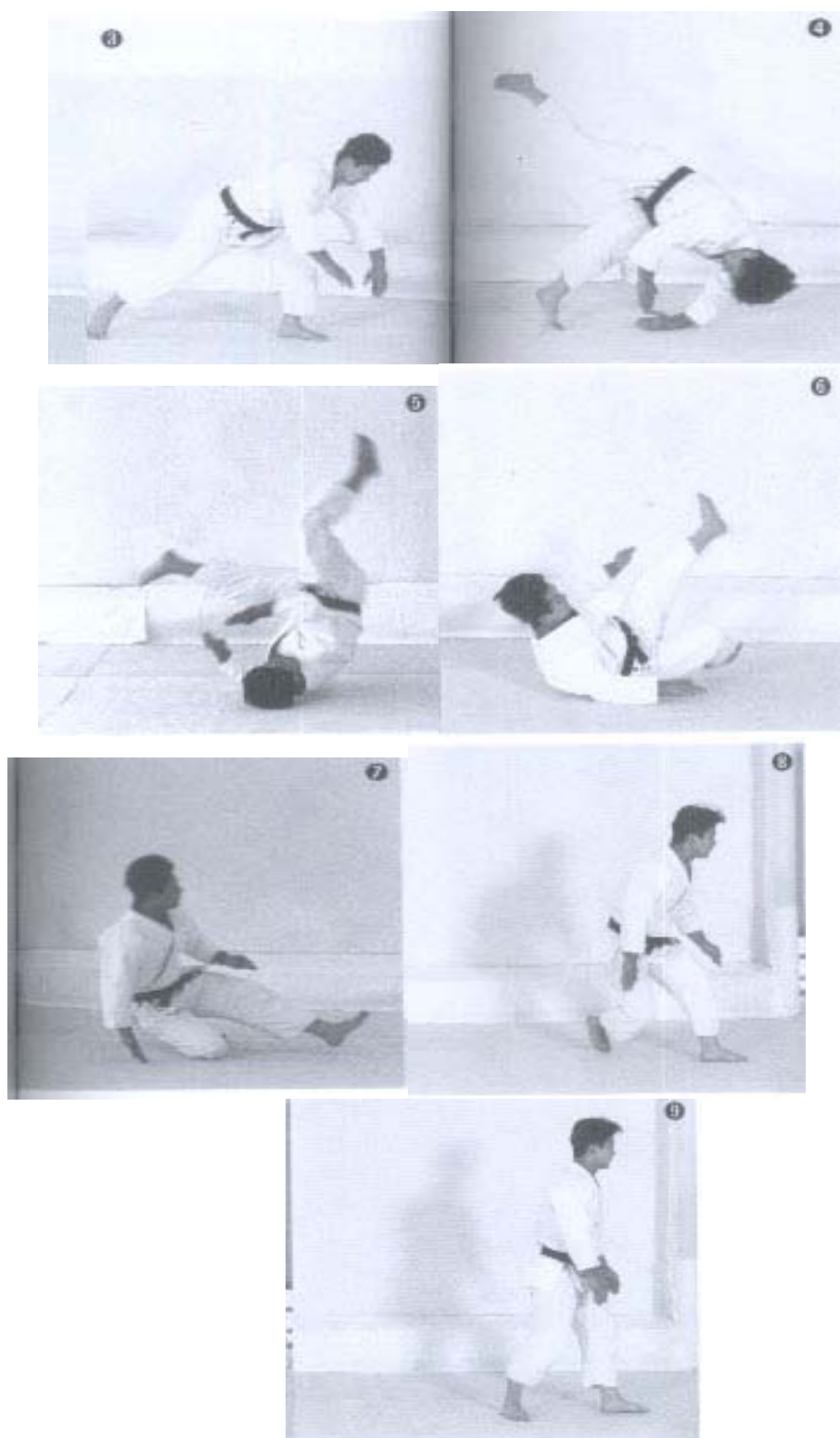

ภาพประกอบ 10 การล้มหลังครึ่งรอบ

การล้มม้วนหน้า หรือ เซนโป อุเกมิ (Zenpo Ukemi)

1. ยืนในท่าเตรียมพร้อมเท้าซ้ายนำหน้า
2. บิดแขนซ้ายโดยให้นิ้วก้อยของมือซ้ายหันออกจากลำตัว
3. โนมัตวไปข้างหน้า
4. วางมือโดยให้มือซ้ายและมือขวาสัมผัสพื้น
5. ทิ้งตัวไปข้างหน้าโดยให้หลังสัมผัสพื้น
6. รุกขึ้นนั่งโดยพับเท้าขวาอยู่ด้านล่างเท้าซ้าย
7. ใช้เท้าขวาดันตัวลุกขึ้นยืน
8. รุกขึ้นยืน
9. กลับสู่ท่าเตรียมพร้อม

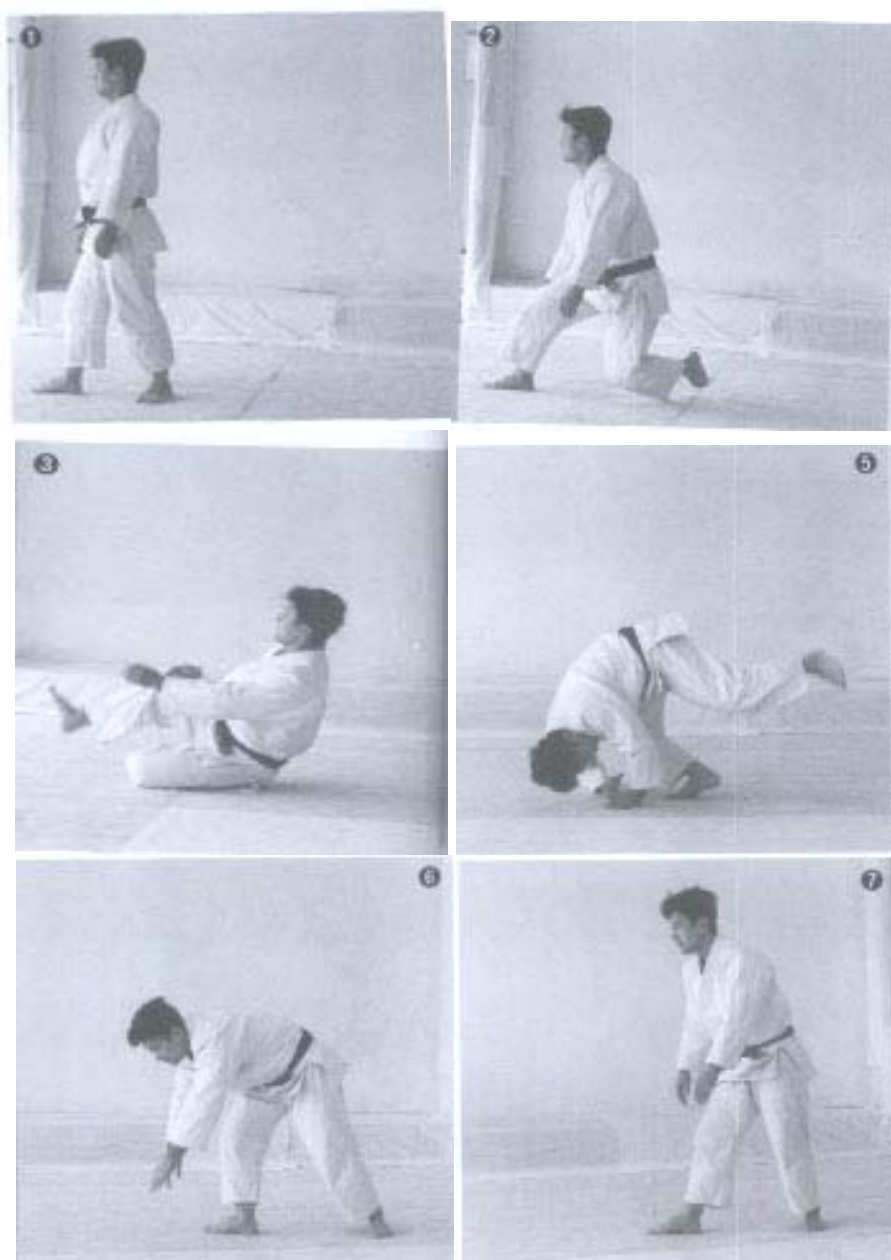

ภาพประกอบ 11 การล้มม้วนหน้า

การล้มหลังเต็มรอบ หรือ โกโฮ อุเกมิ (Goho Ukemi)

1. จากท่ายืนเตรียมพร้อม โดยให้เท้าขวานำหน้า เท้าซ้ายอยู่ข้างหลัง
2. พับเท้าซ้ายลง
3. นั่งพร้อมกับทำหลังโค้งออกไปกับพื้นและไม่ให้ศีรษะสัมผัสกับพื้น
5. ใช้มือยันตัวให้ลุกขึ้น
6. ยืนให้เท้าขวานำหน้าเช่นเดิม
7. ยืดตัวขึ้น
8. กลับสู่ท่าเตรียมพร้อม

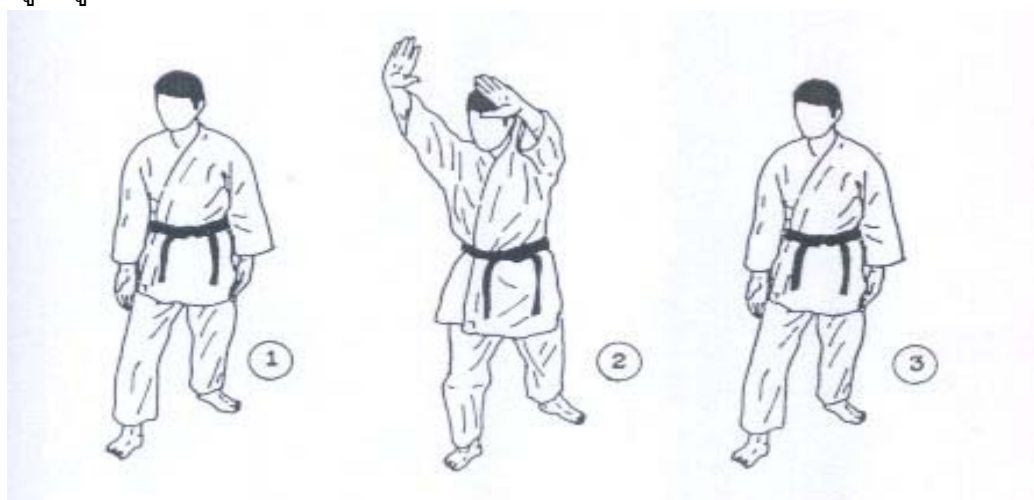

ภาพประกอบ 12 การล้มหลังเต็มรอบ

โซเม็น ยูจิ - อิกเกียว อุโนโด (Shomen Uchi - Ikkyo Undo)

การไล่ตัว ฝึกไล่ตัวไปข้างหน้าพร้อมกับเหวี่ยงแขนทั้งสองข้าง ขึ้นตั้งรับการกระทำของคู่ต่อสู้ทางด้านหน้าจากนั้นปล่อยแขนกลับ

ภาพประกอบ 13 โซเม็น ยูจิ - อิกเกียว อุโนโด

ภาคผนวก ข.
สถานที่ฝึกไอคิโดในประเทศไทย

ภาพสถานที่ฝึก

ภาพประกอบ 21 สถานที่ฝึก สมาคมไอดีโตประเทศไทย

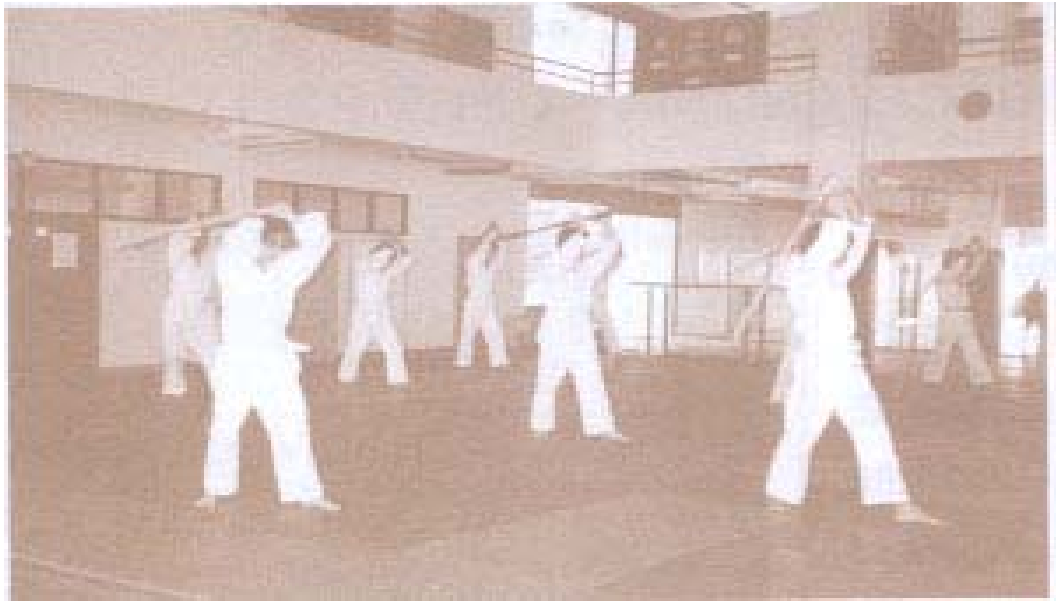
ภาพประกอบ 22 สถานที่ฝึกชมรมไอดีโต ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย - ญี่ปุ่น)

ภาพประกอบ 23 สถานที่ฝึก สมบูรณ์ โฮม

ภาพประกอบ 24 สถานที่ฝึก ชมรมไอคิโดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาพประกอบ 25 สถานที่ฝึก ชมรมไอคิโดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ

ภาพประกอบ 26 สถานที่ฝึก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพประกอบ 27 สถานที่ฝึก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาพประกอบ 28 สถานที่ฝึก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

ภาคผนวก ง.
บทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญไอซีดีในประเทศไทย

บทสัมภาษณ์

ผู้เชี่ยวชาญไอคิโดในประเทศไทย

บทสัมภาษณ์นี้ประกอบด้วย ประเด็นที่จะศึกษาดังต่อไปนี้ จุดประสงค์การเผยแพร่ในประเทศไทย การขยายตัวของสำนักฝึกไอคิโดในประเทศไทย แนวความคิดในการเผยแพร่วิชาไอคิโดและการพัฒนาเข้าสู่หลักสูตรการศึกษา

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับการนำเอาไอคิโดเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย

2. ท่านมีจุดมุ่งหมายอย่างไรในการเปิดสอนไอคิโด ณ สถานที่ฝึกแห่งนี้

3. ท่านมีแนวคิดอย่างไรในการเผยแพร่ไอคิโดในประเทศไทย และการพัฒนาเข้าสู่หลักสูตรการศึกษา

ภาคผนวก จ.

อาจารย์ผู้สอนไอคิโดชาวญี่ปุ่นในประเทศไทย

อาจารย์ผู้สอนไอคิโดชาวญี่ปุ่นในประเทศไทย

1. มิสเตอร์ ชิเกรุ ยามาดา (Mr. Shigeru Yamada) พ.ศ. 2505 - 2506

2. มิสเตอร์ กุซุชิโต โอซาวา (Mr. Kusushito Ozawa) พ.ศ. 2505 – 2506

3. มิสเตอร์เทนคากิ มาอิซาวา (Mr.Tenkai Maizawa) พ.ศ.2506 - 2507

4. มิสเตอร์ มาอิการา คะซึรากิ (Mr. Maikawa Kaisuraki) ไม่ปรากฏรูปถ่าย พ.ศ. 2506 - 2507

5. มิสเตอร์ โมโตฮิโร ฟูกากุซา (Mr.Motohiro Fukakusa) พ.ศ.2507 – ปัจจุบัน

6. มิสเตอร์โชจิ นากาซาวา (Mr.Shoji Nakazawa) พ.ศ.2508 - 2509

7. มิสเตอร์ คานจิ อิชิซาวา (Mr. Kanji Ishizawa) พ.ศ. 2508 - 2513

8. มิสเตอร์ เคนทาโร บาบะ (Mr. Kentaro Baba) พ.ศ. 2513 - ปัจจุบัน

9. มิสเตอร์ ซาดาโอะ นิชิมูระ (Mr. Sadao Nishimura) พ.ศ. 2513 - 2514 และกลับญี่ปุ่น
กลับมาอีกครั้ง พ.ศ. 2525 และอยู่มาจนถึงปัจจุบัน

10. มิสเตอร์โยชิโอะ ซาวาดะ (Mr. Yoshioi Sawada) พ.ศ. 2516 - 2517

11. มิสเตอร์ เทซุโนบุ ทานิกาวา (Mr. Tetsunobu Tanikawa) พ.ศ. 2523 - ปัจจุบัน

12. มิสเตอร์ โตชิมิชิ อาโอกิ (Mr.Toshimichi Aoki) พ.ศ. 2525 - 2535

13. มิสเตอร์ โยชิมาซา มัทสึนากะ (Mr.Yoshimasa Matsunaga) พ.ศ. 2528 - 2530

ภาพประกอบ 29 อาจารย์ผู้สอนไอคิโดชาวญี่ปุ่นในประเทศไทย

ภาคผนวก จ.

ผู้ให้กำเนิดวิชาไอคิโดและผู้สืบทอดวิชาไอคิโด

ผู้ให้กำเนิดวิชาไอคิโดและผู้สืบทอดวิชาไอคิโด

ปัจจุบันวิชาไอคิโดมีผู้ที่สืบทอดวิชาเป็นเวลา สามชั่วอายุคนนับตั้งแต่ผู้คิดค้นวิชา
ปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา (Morihei Ueshiba) ได้เสียชีวิตลง ได้มีบุตรชายคือ คิโซมารุ
อุเอชิบา (Kishomaru Ueshiba) เป็นผู้สืบทอดรุ่นที่สอง ต่อมาเมื่อท่านเสียชีวิตลง
มอริเทรุ อุเอชิบา (Moriteru Ueshiba) ผู้สืบทอดรุ่นที่สามจึงเป็นผู้สืบทอดต่อจนถึงปัจจุบัน

ภาพประกอบ 30 ปรมาจารย์ มอริเฮิ อุเอชิบา

ผู้สืบทอดวิชาไอคิโด รุ่นที่สอง คิซุโชมารุ อุเอชิบา เกิดเมื่อ ปี ค.ศ. 1921 เป็นลูกคนที่สาม ของปรมาจารย์ มอริเฮอิ อุเอชิบา สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยวาเซดะ (Waseda University) และดำรงตำแหน่งเจ้าสำนักหรือ โดชู (Doshu) แห่งสำนักงานใหญ่ไอคิโดประเทศญี่ปุ่น เมื่อปี ค.ศ. 1948 - 1976 และเสียชีวิตในปี ค.ศ. 1999

ภาพประกอบ 31 คิซุโชมารุ อุเอชิบา

ผู้สืบทอดวิชาไอคิโดรุ่นที่สาม มอริเทรุ อุเอชิบา เป็นบุตรชาย ของ คิซุโชมารุ อุเอชิบา
เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1951 ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง โตชู (Doshu) คนที่สาม

ภาพประกอบ 32 มอริเทรุ อุเอชิบา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายฉัตรยัมงคล ชาแท่น
วันเดือนปีเกิด	5 พฤษภาคม พ.ศ. 2521
สถานที่เกิด	ตำบลในเมือง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 641/69 ถนนเจนจบทิศ หมู่ 3 ซอยประปา 2 ตำบลในเมือง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2533	ประถมศึกษาจากโรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษาจังหวัด ขอนแก่น
พ.ศ.2536	มัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น และโรงเรียนประเทืองทิพย์วิทยา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2539	มัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนห้วยวัง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2543	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พลศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2547	การศึกษามหาบัณฑิต (พลศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร